

Projekt

z dnia 11 grudnia 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XXII/ /2025
RADY GMINY POŚWIĘTNE**

z dnia 18 grudnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Poświętne do 2032 r.”

Na podstawie art. 10e ust. 1, art. 10f ust. 4 i art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153, 1436) w związku z art. 3 pkt 3, art. 4 ust. 1, art. 9 pkt 5, art. 18 pkt 3, art. 19 ust. 3b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 198), Rada Gminy Poświętne uchwala, co następuje:

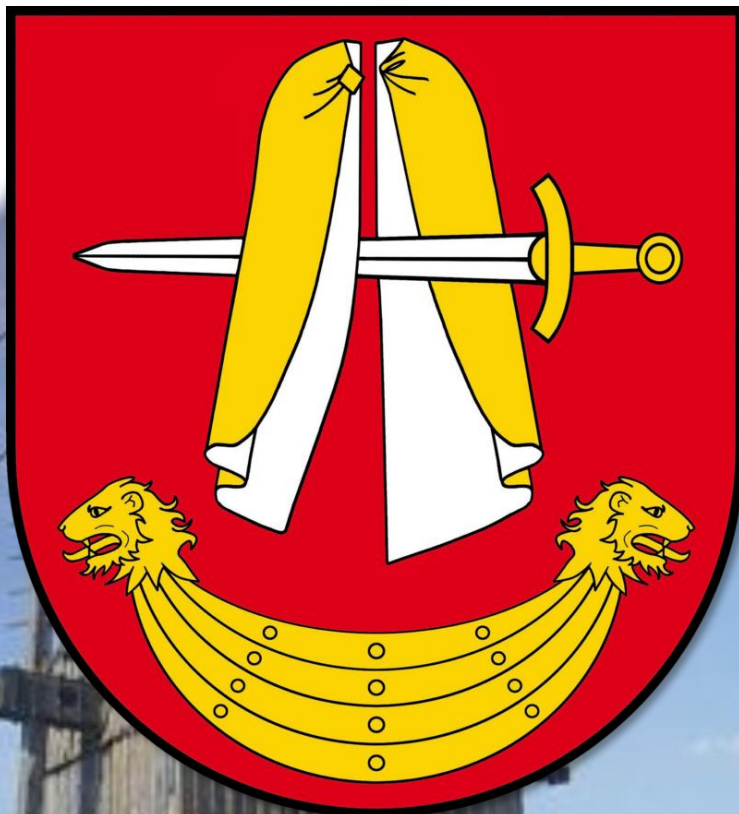
§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Poświętne do 2032 r. w brzmieniu stanowiącym Załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Poświętne.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Elżbieta Fiedorek

STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

POŚWIĘTNE, 2025 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

Urząd Gminy Poświętne

Poświętne 21

18-112 Poświętne 21

Tel. 85 650-13-14

e-mail: sekretariat@gminaposwietne.eu

strona internetowa: <https://ugposwietne.wrotapodlasia.pl/>

Opracowanie:

dr hab. Andrzej Raszkowski, prof. UEW

e-mail: andrzej.raszkowski@ue.wroc.pl

tel. 606 262 335

LinkedIn

<https://www.linkedin.com/in/andrzej-raszkowski/>

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Diagnoza w obszarze społecznym, ekonomicznym oraz przestrzennym	6
1.1. Położenie z uwzględnieniem podstawowej sieci komunikacyjnej	6
1.2. Demografia	12
1.3. Bezrobocie	16
1.4. Lokalne finanse i działalność gospodarcza w gminie	17
1.5. Polityka społeczna	23
1.6. Oświata	26
1.7. Bezpieczeństwo i porządek publiczny	28
1.8. Opieka zdrowotna	30
1.9. Formy ochrony przyrody	31
1.10. Sport, turystyka i rekreacja	35
1.11. Kultura i dziedzictwo kulturowe	40
1.12. Infrastruktura techniczna i mieszkaniowa	47
1.13. Współpraca i partnerstwo	51
2. Podsumowanie przeprowadzonej diagnozy - wnioski i rekomendacje	53
3. Analiza SWOT Gminy Poświętne	56
4. Misja i wizja Gminy Poświętne	59
5. Cele strategiczne, operacyjne, zadania w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	61
6. Zbieżność merytoryczna strategii z innymi, kluczowymi dokumentami strategicznymi	65
7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	70
8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa podlaskiego wraz z zakresem planowanych działań	87
9. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań	92
10. Uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu	93
11. System realizacji strategii, źródła finansowania	102
12. Literatura pomocnicza	110
13. Spis wykresów	111
14. Spis tabel	112
15. Spis map	113

Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032 to ważny dokument planistyczny i kierunkowy określający długofalową wizję rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy. Jego opracowanie wynika z potrzeby prowadzenia świadomej i zrównoważonej polityki lokalnej, opartej na diagnozie potencjału endogenicznego, a także odpowiedzi na współczesne wyzwania cywilizacyjne – takie jak zmiany demograficzne, transformacja energetyczna, cyfryzacja czy rosnące oczekiwania mieszkańców wobec jakości usług publicznych i infrastruktury.

Głównym celem Strategii jest stworzenie ram dla harmonijnego rozwoju Gminy, uwzględniającego potrzeby mieszkańców, ochronę zasobów środowiskowych i rozwój gospodarczy w oparciu o lokalne atuty. Dokument ten ma także stanowić skuteczne narzędzie zarządzania rozwojem, wspierające podejmowanie decyzji inwestycyjnych oraz umożliwiające ubieganie się o środki zewnętrzne.

Strategia pozostaje w pełnej zgodności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu, takimi jak Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 oraz cele polityki spójności Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Jej zapisy umożliwiają aplikowanie o wsparcie z funduszy europejskich, w tym programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021–2027 oraz instrumentów finansowych dostępnych w ramach Krajowego Planu Odbudowy czy programów krajowych i regionalnych. Dokument pełni także funkcję podstawy programowej dla innych aktów planistycznych.

Strategia Rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032 została opracowana w oparciu o przepisy ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1465, ze zm.), w szczególności art. 10e–10f, który określa zakres, tryb i zasady opracowywania strategii rozwoju przez gminy. Dokument uwzględnia także zapisy ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2025 r. poz. 198), określającej wymagania dotyczące diagnozy społeczno-gospodarczej, partycypacji społecznej, zgodności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu oraz zasad ewaluacji. Ponadto, strategia została przygotowana z poszanowaniem przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r.

o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie oraz zasad prowadzenia oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ), co gwarantuje jej spójność z systemem planistycznym, środowiskowym i rozwojowym państwa.

Metodologia opracowania Strategii oparta została na analizie danych statystycznych i wskaźnikowych, przeglądzie dokumentów strategicznych i planistycznych oraz wynikach diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Poświętne. Ważnym elementem procesu było również zaangażowanie interesariuszy lokalnych, mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz instytucji publicznych, poprzez konsultacje społeczne.

Andrzej Raszkowski

1. Diagnoza w obszarze społecznym, ekonomicznym oraz przestrzennym

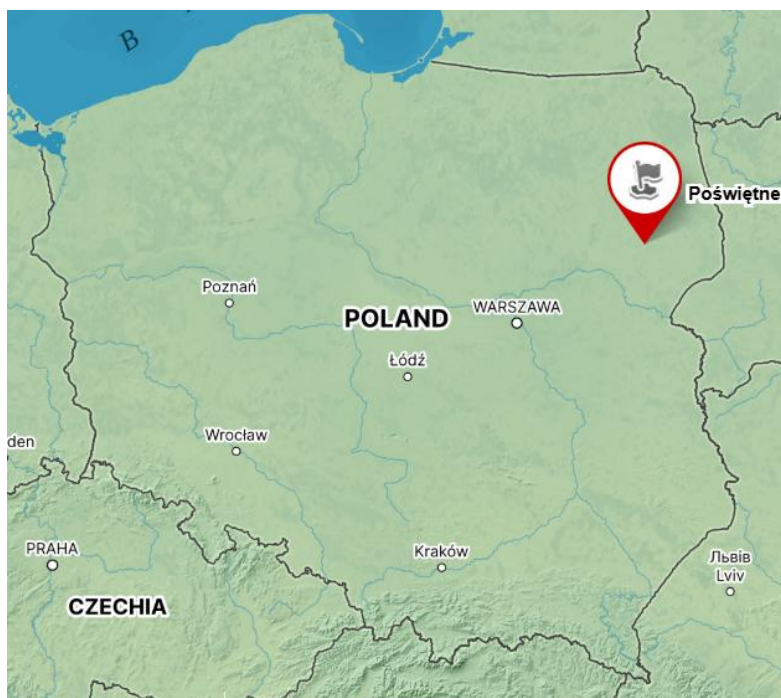
Niniejsza diagnoza Gminy Poświętne powstała na bazie danych pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego Bank Danych Lokalnych, materiałów dostarczonych przez Urząd Gminy Poświętne oraz informacji dostępnych na stronach internetowych Gminy i podległych jej instytucji. Poprzednia strategia rozwoju gminy obejmowała okres 2015-2025 („Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Poświętne na lata 2015 -2025”), a przeprowadzona w niej diagnoza obejmowała głównie lata 2010-2014.

Większość analiz zamieszczonych w niniejszej diagnozie uwzględnia dostępne dane i statystyki publiczne dotyczące przedziału czasowego 2014-2024 i w dużej mierze skorelowany jest z ostatnim pełnym okresem programowania funduszy europejskich 2014-2020 oraz częściowo z okresem 2021-2027, natomiast dane stricte statystyczne w wielu miejscach obejmują okres do 2023 r. (na moment opracowywania diagnozy, publikowane przez GUS dane statystyczne nie obejmują jeszcze roku 2024). W niektórych przypadkach są one uzupełniane danymi za rok 2024 udostępnionymi przez gminę.

1.1. Położenie z uwzględnieniem podstawowej sieci komunikacyjnej

Gmina Poświętne to gmina wiejska, zlokalizowana w południowo-zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie białostockim. Pod względem fizycznogeograficznym leży na styku trzech mezoregionów wchodzących w skład makroregionu Niziny Północno – Podlaskiej, tj.:

- Równina Bielska - obszar na południe od linii Nowa Liza - Stara Liza - Pietkowo,
- Dolina Górnej Narwi - niewielki obszar na północ od Ostrowa,
- Wysoczyzna Wysokomazowiecka – pozostały obszar Gminy.

Mapa 1. Gmina Poświętne na tle Polski – lokalizacja ogólna

Źródło:

<https://pl.mapy.cz/turisticka?l=0&q=Po%C5%9Bwi%C4%99tne&source=osm&id=1131217840&ds=2&x=19.8351013&y=52.6747894&z=6>

Gmina Poświętne jest najbardziej na południowy zachód wysuniętą gminą powiatu białostockiego. Jej powierzchnia wynosi 114,58 km² ¹ (ok. 3,8% obszaru całego powiatu białostockiego oraz ok. 0,6% powierzchni województwa podlaskiego), a gęstość zaludnienia na tym terenie w 2023 r. wyniosła 26,8 os./km², co jest wartością zdecydowanie niższą niż średnia dla Polski (120 os./1 km²) ² i niższą niż dla województwa podlaskiego (56,4 os./1 km²) ³.

Gmina sąsiaduje z 6 gminami, tj.:

- Łapy – od północy,
- Suraz – od północnego-wschodu,
- Wyszki – od wschodu i południowego wschodu,
- Brańsk - od południa,

¹ Oficjalny wykaz pól powierzchni geodezyjnych województw, powiatów i gmin według stanu na dzień 1 stycznia 2025 r. - Otwarte Dane, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1447,oficjalny-wykaz-pol-powierzchni-geodezyjnych-wojewodztw-powiatow-i-gmin/resource/64086/table>

² Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2023 r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2023-roku,7,20.html>

³ GUS - Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

- Nowe Piekuty - od zachodu i południowego zachodu,
- Sokoły - od północnego - zachodu.

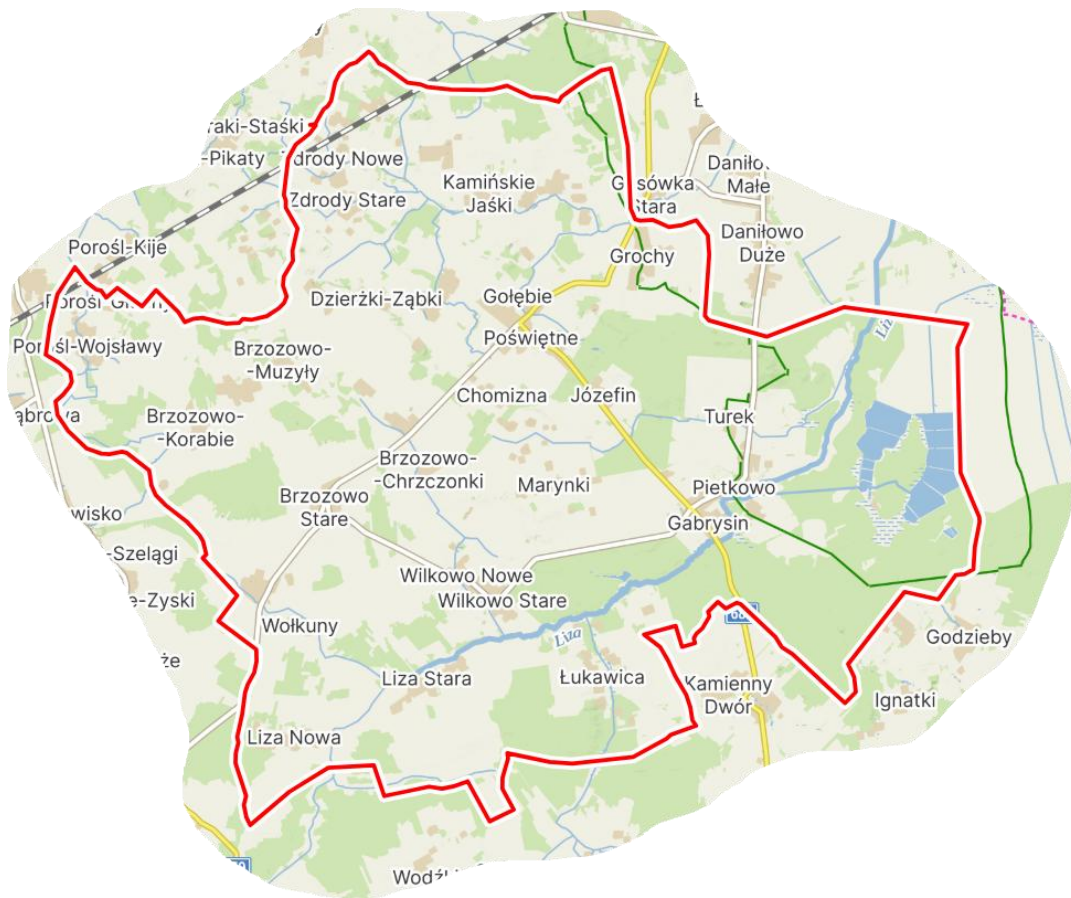

Mapa 2. Gmina Poświętne na tle powiatu białostockiego

Źródło: <https://ugposwietne.wrotapodlasia.pl/pl/o-gminie/pozenie/>

Gmina Poświętne leży w regionie klimatycznym podlaskim, który jest nieco chłodniejszy od sąsiedniego regionu mazowieckiego. Lata są komfortowe i częściowo zachmurzone, a zimy zwykle długie, mroźne, śnieżne, wietrzne i znacznie zachmurzone. W ciągu roku, temperatura waha się od -6 C do 23°C i rzadko spada poniżej -15 C lub przekracza 29°C. Pora występowania bardziej intensywnych opadów trwa ok. 4 miesiące, od maja do września, kiedy szansa wystąpienia obfitych opadów w danym dniu jest wyższa niż 24%. Miesiącem z największą liczbą dni obfitujących w opady jest czerwiec. Pora bardziej sucha trwa ok. 8 miesięcy, od września do maja. Miesiącem z najmniejszą liczbą dni obfitujących w opady jest luty. Wiatry wieją najczęściej z kierunku zachodniego i południowego. Sezon wegetacyjny trwa zazwyczaj 5,7 miesiąca (173 dni), od około 25 kwietnia do około 15 października.⁴

⁴ [Mapa świata ze skrótami danych dot. średniej temperatury dla 24 godz. x 365 dni - Weather Spark](https://pl.weatherspark.com/map?id=88974&pageType=1), <https://pl.weatherspark.com/map?id=88974&pageType=1>

Mapa 3. Gmina Poświętne – zarys ogólny

Źródło: [Poświętne \(Gmina\) • Mapy.cz](https://pl.mapy.cz)

<https://pl.mapy.cz/turisticka?l=0&q=Po%C5%9Bwi%C4%99tne&source=osm&id=1131217840&x=22.8295959&y=52.9097416&z=12>

Z perspektywy przestrzenno-administracyjnej gmina podzielona została na jednostki pomocnicze w postaci sołectw. Na terenie Gminy Poświętne aktualnie funkcjonują 34 sołectwa, które obejmują 35 wsi⁵.

1. Brzozowo – Antonie,	7. Brzozowo - Panki
2. Brzozowo – Chabdy,	8. Brzozowo - Solniki
3. Brzozowo – Chrzczonek,	9. Brzozowo Stare
4. Brzozowo – Chrzczonek,	10. Chomizna
5. Brzozowo - Korabie	11. Dzierżki
6. Brzozowo - Muzyły	12. Dzierżki - Ząbki

⁵ Sołectwa - Gmina Poświętne, <https://ugposwietne.wrotapodlasia.pl/pl/o-gminie/soectwa/solectwa.html>

STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

13. Gabrysin	24. Poświętne
14. Gołębie	25. Pietkowo
15. Grochy	26. Pietkowo Drugie
16. Józefin	27. Porośl - Wojślawy
17. Kamińskie Jaski	28. Porośl - Głuchy
18. Kamińskie Ocioski	29. Turek
19. Kamińskie Wiktory i Kamińskie Pliszki	30. Wołkuny
20. Liza Nowa	31. Wilkowo Nowe
21. Liza Stara	32. Wilkowo Stare
22. Łukawica	33. Zdrody Nowe
23. Marynki	34. Zdrody Stare.

Mapa 4. Gmina Poświętne z zaznaczonymi miejscowościami sołeckimi

Źródło: [Położenie Gminy Poświętne - Gmina Poświętne, https://ugposwietne.wrotapodlasia.pl/pl/o-gminie/pozenie/](https://ugposwietne.wrotapodlasia.pl/pl/o-gminie/pozenie/)

Gmina Poświętne **charakteryzuje się przeciętnym układem komunikacyjnym.**
Najważniejszą drogą przebiegającą przez teren gminy jest droga wojewódzka DW681

o długości ok. 59 km łącząca DW678 w Roszkach-Wodźkach z DW690 w Ciechanowcu i przecinająca DK66 w Brańsku. Przez teren gminy przebiega w układzie północ-południe.

Ponadto w sąsiedztwie gminy przebiegają inne ważne szlaki komunikacyjne, tj.:

- na południe od granic gminy przebiega droga wojewódzka DW 659 łącząca Bielsk Podlaski z drogą krajową nr 66 w Dąbrówce Kościelnej.
- na zachód od granic gminy przebiega droga krajowa DK66 łącząca Zambrów z granicą z Białorusią w Połowcach,
- z kolei na północny zachód od granic gminy przebiega droga wojewódzka DW 678 łącząca Białystok z Wysokiem Mazowieckiem.

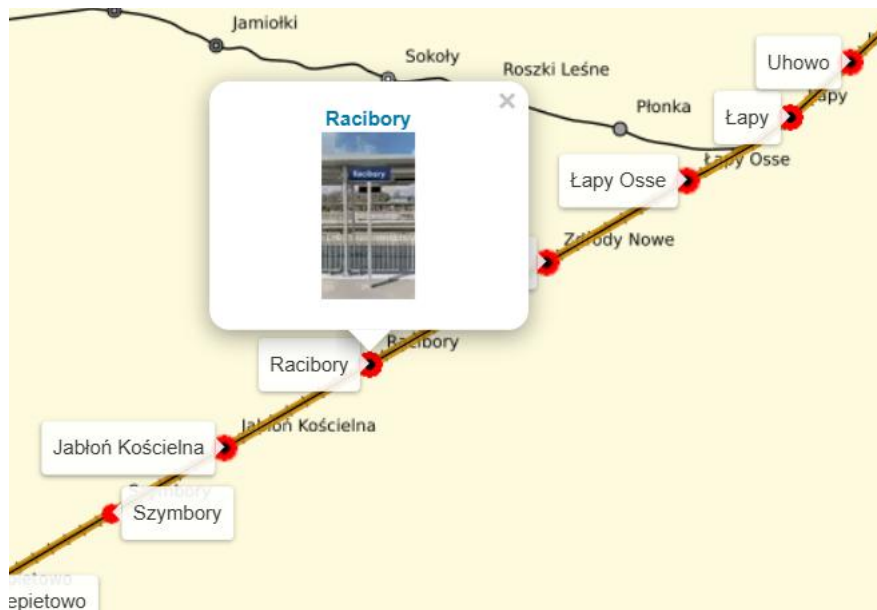
Dodatkowo ok. 25 km na północ od granic gminy przebiega droga ekspresowa S8 łącząca Białystok z Warszawą.

Łącznie na terenie gminy znajduje się 33,3 km dróg gminnych o nawierzchni twardej, 31,5 km dróg gminnych o nawierzchni twardej ulepszonej oraz 175,9 km o nawierzchni gruntowej⁶.

Poza drogami kołowymi przez północny krańce gminy przebiega ważna z międzynarodowego punktu widzenia linia kolejowa nr 6 Zielonka - Kuźnica Białostocka będąca fragmentem międzynarodowej linii E75 Rail Baltica. Na terenie gminy znajdują się dwa obiekty punktowe obsługujące linię, tj.:

- **Racibory** – stacja kolejowa (dworzec systemowy typu IDS-A) znajdująca się na obszarze wsi: Porośl Wojsławy, stację przebudowano w latach 2020-2024 w ramach prac na linii kolejowej E75 „Rail Baltica”.
- **Zdrody Nowe** – przystanek kolejowy (kategoria dworca lokalnego, 2 niskie naprzeciwległe perony boczne).

⁶ GUS - Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica#>

Mapa 5. Ideowy układ linii kolejowych przebiegających przez w Gminę Poświętne z zaznaczeniem stacji Racibory

Źródło: [Linia Zielonka – Kuźnica Białostocka \(6\)](#).

<https://www.bazakolejowa.pl/index.php?dzial=linie&id=291&od=1&do=160&ed=0&okno=polozenie>

W zakresie komunikacji zbiorowej autobusowej teren Gminy obsługuje Podlaska Komunikacja Samochodowa Nova S.A., m.in. na liniach:

- Łapy-Łapy nr 825 - obsługuje pasażerów na trasie w pętli przez gminę Poświętne.
- Białystok- Rudka nr 126 - obsługuje pasażerów na trasie przelotowej przez gminę Poświętne.

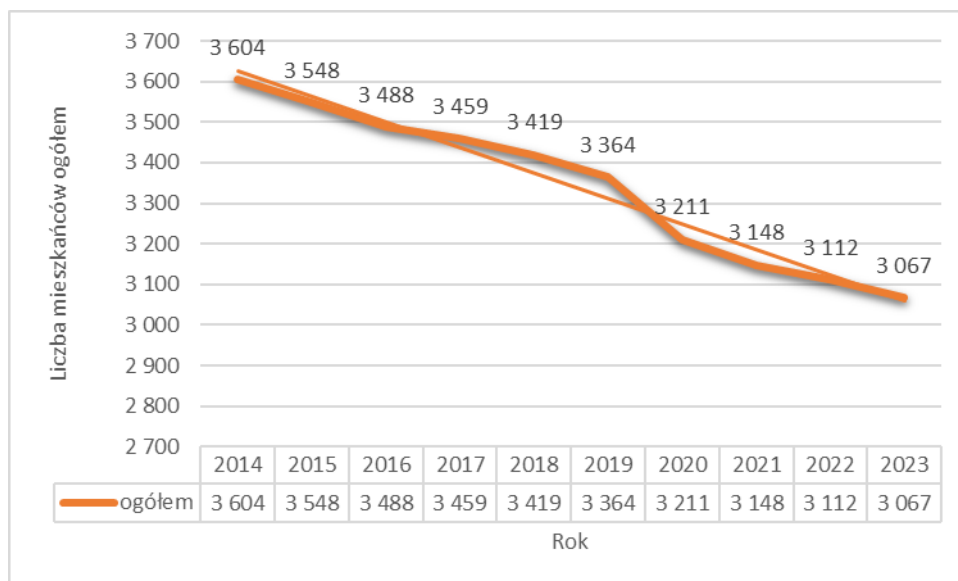
1.2. Demografia

W odniesieniu do liczby ludności na przestrzeni badanych lat, zarysowuje się **trend spadkowy**, w szczególności w ostatnich latach tj. od 2020 do 2023, gdzie liczba mieszkańców zmniejszyła się o 297 osób, z 3 364 do 3 067, tj. o ok. 9% w stosunku do 2020 r. Ogólnie liczba ludności na przestrzeni lat 2014-2023 spadła o 537 osób, tj. o ok. 15%.

Można więc zakładać, że większy spadek liczby mieszkańców skorelowany jest głównie z okresem pandemii COVID i występującą w tym czasie dużą liczbą zachorowań i zgonów. Na spadek liczby mieszkańców ma również ujemne saldo migracji (patrz wykres: Saldo migracji).

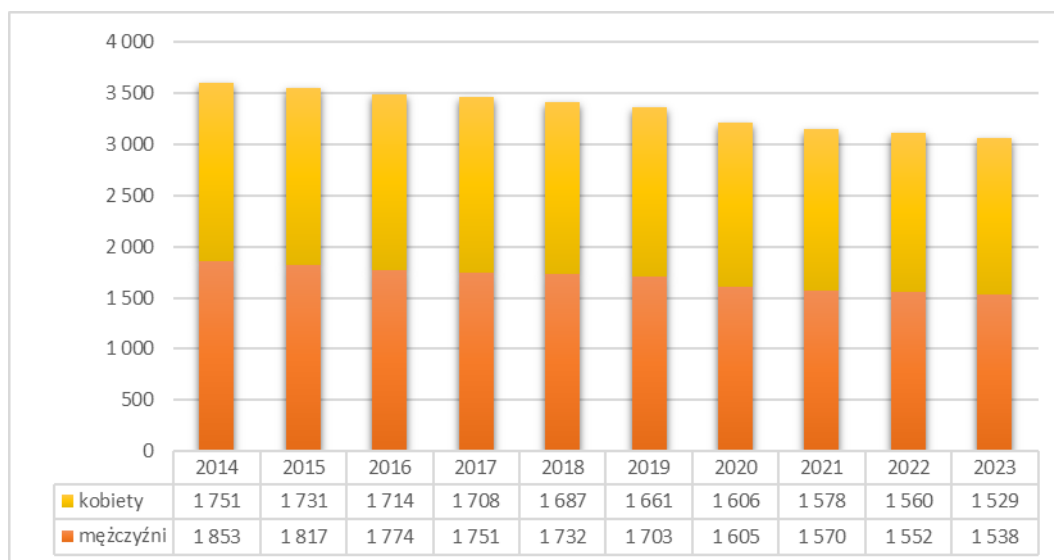
Wykres 1. Stan ludności - ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W 2023 r. liczba kobiet wyniosła 1 529, natomiast mężczyzn 1 538 i na przestrzeni analizowanych lat różnica wg płci zmniejsza się tj. zdecydowanie bardziej spada liczba mężczyzn w gminie i obecnie liczba kobiet i mężczyzn jest na zbliżonym poziomie.

Wykres 2. Stan ludności – podział wg płci

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zjawisko zdiagnozowanej depopulacji wpisuje się w ogólnopolskie trendy, ale mając jego świadomość można podejmować odpowiednio wcześniej środki zaradcze. W tym

wypadku promować model wielodzietnej rodziny, przyciągać do gminy nowych mieszkańców oraz dbać o jakość życia obecnych rezydentów, starając się wydłużyć ich średnią życia.

Spółeczność lokalna starzeje się, co potwierdza utrzymująca się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, spadek o 3% w badanych latach (z 751 do 726 osób), w tym samym czasie liczba ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym zdecydowanie zmniejszyła się odpowiednio o 17% i 20%.

Wykres 3. Struktura ludności według wieku

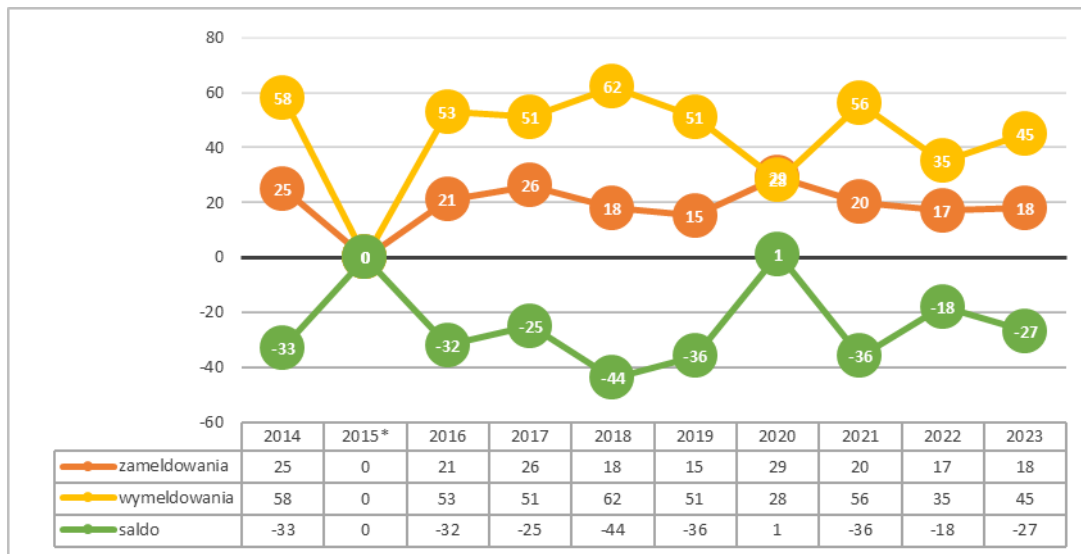

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Analiza salda migracji w Gminie Poświętne przynosi również negatywne informacje. Na przestrzeni całego rozpatrywanego okresu (z pominięciem 2020 r.) saldo to jest cały czas wyraźnie ujemne, **więcej osób wymeldowuje się niż zameldowuje**. Średniorocznie w gminie ubywa w wyniku migracji ok. 30 os. Jest to czytelny sygnał dla kreatorów lokalnej rzeczywistości do podejmowania zintensyfikowanych działań na rzecz podnoszenia gminnych standardów funkcjonalnych oraz wzmacniania marki Gminy jako miejsca, gdzie warto mieszkać.

Wykres 4. Saldo migracji

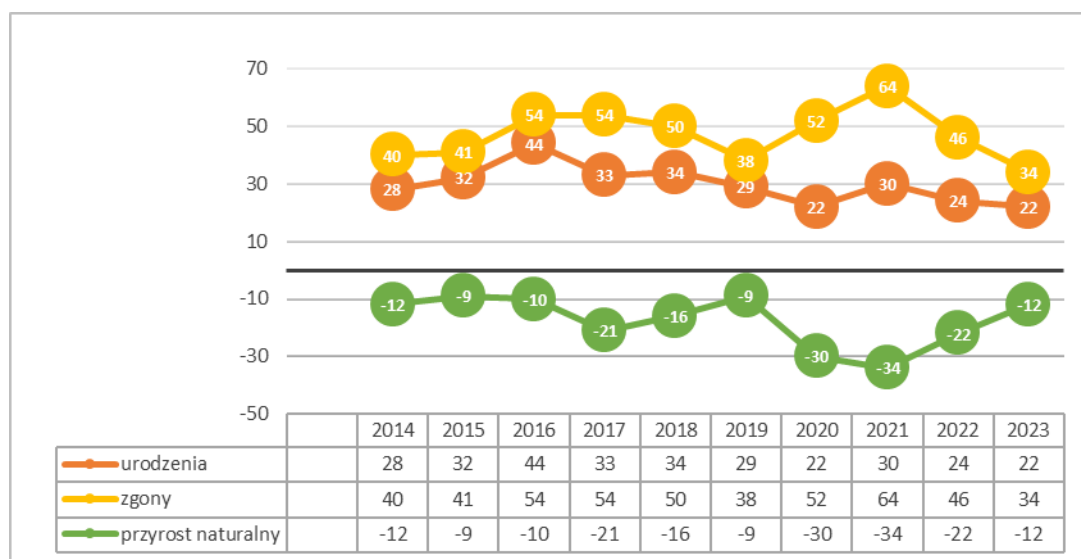

* Brak danych za 2015 w statystykach GUS

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Również analiza przyrostu naturalnego w Gminie Poświętne przynosi negatywne informacje. Na przestrzeni rozpatrywanego okresu przez cały czas występował ujemny przyrost naturalny, ze średnioroczną wartością -18 osób. Wyraźny wzrost zgonów ponad liczbę urodzeń odnotowano w pandemicznym 2020 i 2021 roku. W latach kolejnych **ujemna wartość zaczyna powoli spadać**, co można odczytywać jako dobry prognostyk.

Wykres 5. Przyrost naturalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

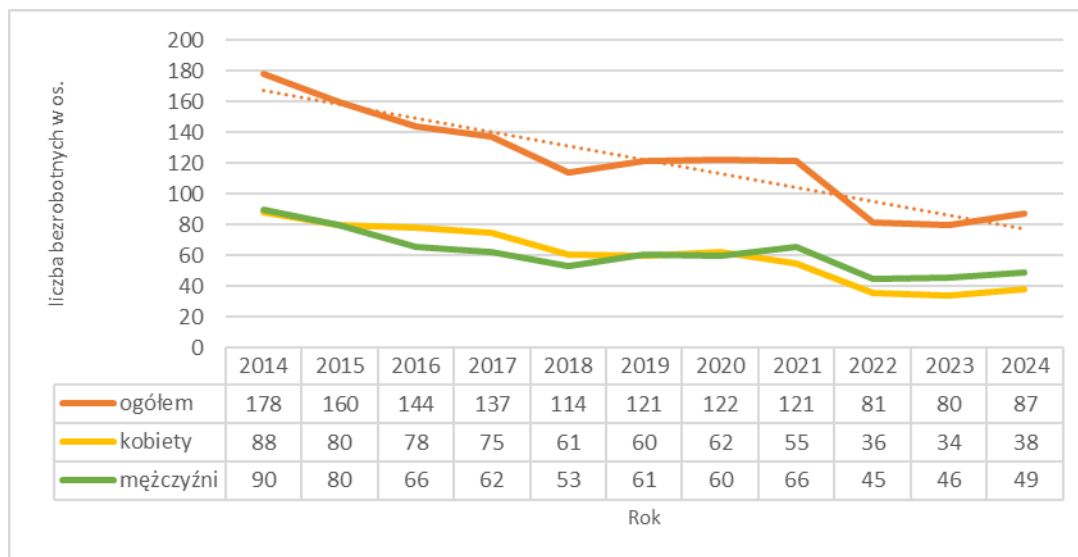
1.3. Bezrobocie

Dość dobre informacje przynosi analiza bezrobocia w Gminie. W badanym okresie (2014-2024) **liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem zmniejszyła się o 51%** (na wykresie wyraźnie zaznacza się linia spadkowa trendu) ze 178 do 87 osób, co jest wynikiem zbliżonym do średniej krajowej (ok. 57%). Zmiana ta wyraźniej dotyczy kobiet (spadek o 57%) niż mężczyzn (spadek o 46%). Należy pamiętać, że wynik nie nawiązuje jednak do jakości rynku pracy, czy też wysokości wynagrodzeń.

Warto również podkreślić, iż udział w rejestrowanym poziomie bezrobocia na terenie gminy zmienia się – w latach 2015-2018 przeważały kobiety, natomiast od okresu pandemii zwiększył się udział mężczyzn. Choć należy zaznaczyć, że ogólnie utrzymują się względnie równe udziały między kobietami i mężczyznami pod tym względem w całym rozpatrywanym okresie.

Nieco niepokojące mogą być wyniki ostatniego roku analizy (2024) kiedy to odnotowano niewielki, ale jednak wzrost poziomu bezrobocia.

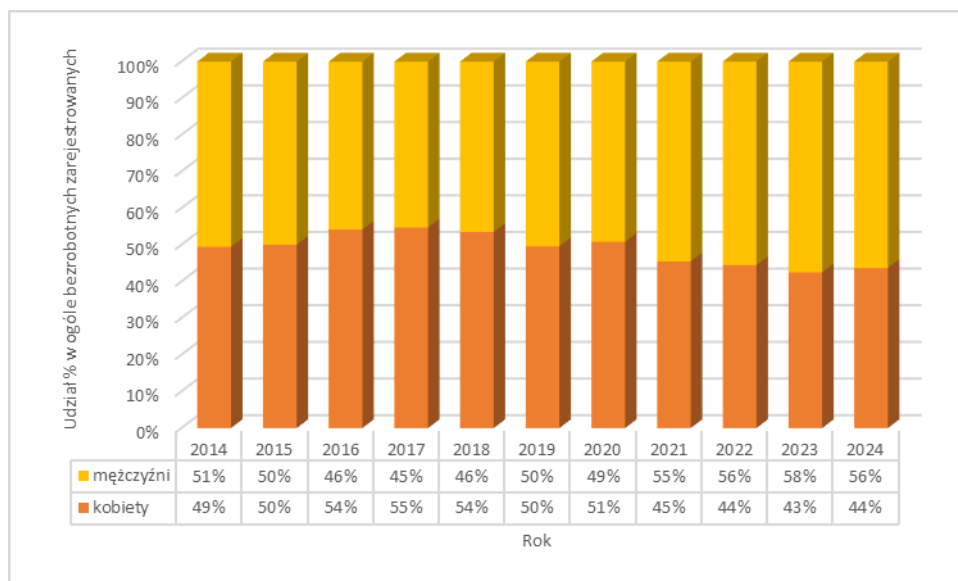
Wykres 6. Bezrobocie rejestrowane (os.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 7. Bezrobocie rejestrowane wg płci w stosunku do ogółu w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W obszarze polityki przeciwdziałania bezrobociu i utrzymania niskiej stopy bezrobocia wyróżnić można następujące kierunki działań służące aktywizacji na rynku pracy:

- subwencjonowanie płac i zatrudnienia, mające na celu utrzymanie albo zwiększenie jego dotychczasowego poziomu w przedsiębiorstwach prywatnych;
- tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze państwowym w ramach socjalnych programów zatrudnienia;
- promowanie przedsiębiorczości;
- roboty publiczne;
- wspieranie inicjatyw w ramach ekonomii społecznej oraz zrównoważonego rozwoju.

1.4. Lokalne finanse i działalność gospodarcza w gminie

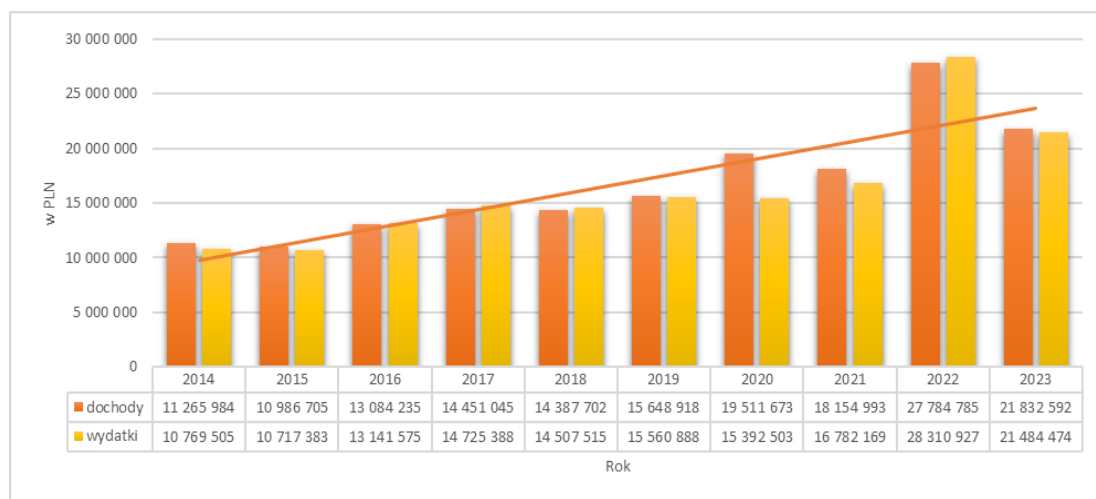
Na podstawie danych GUS można stwierdzić, iż Gmina Poświętne rozwija się, wykazując na przestrzeni analizowanego okresu ogólny rosnący trend zarówno dochodów, jak i wydatków ogółem. Należy jednak zaznaczyć, iż w przypadku omywanych kategorii budżetowych ulegają one wahaniom zarówno ogółem, jak i w przeliczeniu na mieszkańca. Ogólnie w ujęciu procentowym, na przestrzeni analizowanego okresu, globalne dochody, jak i wydatki wzrosły prawie dwukrotnie, odpowiednio o 94% oraz 99%. Jeszcze bardziej wyraźny

STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

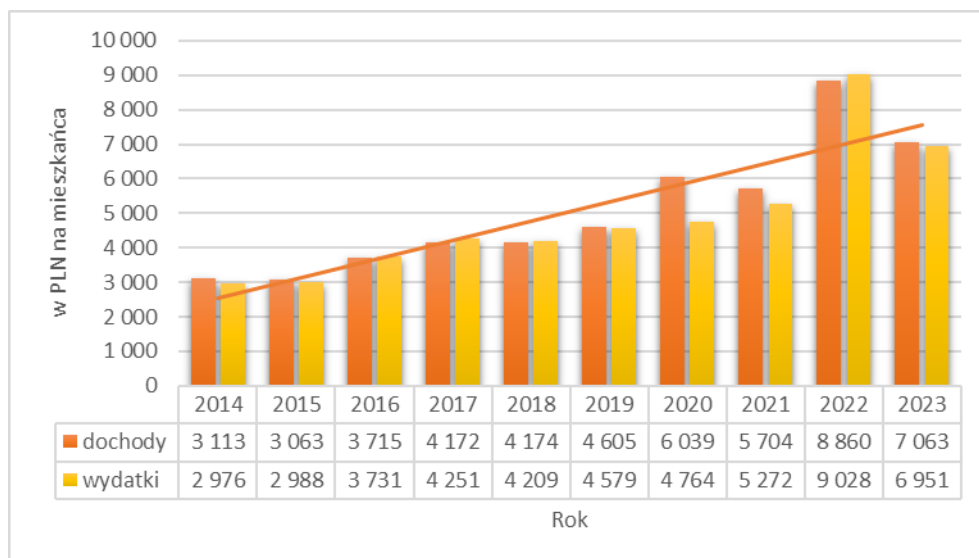
wzrost ma miejsce po przeliczeniu na mieszkańca odpowiednio o 127% oraz 134%. Z tej perspektywy sytuację finansową gminy można określić jako stabilną, pozwalającą na realizowanie kolejnych inwestycji, z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków unijnych.

Wykres 8. Dochody i wydatki Gminy ogółem (PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 9. Dochody i wydatki Gminy na mieszkańca (PLN)

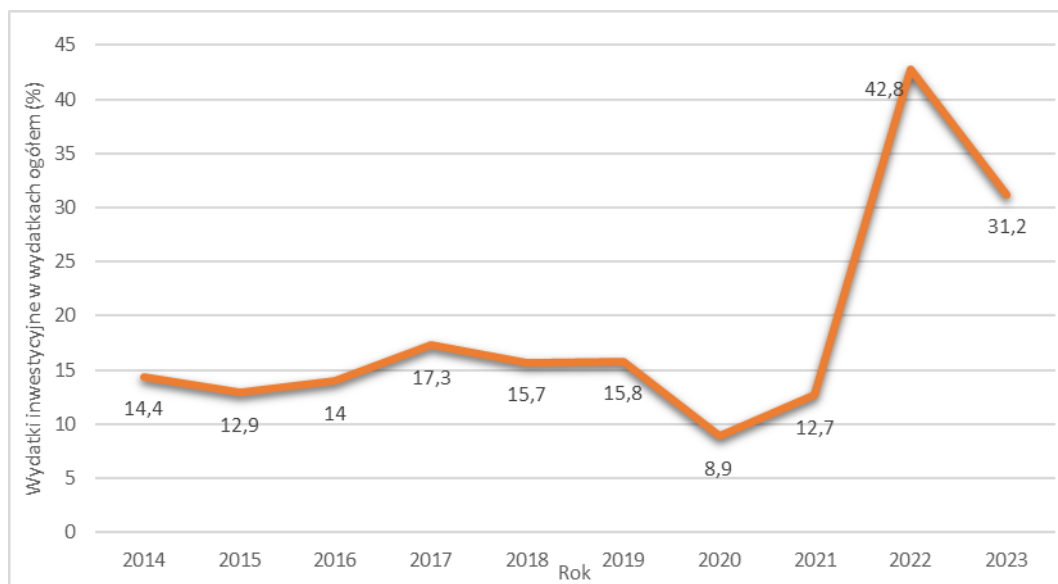

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Z danych GUS wynika również, że w ostatnich latach znacząco wzrosły wydatki inwestycyjne gminy w stosunku do wydatków ogółem. O ile prze rokiem 2021 oscylowały one w okolicy 14%, to w ostatnich dwóch latach wzrosły zdecydowanie do poziomu 42,8% w 2022 r. i 31,2% w 2023 r.

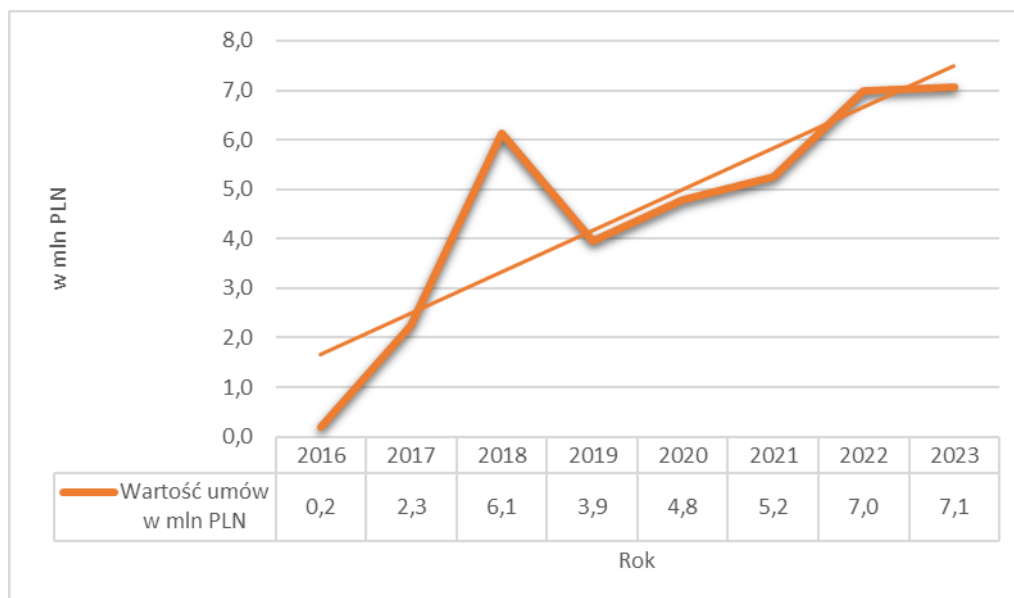
Wykres 10. Wydatki inwestycyjne Gminy w wydatkach ogółem (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W przypadku wartości umów o dofinansowanie projektów z funduszy europejskich to na przestrzeni lat 2016-2023 wzrosły one znacząco, z około 0,2 mln PLN do ponad 7,1 mln PLN. Można zauważyć nieznaczne wyhamowanie wzrostu absorpcji środków w latach (2019-2020), co jednak odpowiada okresowi pandemii, a także specyfice procesu pozyskiwania tych środków skorelowanemu z kolejnymi okresami programowania.

Wykres 11. Fundusze unijne – wartość umów, decyzji o dofinansowanie ogółem (w mln PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

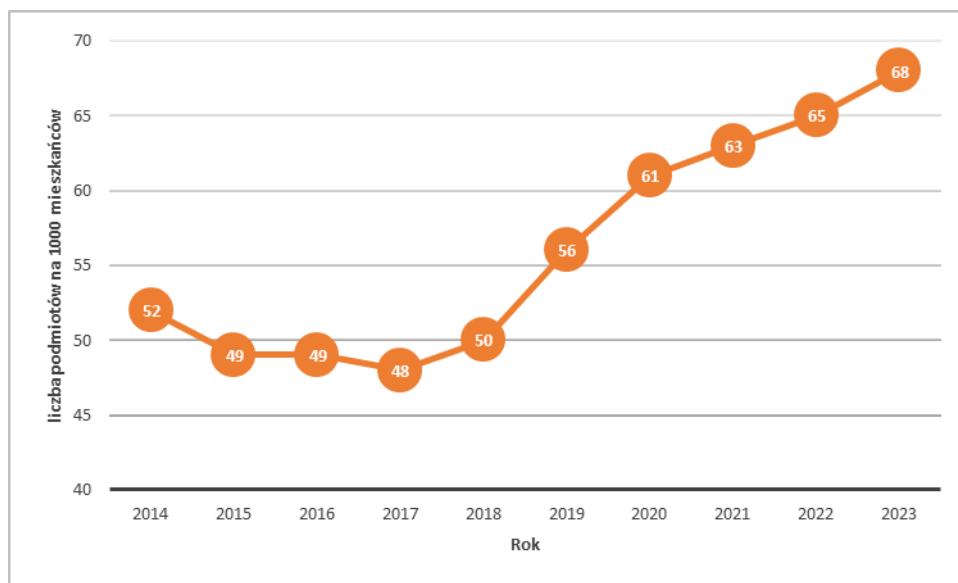

W 2024 roku w strukturze gminy funkcjonowały następujące jednostki organizacyjne, które w dużej mierze były beneficjentem wydatków w ramach budżetu gminy:

- Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej w Poświętnem - jednostka budżetowa,
- Szkoła Podstawowa im. Bolesława Prusa w Poświętnem - jednostka budżetowa,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Poświętnem - gminna instytucja kultury,
- Dom Kultury w Poświętnem - gminna instytucja kultury.

Bardzo ważnym wskaźnikiem z punktu widzenia rozwoju gospodarczego Gminy Poświętne jest wzrost tzw. „wskaźnika przedsiębiorczości” (z 52 w 2014 r. do 68 w 2023 r.), w tym wypadku dotyczy to podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności. Przyjmując w uproszczeniu jest to jedna z miar przedsiębiorczości lokalnej społeczności, przejawiająca się zakładaniem działalności gospodarczej.

Wykres 12. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności

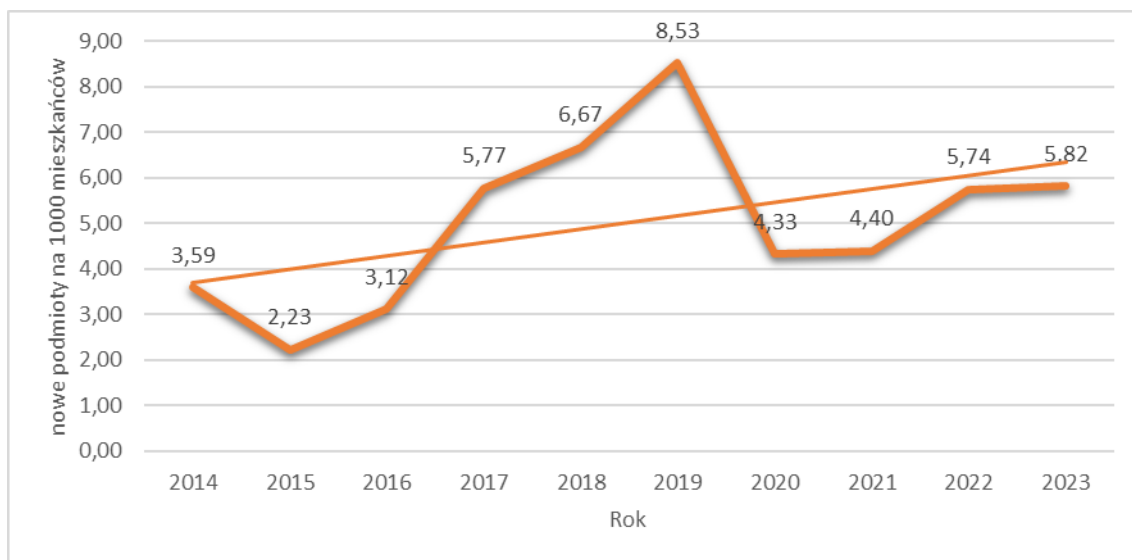
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W przypadku podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1000 ludności odnotowano wzrost z 3,59 do 5,82. Pomimo tego wskaźnik ten na przestrzeni analizowanego okresu ulegał pewnym wahaniom, a największy spadek zanotowano w roku 2020, co jest istotnie skorelowane z okresem pandemii, gdzie duża liczba podmiotów albo zawieszała, albo całkowicie zamykała działalność. Optymistycznym jest fakt, że po załamaniu w roku 2020, w kolejnych latach wskaźnik ten ponownie zaczyna powoli rosnąć. Podsumowując, wysiłki

gminy powinny dążyć do tego, aby wskaźnik ten utrzymywać przynajmniej na względnie jednakowym poziomie poprzez wspieranie lokalnych przedsiębiorców oraz promowanie poprzedsiebiorczych inicjatyw.

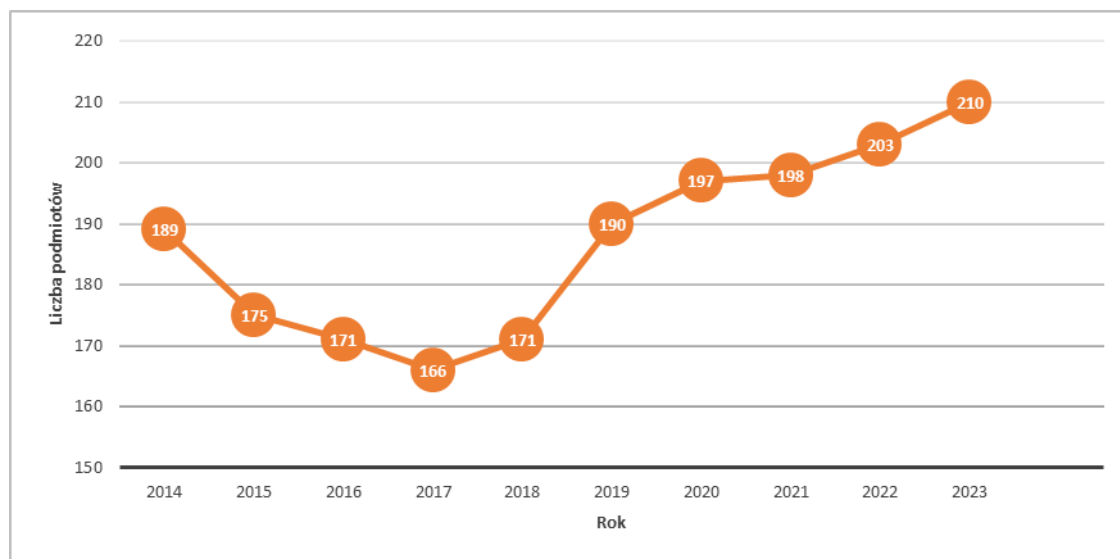
Wykres 13. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Odnosząc się do danych Głównego Urzędu Statystycznego można wskazać, że na koniec 2023 r. w Gminie Poświętne prowadziło działalność 210 przedsiębiorstw. Większość, to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, tj. 177 podmiotów (wzrost z poziomu 164 w roku 2014).

Wykres 14. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w latach 2014-2023

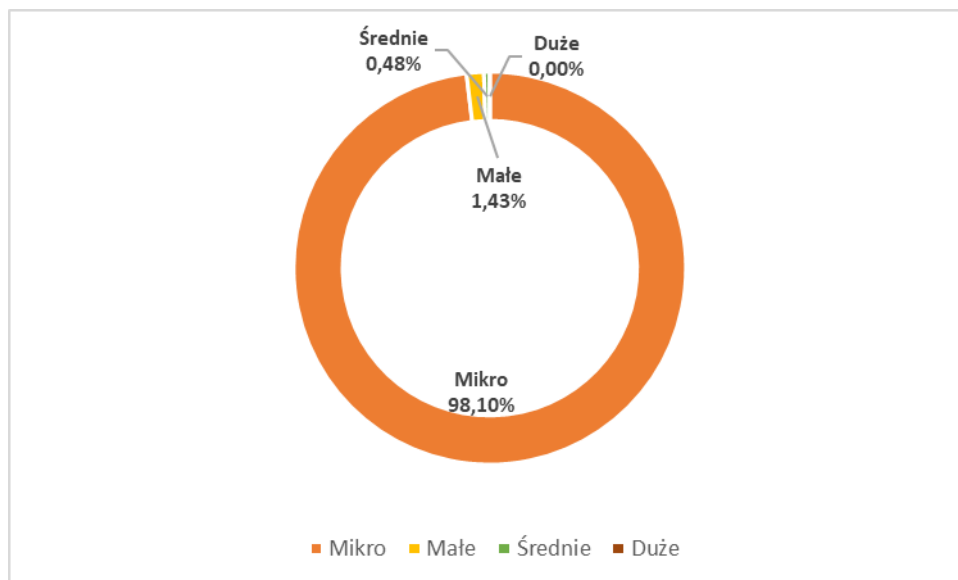

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Jeśli chodzi o strukturę przedsiębiorstw liczoną liczbą zatrudnionych to zdecydowanie przeważają podmioty mikro.

Wykres 15. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Poświętne w roku 2023 wg wielkości (liczba zatrudnionych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Podstawową działalnością podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie gminy jest handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja G – 23,3% zarejestrowanych podmiotów). W dalszej kolejności: budownictwo (sekcja F – 19,5%), przetwórstwo przemysłowe (sekcja C – 10,5%), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A – 9,5%) oraz pozostała działalność usługowa, w tym gospodarstwa domowe zatrudniające, produkujące i świadczące usługi (sekcje S i T - 9,5%), transport i gospodarka magazynowa (sekcja H - 5,2%), działalność profesjonalna naukowa i techniczna (sekcja M – 5,2%), działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja N – 4,3%), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R – 2,4%), administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (sekcja O – 2,4%), edukacja (sekcja P – 1,9%), działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I – 1,4%), działalność związana z obsługą nieruchomości (sekcja L – 1,4%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (sekcja Q - 1,0%), informacja i komunikacja (sekcja J – 1,0%), działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K – 1,0%) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów

klimatyzacyjnych (sekcja D - 0,5%). Pozostałe grup podmiotów z poszczególnych sekcji nie występowały.

Tabela 1. Zastawnie podmiotów gospodarczych w Gminie Poświętne w 2023 r. wg sekcji PKD – liczba i udział procentowy.

Ogółem	210	100%
Sekcja A	20	9,5%
Sekcja B	0	0,0%
Sekcja C	22	10,5%
Sekcja D	1	0,5%
Sekcja E	0	0,0%
Sekcja F	41	19,5%
Sekcja G	49	23,3%
Sekcja H	11	5,2%
Sekcja I	3	1,4%
Sekcja J	2	1,0%
Sekcja K	2	1,0%
Sekcja L	3	1,4%
Sekcja M	11	5,2%
Sekcja N	9	4,3%
Sekcja O	5	2,4%
Sekcja P	4	1,9%
Sekcja Q	2	1,0%
Sekcja R	5	2,4%
Sekcje S i T	20	9,5%

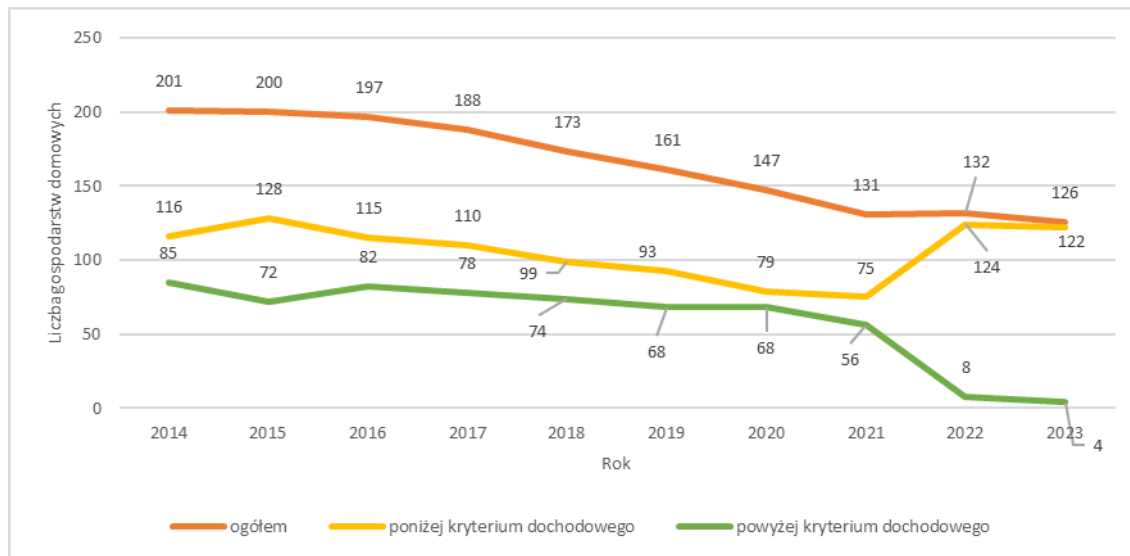
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

1.5. Polityka społeczna

W Gminie Poświętne w rozpatrywanym okresie **sukcesywnie spadała liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej**, z 201 w 2014 r. do 126 w 2023 r. (spadek o 37%). Na tej podstawie można założyć, przyjmując pewne uproszczenie, że poprawia się sytuacja materialna społeczności lokalnej, mniej osób jest zagrożonych wykluczeniem społecznymi i korzysta z pomocy wyspecjalizowanych instytucji. Jednak należy zwrócić uwagę, iż silny spadkowy trend w tym obszarze niestety został wyhamowany w roku 2022, kiedy to po raz pierwszy w badanym okresie liczba ta ponownie wzrosła, a zdecydowanie widać to po **przyroście liczby gospodarstw poniżej kryterium dochodowego**.

Wykres 16. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej

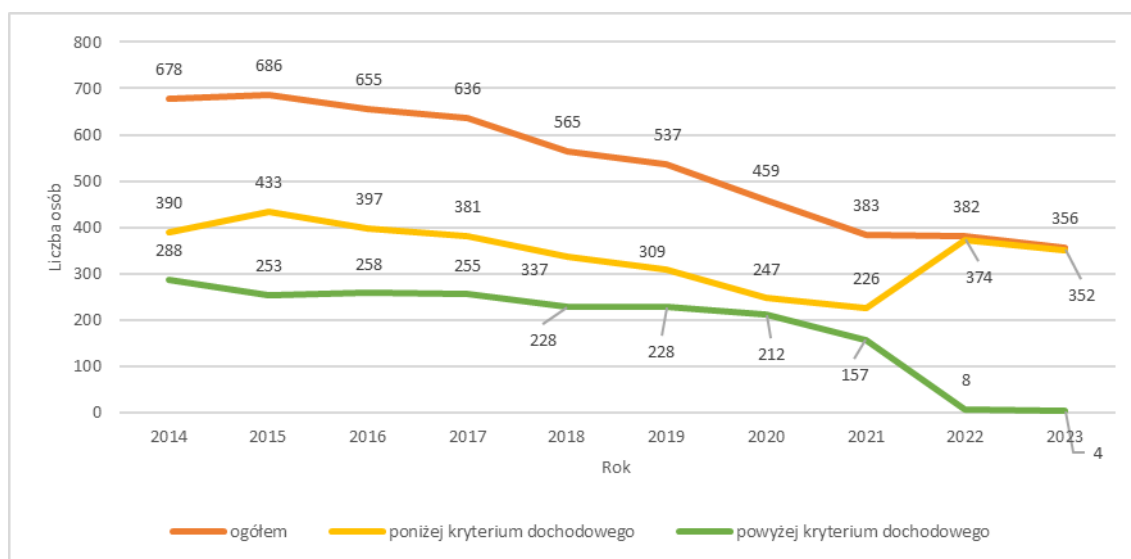

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W bardzo podobny sposób kształtuje się **liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej**, spadek z 678 osób w 2014 r. do 356 w 2023 r. (spadek o 52,5%). I podobnie jak wyżej, silny spadkowy trend w tym obszarze niestety został wyhamowany. W roku 2022, zdecydowanie wzrosła liczba osób poniżej kryterium dochodowego.

Sytuacja ta powinna zostać poddana szczegółowej analizie, tak aby zapobiec ewentualnemu pogłębianiu się dla zidentyfikowanego negatywnego trendu.

Wykres 17. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej

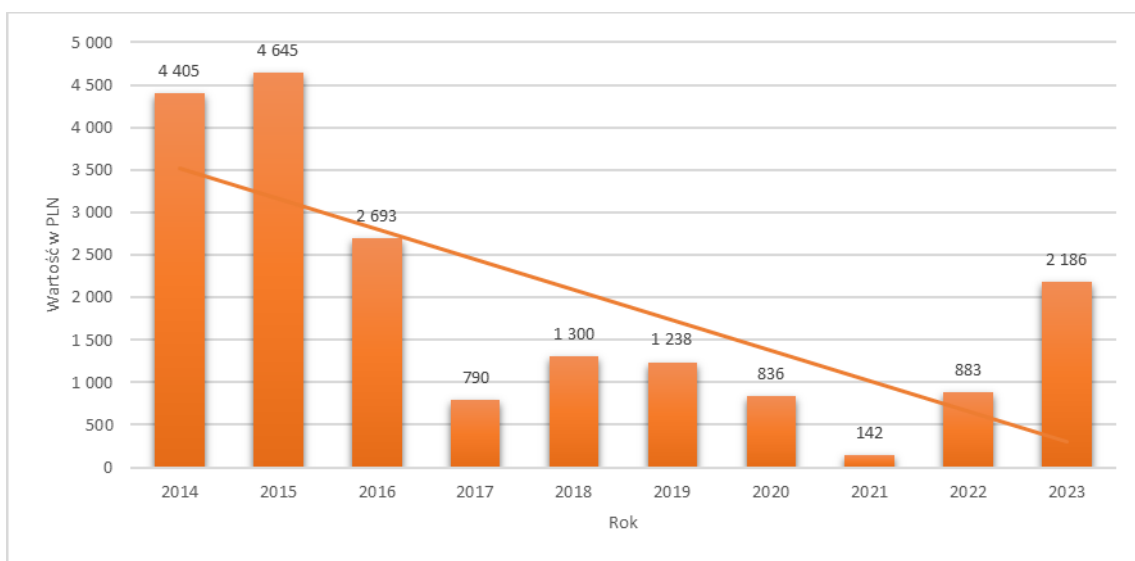

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Podobny negatywny trend w ostatnich latach zaznacza się w przypadku kwot wypłaconych dodatków mieszkaniowych, które w roku 2023 znacząco wzrosły w stosunku do kwot z lat wcześniejszych. Przeciętna wysokość dodatku w 2023 r. wyniosła 182,2 zł przy 71,0 zł w roku 2021. Jest to więc ponad 2,5-krotny wzrost w tak krótkim okresie. Wpływ na to miał bez wątpienia kryzys energetyczny i powiązane z nim rosnące koszty energii, a także uruchomione różne formy wsparcia mieszkańców w tym obszarze. Ogólnie jednak kwoty te są zdecydowanie (ponad połowę) niższe niż w początkowych latach analizy tj. 2014-2015.

Wykres 18. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych (PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Szczególne znaczenie w zakresie wsparcia społecznego w gminie odgrywa Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej w Poświętnem, który jest jednostką budżetową utworzoną przez Radę Gminy w Poświętnem Uchwałą nr IV/17/90 z dnia 25 lipca 1990 roku w sprawie utworzenia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Poświętnem.

Ośrodek realizuje w szczególności zadania z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, świadczeń rodzinnych, świadczeń wychowawczych, funduszu alimentacyjnego oraz Karty Dużej Rodziny. Zatrudnia 6 osób.⁷

Ponadto GOPS w Poświętnem realizował/pośredniczył lub realizuje/pośredniczy przy następujących projektach finansowanych ze środków UE lub z innych źródeł:

⁷ [Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poświętnem. - Gmina Poświętne, https://ugposwietne.wrotapodlasia.pl/pl/gops-1](https://ugposwietne.wrotapodlasia.pl/pl/gops-1)

- Program „Posiłek w szkole i w domu”
- Korpus Wsparcia Seniorów,
- Program „Czyste Powietrze”

Dodatkowo w gminie działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w skład którego, zgodnie z art. 9a ust. 3-5 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, wchodzi następujące podmioty:

- przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Poświętnem,
- przedstawiciel Komisariatu Policji w Łapach,
- przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Poświętnem,
- pedagog szkolny – Szkoła Podstawowa w Poświętnem,
- przedstawiciel I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku,
- lekarz rodzinny - NZOZ TOP-MEDIC Poświętne,
- pielęgniarka środowiskowa – NZOZ TOP-MEDIC Poświętne,
- prezes zarządu UKS „Orkan” Poświętne.⁸

1.6. Oświata

Według danych GUS w roku 2023 w Gminie Poświętne zameldowane były następujące grupy wiekowe dzieci i młodzieży:

- w wieku 0-2 – 68 osób;
- w wieku 3-6 – 118 osób;
- w wieku 7-12 – 195 osób;
- w wieku 13-15 – 85 osób;
- w wieku 16-18 – 106 osoby⁹.

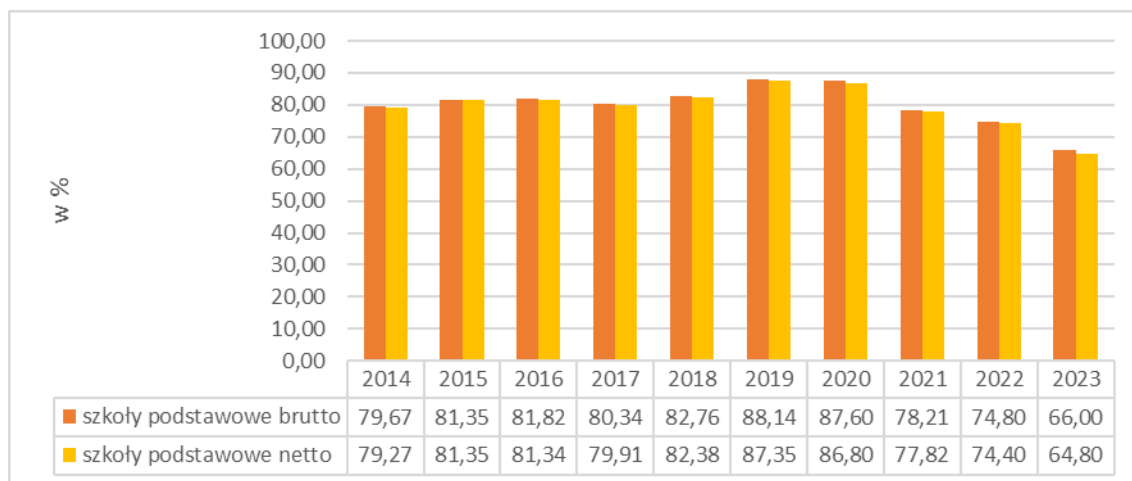
⁸ Zespół interdyscyplinarny - Gmina Poświętne, <https://ugposwietne.wrotapodlasia.pl/pl/pomoc-spoeczna/zespol-interdyscyplinarny/>

⁹ Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Na terenie Gminy funkcjonuje Szkoła Podstawowa im. Bolesława Prusa w Poświętnem. Szkoła prowadzi również oddziały przedszkolne. Działalność sportową Szkoły Podstawowej w Poświętnem wspiera Uczniowski Klub Sportowy ORKAN.

Wykres 19. Współczynniki skolaryzacji (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W odniesieniu do współczynników skolaryzacji dotyczących szkół podstawowych na przestrzeni analizowanego okresu ulega on zmianom, z tendencją spadkową w ostatnich 4 latach analizy tj. od 2020 r. W roku 2023 współczynniki te spadły poniżej 70% co jest pierwszym tak niskim wynikiem na przestrzeni ostatnich 10 lat. Teoretycznie wysoki współczynnik skolaryzacji netto (bliski 100%) oznacza, że prawie wszystkie dzieci w odpowiednim wieku uczęszczają do szkoły, co wskazuje na dobrą dostępność i skuteczność systemu edukacji. W przypadku Gminy Poświętne wskaźnik ten jak widać jest dość niski, dlatego wynik ten powinien zostać poddany bardziej wnikliwej analizie w dalszych okresach i przy utrzymującej się tendencji spadkowej powinny zostać wprowadzone środki zaradcze.

W tym miejscu należy wyjaśnić, że współczynnik skolaryzacji brutto to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania, tzn. współczynnik skolaryzacji brutto np. dla poziomu szkoły podstawowej wyliczamy dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-14 lat (wiek przypisany do tego poziomu) według stanu w dniu 31 XII tego samego roku. Natomiast współczynnik skolaryzacji netto to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan

na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji netto np. dla poziomu szkoły podstawowej wyliczamy dzieląc liczbę uczniów szkół podstawowych w wieku 7-14 lat (wiek przypisany do tego poziomu) na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-14 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku.

1.7. Bezpieczeństwo i porządek publiczny

W zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Gminy Poświętne działa kilka jednostek bezpieczeństwa publicznego w tym:

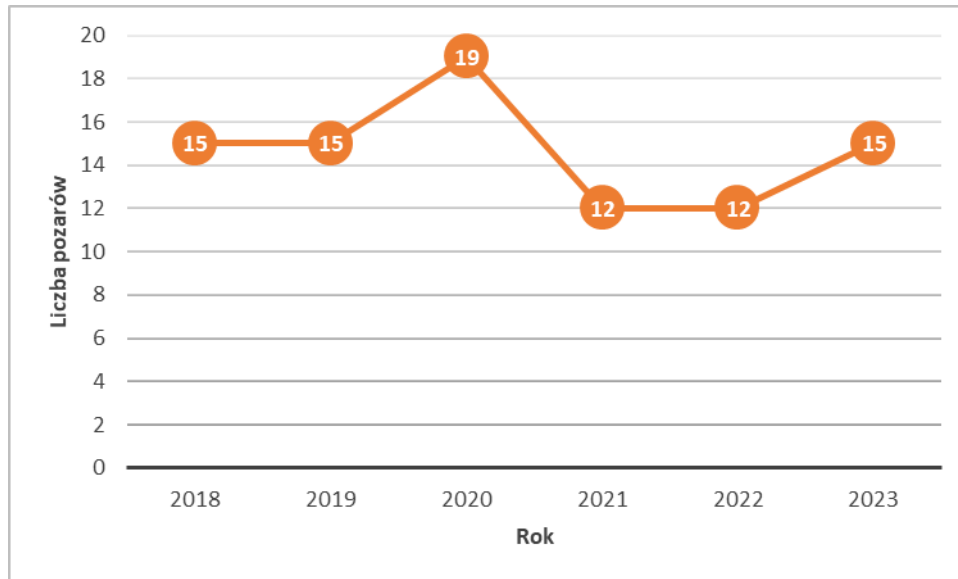
- OSP Poświętne,
- OSP Pietkowo,
- OSP Grochy,
- OSP Wilkowo Stare.

Ponadto Gmina objęta jest obszarem działania Komisariatu Policji w Łapach. W sytuacjach kryzysowych zabezpieczenia udziela Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego PCZK Białystok oraz Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego, natomiast ambulatoryjną opiekę medyczną lekarską i pielęgniarскую (poza godzinami funkcjonowania ośrodka zdrowia, tj. nocna i świąteczna opieka zdrowotna) zabezpiecza Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łapach lub Szpital Ogólny w Wysokiem Mazowieckiem.

Jeśli chodzi o miejscowe zagrożenia pożarem, tj. zdarzenia przyjmujące postać niekontrolowanych procesów palenia, w miejscu do tego nieprzeznaczonym, powodujących straty materialne i ekologiczne, to w okresie lat 2018-2023 można mówić o względnie stabilnej tendencji w zakresie ich występowania, z najwyższą wartością w roku 2020 na poziomie 19 pożarów.

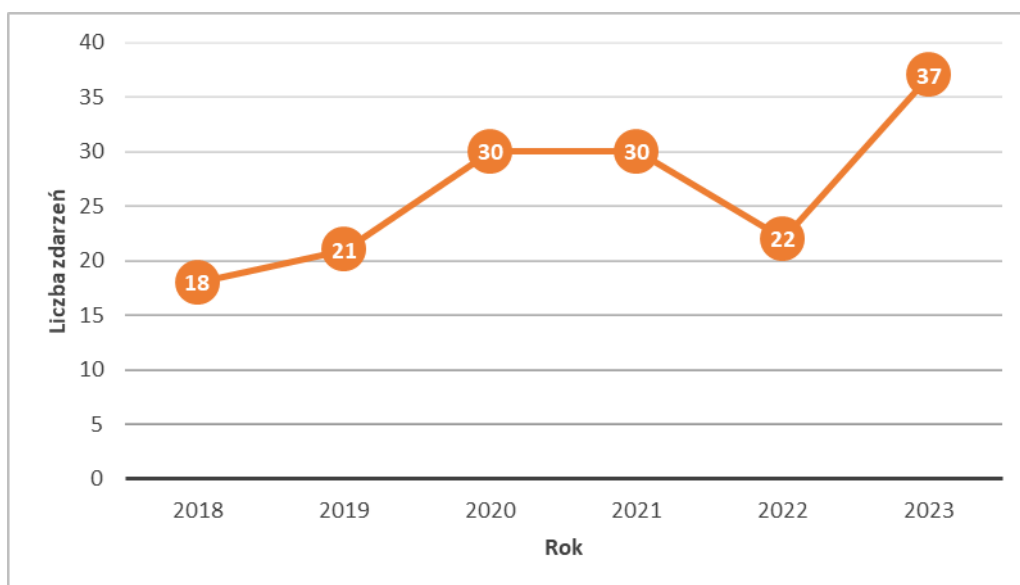
Wykres 20. Liczba pożarów w gminie w latach 2018-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Natomiast jeśli chodzi o miejscowe zagrożenia inne niż pożar, tj. zdarzenia wynikające z rozwoju cywilizacyjnego, działań człowieka lub naturalnych sił przyrody, stwarzające zagrożenie dla życia, zdrowia, mienia lub środowiska, w których brały udział jednostki bezpieczeństwa, to na przestrzeni ostatnich lata notuje się dość zmienną sytuację po tym względem, z tendencją wzrostową i najwyższą ilością przypadającą na rok 2023 na poziomie 37 zdarzeń.

Wykres 21. Liczba miejscowych zagrożeń innych niż pożar w gminie w latach 2018-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wśród omawianych zdarzeń największą liczbę w na przestrzeni lat 2018-2023 r. stanowiły te związane z silnym wiatrem, następnie w komunikacji i medyczne. Zdecydowanie mniejsze udziały miały zdarzenia związane z opadami śniegu i deszczu.

Wykres 22. Rodzaje miejscowych zagrożeń innych niż pożar w gminie w latach 2018-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

1.8. Opieka zdrowotna

Podstawowa opieka zdrowotna (POZ) jest częścią systemu opieki zdrowotnej, zapewniającą wszystkim osobom uprawnionym do świadczeń zamieszkałym/przebywającym na terytorium Polski kompleksowe i skoordynowane świadczenia opieki zdrowotnej w miejscu zamieszkania. Świadczenia udzielane są w warunkach ambulatoryjnych (w gabinecie, poradni lub przychodni), a w przypadkach uzasadnionych medycznie, także w domu pacjenta (również w domu pomocy społecznej). Obejmują także profilaktyczną opiekę nad dziećmi i młodzieżą sprawowaną przez pielęgniarkę/higienistkę w środowisku nauczania i wychowania.

Funkcjonowanie POZ (za wyjątkiem świadczeń profilaktycznej opieki nad dziećmi i młodzieżą w środowisku nauczania i wychowania oraz świadczeń nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej w POZ) oparte jest na prawie do imiennego wyboru lekarza, pielęgniarki, położnej podstawowej opieki zdrowotnej.

Podstawową placówką zdrowia w Gminie Poświętne jest Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „TOP-MEDIC” w Poświętnym, który zapewnia dostęp do:

- lekarza POZ

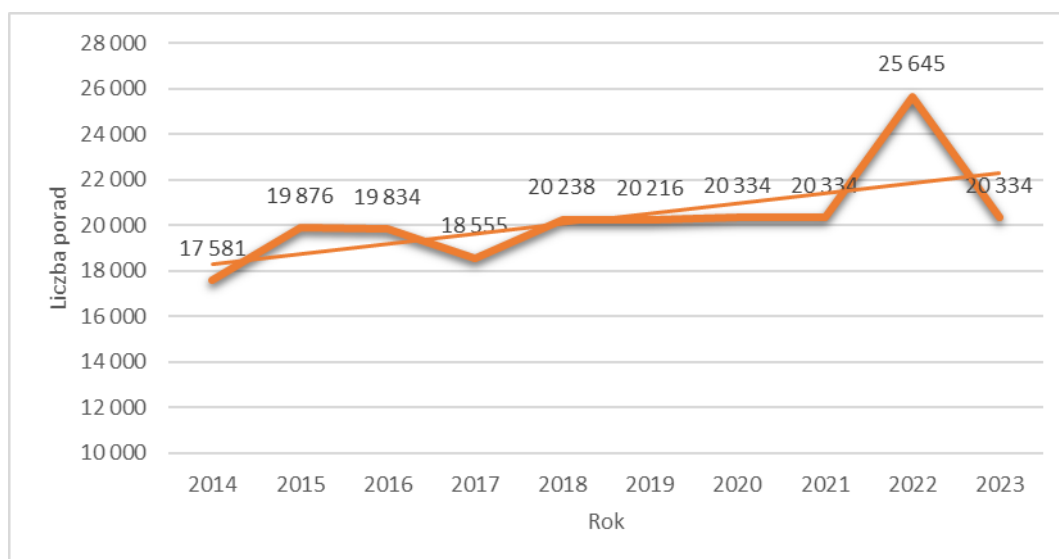

- pielęgniarstwa i położnictwa środowiskowego
- profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej
- gabinetu zabiegowo-szczepiennego

Przy Ośrodku Zdrowia w Poświętnem funkcjonuje apteka.

Jeśli chodzi o intensywność opieki zdrowotnej to w latach 2014-2021 zmienność liczby porad lekarskich była niewielka, ale oscylowała w granicy 2%. Dopiero w roku 2022 zanotowano bardzo wyraźny ich wzrost, bo aż o 26%. Ogólnie na przestrzeni całego rozpatrywanego okresu tj. 2014-2023 liczba porad lekarskich ogółem sukcesywnie wzrasta, tj. z poziomu 17 581 porad w roku 2014 do poziomu 20 334 porad w roku 2023 (wzrost o 15,7%).

Wykres 23. Porady lekarskie ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

1.9. Formy ochrony przyrody

Obszar gminy Poświętne jest **terenem przeciętnym pod względem przyrodniczym** co przekłada się na kilka form jej ochrony. Według Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody¹⁰ na terenie Gminy znajdują się 2 form ochrony przyrody tj. obszar NATURA 2000 (2 obiekty) i pomniki przyrody (7 obiektów) - łącznie 9 obiektów. Szczegóły prezentują poniższe tabele:

¹⁰ [CRFOP - Wyszukiwanie, https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf](https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf)

STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

Tabela 2. Formy ochrony przyrody w Gminie Poświętne

Ip.	Kod	Forma ochrony	Nazwa	Województwo	Data utworzenia
1	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLB200010.H	obszar natura 2000	Ostoja w Dolinie Górnej Narwi	podlaskie	2008-01-15
2	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLB200007.B	obszar natura 2000	Dolina Górnej Narwi	podlaskie	2007-10-13
3	PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.1074	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	podlaskie	1998-03-31
4	PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.19	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	podlaskie	1957-12-05
5	PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.898	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	podlaskie	1994-12-03
6	PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.899	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	podlaskie	1994-12-03
7	PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.900	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	podlaskie	1994-12-03
8	PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.901	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	podlaskie	1994-12-03
9	PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.7029	pomnik przyrody	Dąb Rudostaw	podlaskie	1954-08-24

Źródło: <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

Tabela 3. Pomniki przyrody w Gminie Poświętne

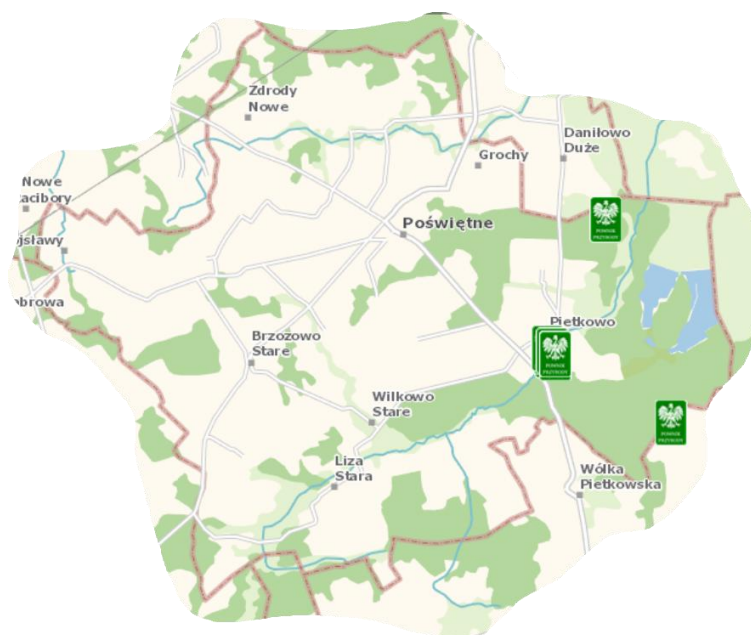
Identyfikator	Forma	Data utworzenia	Lokalizacja	Typ	Gatunek
PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.1074	pomnik przyrody	1998-03-31	Rośnie na terenie parku zabytkowego	Jednoobiektowy	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>
PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.19	pomnik przyrody	1957-12-05	Rośnie na terenie parku zabytkowego	Wieloobiektowy, Grupa drzew, 4 szt.	Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>
PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.898	pomnik przyrody	1994-12-03	Rośnie na terenie parku zabytkowego	Jednoobiektowy	Klon pospolity (Klon zwyczajny) - <i>Acer platanoides</i>
PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.899	pomnik przyrody	1994-12-03	Rośnie na terenie parku zabytkowego	Jednoobiektowy	Klon pospolity (Klon zwyczajny) - <i>Acer platanoides</i>
PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.900	pomnik przyrody	1994-12-03	Rośnie na terenie parku zabytkowego	Jednoobiektowy	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>
PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.901	pomnik przyrody	1994-12-03	Rośnie na terenie parku zabytkowego	Jednoobiektowy	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>
PL.ZIPOP.1393.PP.2002082.7029	pomnik przyrody	1954-08-24	Pomnik przyrody położony na terenie Lasów Państwowych, działka leśna nr 5d, obręb ewidencyjny Pietkowo	Jednoobiektowy	dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), Dąb Rudostaw, wiek drzewa około 500 lat, obwód pnia drzewa na wysokości 1,3 m: 750 cm, wysokość drzewa: 36 m, stan zdrowotny: drzewo zamierające.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

Na poniższych mapach zaprezentowano lokalizację pomników przyrody oraz zasięg przestrzenny poszczególnych form ochrony powierzchniowej.

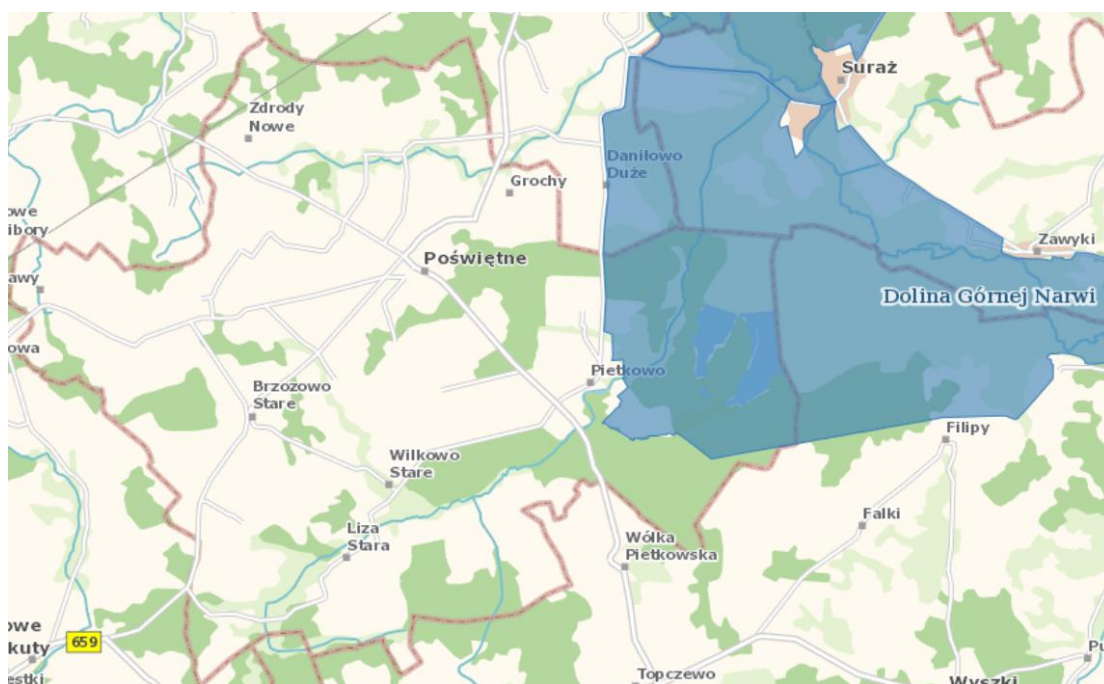

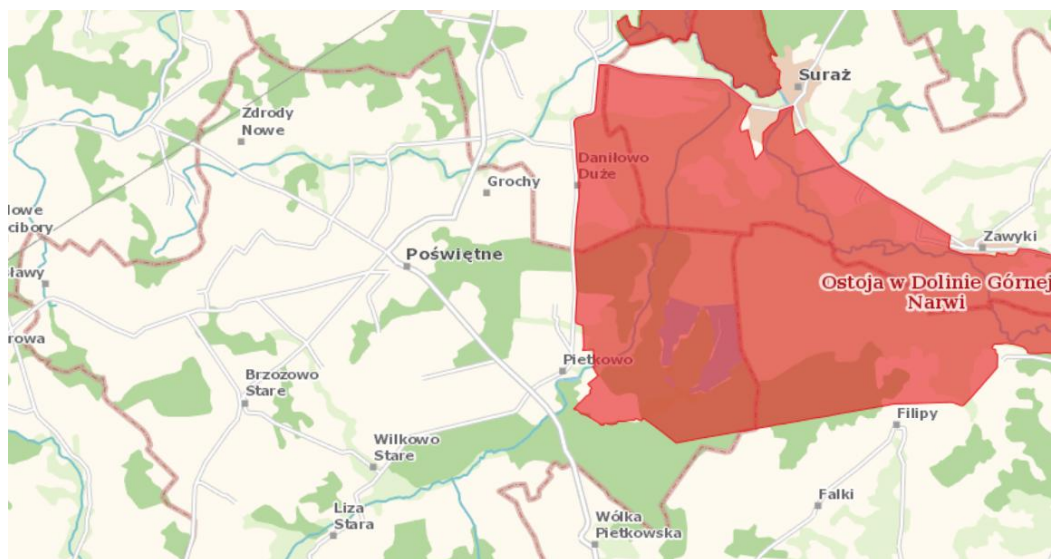
STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

Mapa 6. Lokalizacja pomników przyrody w Gminie Poświętne

Źródło: Geoserwis GDOŚ, <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

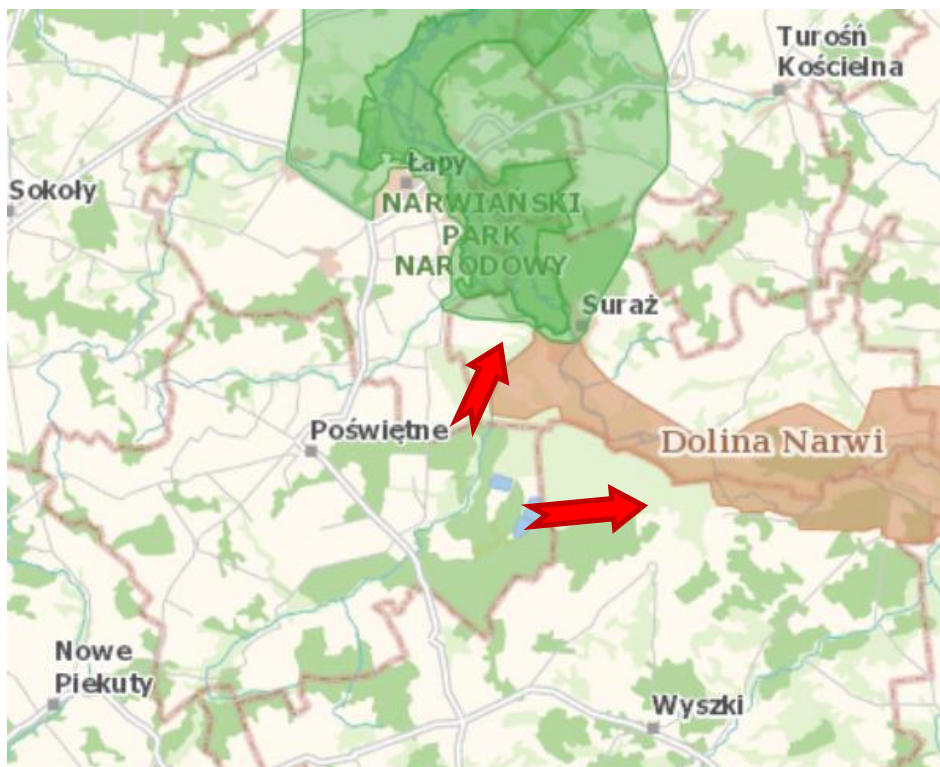

Mapa 7. Obszary chronione na terenie Gminy Poświętne – zasięg przestrzenny

Źródło: Geoserwis GDOŚ, <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Ponadto należy dodać, że w niedalekiej odległości od granic Gminy przebiegają :

- granica otuliny Narwiańskiego Parku Narodowego - w kierunku północnym,
- Obszar Chronionego Krajobrazu – Dolina Narwi - w kierunku wschodnim.

Mapa 8. Obszary chronione w sąsiedztwie Gminy Poświętne

Źródło: Geoserwis GDOŚ, <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Ponadto w ostatnich latach Urząd Gminy uczestniczy m.in. w akcji w zakresie programu Czyste Powietrze mającej na celu ograniczenie zanieczyszczeń powietrza, w szczególności pyłów drobnych emitowanych ze źródeł niskiej emisji m.in. poprzez likwidację urządzeń do ogrzewania opartego na paliwie stałym.

1.10. Sport, turystyka i rekreacja

Analizując **obszar sportu**, należy wskazać, że na terenie gminy działa Uczniowski Klub Sportowy „ORKAN”. Klub wspiera działalność sportową Szkoły Podstawowej w Poświętnem. Siedzibą klubu jest miejscowość Poświętne, natomiast boisko piłkarskie znajduje się w miejscowości Gołębie. Boisko służy także do organizacji gminnych zawodów ochotniczych straży pożarnych i festynów rodzinnych.

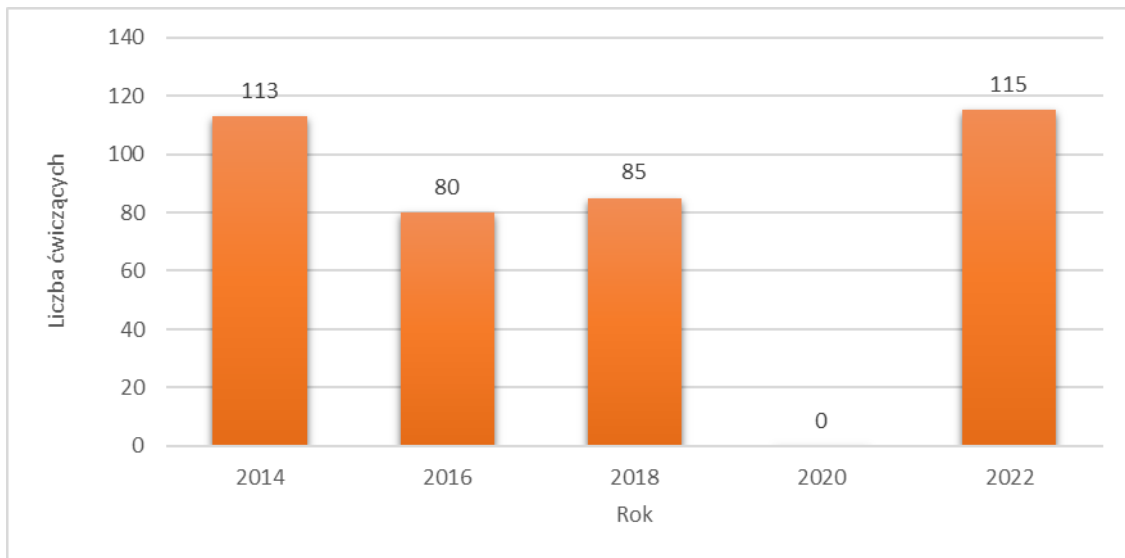
Poza nim w gminie zlokalizowane jest boisko „Orlik” przy szkole w Poświętnem. Jest to kompleks boisk: do piłki nożnej z nawierzchnią ze sztucznej trawy; boisko wielofunkcyjne (koszykówka, siatkówka, tenis) wraz z wyposażeniem i nawierzchnią syntetyczną.

Poza wspomnianymi, w centrum wsi Pietkowo znajduje się publiczny skwer wiejski wraz z obiektami małej architektury, są tu doskonałe warunki do jazdy na rolkach. Natomiast w miejscowości Gołębie znajduje się plac zabaw - usytuowany w pobliżu miejscowej szkoły i wyposażony w huśtawki, zjeżdżalnię, sprężynowce, ławeczki. Ponadto place zabaw wykonano w miejscowościach: Kamińskie Jaski, Brzozowo Stare, Brzozowo Korabie, Wilkowo Stare, Grochy oraz Brzozowo Mużyły.

Odpowiednia liczba i jakość infrastruktury sportowo-rekreacyjnej przekłada się bez wątpienia na aktywności mieszkańców gminy. Można zauważyć, że w badanych latach liczba ćwiczących w lokalnym klubie sportowym ulegała wahaniom, ze średnią wartością ok. 100 ćwiczących. W roku 2020 brak danych ze względu na pandemię, natomiast porównując rok 2018 do 2022 można zauważyć wzrost liczby ćwiczących co należy uznać za pozytywny trend.

Wykres 24. Ćwiczący w klubach sportowych ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W analizowanych latach Gmina Poświętne w ramach konkursów finansowała w formie dotacji celowych realizację przedsięwzięć sportowych przez kluby i stowarzyszenia, w takich obszarach jak:

- 1) poprawa warunków uprawiania sportu na terenie Gminy Poświętne;
- 2) upowszechnianie i krzewienie sportu na terenie Gminy Poświętne;
- 3) planowanie i organizowanie życia sportowego dzieci, młodzieży i dorosłych;
- 4) kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych klubu,
- 5) organizowanie zajęć sportowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych;
- 6) uczestnictwo w imprezach i zawodach organizowanych na terenie gminy, województwa i kraju.

Z pewnością promocja aktywności fizycznej i szerzej rozumianego zdrowego stylu życia będzie korzystana na wielu płaszczyznach dla gminy oraz jej mieszkańców: począwszy od mniejszych wydatków na ochronę zdrowia, poprzez większą odporność i kreatywność, na lepszej kondycji psychicznej kończąc.

Analizując **obszar turystyki** należy wspomnieć przede wszystkim o obiektach infrastruktury turystycznej i atrakcjach turystycznych.

Na terenie gminy zaproponowane zostały turystom trzy ścieżki rowerowe o łącznej długości 72 km i są to:

- Trasa nr 1 - Daniłowo - Siudymach - Pietkowo - Turek - Ostrów - Zwierzyniec - Pietkowo (długość 18 km) – kolor niebieski
- Trasa nr 2 - Poświętne - Brzozowo Chrzczony - Brzozowo Chabdy - Brzozowo Solniki - Zdrody Stare - Zdrody Nowe - Kamińskie Ocioski - Płonka Kościelna (długość 22 km) – kolor zielony
- Trasa nr 3 - Turek - Gabrysin - Wilkowo - Wołkuny - Brzozowo Panki - Brzozowo Korabie - Brzozowo Antonie - Brzozowo Chrzczony - Marynki - Józefin – Pietkowo (długość 32 km) – kolor czerwony

W gminie nie ma wyznaczonych dróg rowerowych oraz ciągów pieszo-rowerowych.

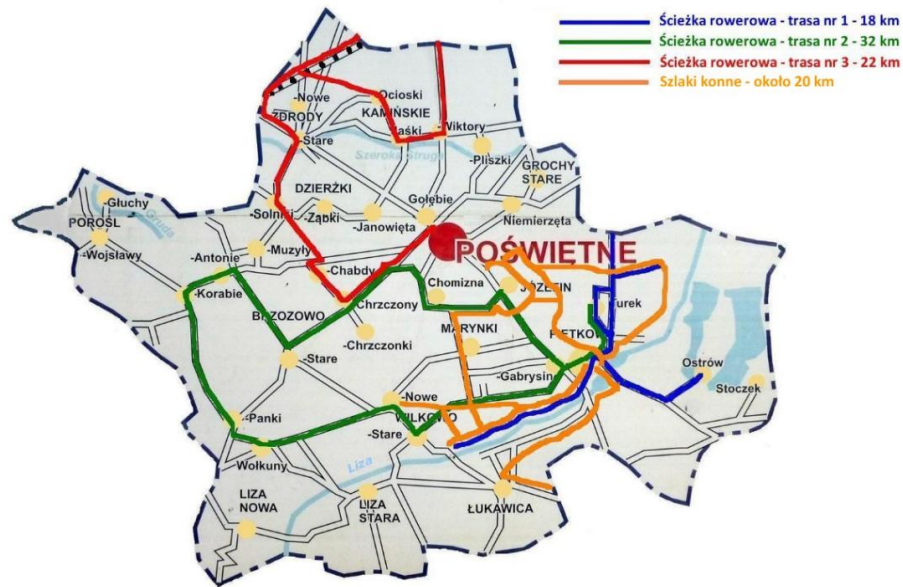
Warto odnotować, że na terenie gminy obok szlaków rowerowych, wytyczone zostały także szlaki konne, tj.:

- Szlak im. hr. Gabrieli Krasickiej długość 12 km - wyznakowany w 2015 r. ze środków Nadleśnictwa Rudka na terenie Leśnictwa Pietkowo.
- Szlak im. Powstańców 1863 r długość 7 km - wyznakowany w 2015 r. ze środków Nadleśnictwa Rudka na terenie leśnictwa Pietkowo.
- Szlak im. 10 Pułku Ułanów Litewskich długość 8 km - wyznakowany w 2015 r. ze środków Nadleśnictwa Rudka na terenie Leśnictwa Zwierzyniec.

Poza wymienionymi szlakami przez teren gminy (Pietkowo Drugie, Pietkowo, Turek, Grochy), przebiega znakowany szlak pieszy – Szlak Kolarzy – kolor zielony , łączący Surąż ze stacją kolejową Łapy Osse.

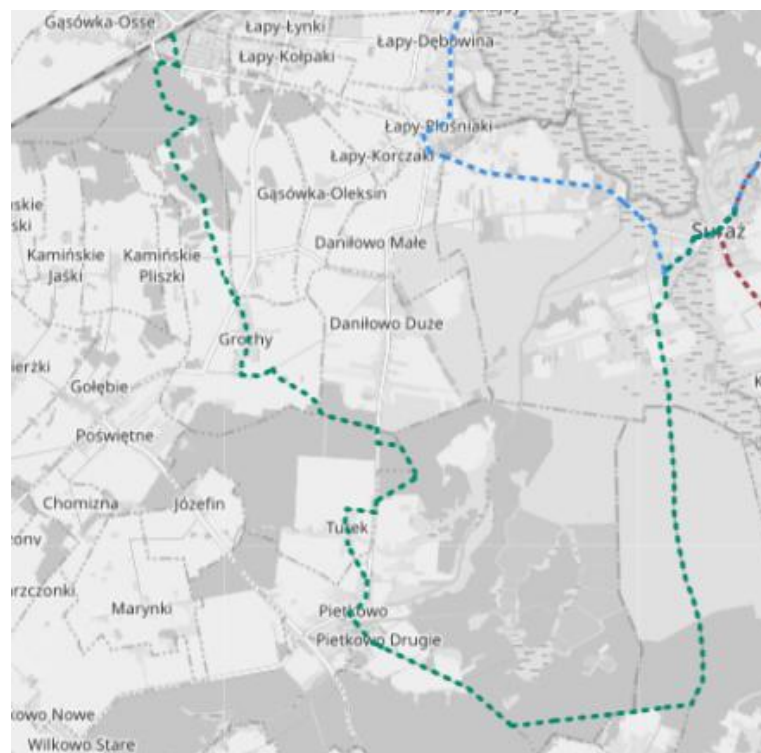

STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

Mapa 9. Mapa z zaznaczonymi szlakami rowerowymi i konnymi w Gminie Poświętne

Źródło: [Turystyka, ścieżki rowerowe, szlaki konne - Gmina Poświętne, https://ugposwietne.wrotapodlasia.pl/pl/o-gminie/turystyka/](https://ugposwietne.wrotapodlasia.pl/pl/o-gminie/turystyka/)

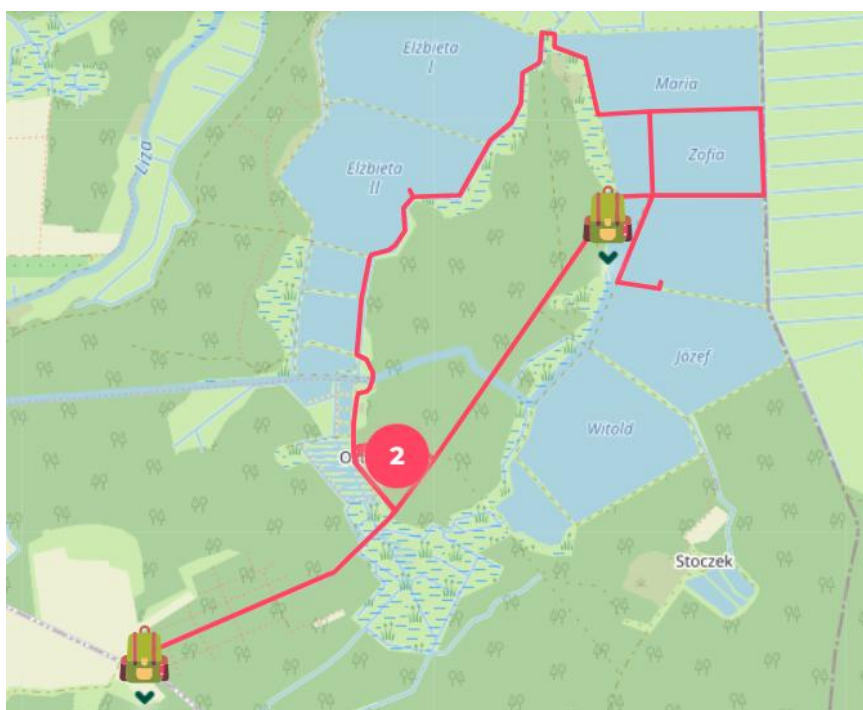
Mapa 10. Mapa z zaznaczonymi szlakami pieszymi w Gminie Poświętne

Źródło: [Mapa turystyczna Polski, https://mapa.wirtualneszlaki.pl/#12/52.9605/22.8461/OSM_bw:100-Szlaki_rowerowe_osm:100-Szlaki_piesze_osm:100](https://mapa.wirtualneszlaki.pl/#12/52.9605/22.8461/OSM_bw:100-Szlaki_rowerowe_osm:100-Szlaki_piesze_osm:100)

Ponadto w okolicach miejscowości Pietkowo nad stawami wyznaczono ścieżki dydaktyczne. Jest to element Ośrodka Edukacji Leśnej "Cyraneczka", w którego wchodzi dwie ścieżki edukacyjne:

- ścieżka „Las i woda” biegnie wokół Stawów Pietkowskich. Na trasie znajdują się wieże widokowe, kładki i specjalne czatownie oraz tablice, które dostarczają ciekawych informacji m.in. o gniazdujących nieopodal ptakach.
- ścieżka łowiecka „Darz Bór”, na której prezentowane są podstawowe gatunki łowne oraz przykłady infrastruktury łowieckiej. Biegnie ona przy samym ośrodku.

Mapa 11. Mapa z zaznaczonymi ścieżkami dydaktycznymi Ośrodka Edukacji Leśnej "Cyraneczka"

Źródło:

https://czaswlas.pl/mapa?search=1&s_pieszo=1&s_rowerem=1&s_konno=1&s_nazwa=&m_zoom=14&m_lat=52.898822599979574&m_lng=22.91518020210788

Pomimo, iż **gmina posiada pewien potencjał turystyczny**, w szczególności w zakresie turystyki aktywnej i przyrodniczej (las, rzeka Liza, stawy, bliskość Narwi i Narwiańskiego Parku Narodowego), to **obecnie turystyka nie zajmuje znaczącej pozycji w obszarze gospodarczym** gminy Poświętne. Brak jest dokładnych danych o ilości miejsc noclegowych i liczbie turystów. Słabo rozwinięta jest także baza noclegowa i gastronomiczna.

Przy założeniu szerszego rozwoju gminy w oparciu o sektor turystyczny inwestycje w nowoczesną i zróżnicowaną bazę noclegową i gastronomiczną są pożądanym zjawiskiem, co de facto powinno przekładać się na zachęty inwestycyjne dla prywatnych inwestorów, chcących rozpocząć działalność w tej branży.

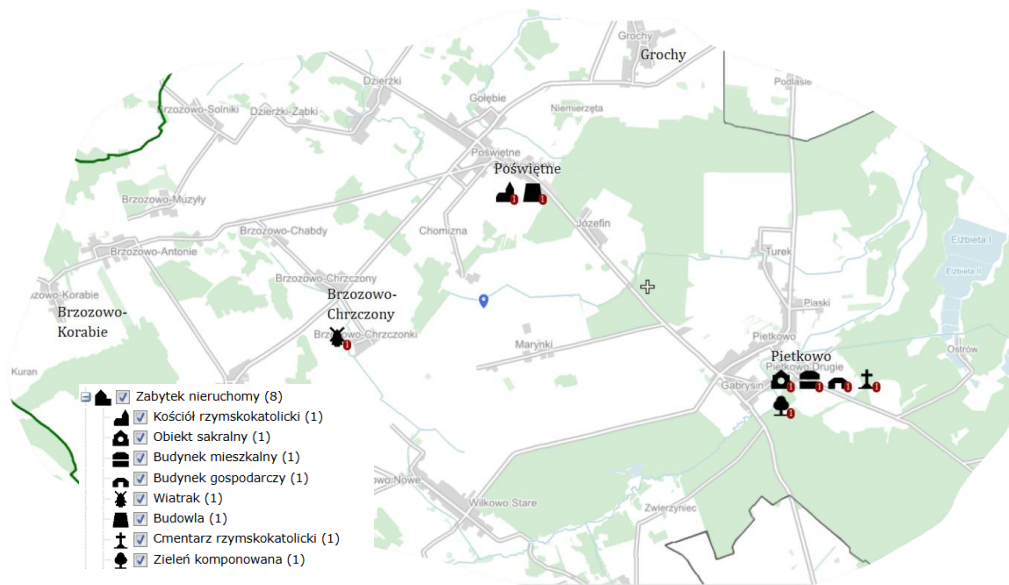
1.11. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Jak wynika z wykazu zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków (księga A) - stan na 31 grudnia 2024 roku opublikowanym przez Narodowy Instytut Dziedzictwa na terenie Gminy Poświętne znajdują się następujące zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków – tabela poniżej:

Tabela 4. Zestawienie zabytków nieruchomych na terenie gminy Poświętne wpisanych do rejestru zabytków

Miejscowość	Zabytek
Brzozowo Chrzczony	- wiatrak koźlak, 1875-1884, nr rej.: A-428 z 20.03.1979
Pietkowo	- cmentarz rzym.-kat., pocz. XVIII, nr rej.: A-93 z 30.12.1987 - kaplica grobowa rodziny Starzeńskich, ok. 1900, nr rej.: A 473 z 26.09.2012 - plebania, drewn., 2 poł. XVIII, nr rej.: A-426 z 25.08.1995 - park dworski, XVIII-XIX, nr rej.: 410 z 21.10.1977 - magazyn zbożowy, 1894, nr rej.: A-612 z 20.02.2018
Poświętne	- kościół par. pw. Przemienienia Pańskiego, 1906-07, nr rej.: A-226 z 11.03.2009 - ogrodzenie, mur, pocz. XX, nr rej.: jw.

Źródło: PDL rejestr, <https://nid.pl/wp-content/uploads/2025/02/PDL-rej> 31.01.2025.pdf,

Mapa 12. Zabytki nieruchome na terenie gminy Poświętne wpisane do rejestru zabytków – mapa ideowa

Źródło: NID | Portal mapowy, <https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/>

Poza nimi niektóre obiekty zostały wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków nieruchomych – tabela poniżej.

Tabela 5. Zestawienie zabytków nieruchomych na terenie gminy Poświętne wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków (poza zabytkami rejestrowymi)

Miejscowość	Zabytek
Brzozowo-Chrzczone	- zagroda nr 20 - chałupa w zagrodzie nr 20
Brzozowo-Korabie	- chałupa nr 4
Gabrysin	- dom mieszkalny w zespole gorzelni - budynek gospodarczy w zespole gorzelni - komin w zespole gorzelni - park dworski
Marynki	- park dworski
Pietkowo	- cmentarz przykościelny
Poświętne	- cmentarz przykościelny - cmentarz parafialny
Turek	- park dworski

Źródło: [Wojewódzka ewidencja zabytków nieruchomych, https://wuozybialystok.bip.gov.pl/rejestry-ewidencje-archiwa/wojewodzka-ewidencja-zabytkow.html](https://wuozybialystok.bip.gov.pl/rejestry-ewidencje-archiwa/wojewodzka-ewidencja-zabytkow.html)

Poza rejestrem zabytków ochrona obiektów cennych z kulturowego i historycznego punktu widzenia odbywa się poprzez wpisanie obiektu do Gminnej Ewidencji Zabytków. Zgodnie z artykułem 4 Ustawy z dnia 17 września 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (DZ.U. Nr 162 z 2003 r., poz. 1568), obowiązkiem każdej gminy jest ochrona zabytków znajdujących się na jej terenie. W związku z tym gminy mają dbać o:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiające trwałe zachowanie zabytków oraz ich utrzymanie i zagospodarowanie,
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

W Gminnej Ewidencji Zabytków powinny być ujęte:

- Zabytki nieruchome wpisane do rejestru,
- Inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- Inne zabytki nieruchome wyznaczone przez Wójta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Jest to więc najszerszy wykaz obiektów nieruchomości objętych ochroną. W przypadku Gminy Poświętne w wykazie zabytków nieruchomości ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków znajduje się 41 obiektów – tabela poniżej:

Tabela 6. Zestawienie zabytków nieruchomości ujętych w gminnej ewidencji zabytków

Identyfikator	Nazwa	Chronologia	Funkcja	Materiał	Miejscowość	Nr adresowy
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_ZE.13616	zespół pałacowo-folwarczny	XIX w.	pałac		Pietkowo	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.142803	dom mieszkalny przy gorzelni	1901 r.	budynek mieszkalny	cegłane	Pietkowo	18
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.142658	plebania rzym.-kat.	1762 r.	plebania	drewniane	Pietkowo	52A
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.142819	spichlerz folwarczny (folwark Gabrysin)	1894 r.	spichlerz (folwarczny/chtopski)	cegłane	Pietkowo	80
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.142790	budynek gospodarczy gorzelni	2. poł. XIX w.	budynek gospodarczy	cegłane	Pietkowo	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.142675	przysiężnik (dom starców)	koniec XVIII w.	przysiężnik	cegłane	Pietkowo	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_CM.64637	cmentarz rzymskokatolicki przykościelny	1522 r.	cmentarz rzymskokatolicki		Pietkowo	51
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BL.17210	komin gorzelni	2. poł. XIX w.	komin	cegłane	Pietkowo	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_ZZ.16037	ogród pałacowy	XVI w.	ogród		Pietkowo	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_ZZ.20087	ogród folwarczny	2. poł. XVII w.	ogród		Pietkowo	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_CM.64649	cmentarz rzymskokatolicki	XVIII w.	cmentarz rzymskokatolicki		Pietkowo	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BL.55828	kaplica grobowa hr. Starzeńskich	koniec XIX w.	mauzoleum	cegłane	Pietkowo	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.143122	kościół par. pw. Przemienienia Pańskiego	1900 - 1906	kościół	cegłane	Poświętne	16
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_CM.64713	cmentarz rzymskokatolicki przykościelny	XVI - XIX w.	cmentarz rzymskokatolicki		Poświętne	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BL.17279	ogrodzenie z bramami	1. poł. XIX w.	mur/ogrodzenie	kamienne	Poświętne	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_CM.64726	cmentarz rzymskokatolicki	1826 r.	cmentarz rzymskokatolicki		Poświętne	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.142975	dom (chałupa) nr 3	2. poł. XIX w.	chałupa	drewniane	Brzozowo-Chabdy	3
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.143073	obora w zagrodzie nr 7	1947 r.	obora	drewniane	Brzozowo-Chabdy	7
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.143055	stodoła	pocz. XX w.	stodoła	drewniane	Brzozowo-Chabdy	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.142998	dom (chałupa)	1910 r.	chałupa	drewniane	Brzozowo-Chabdy	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.143030	obora	pocz. XX w.	obora	drewniane	Brzozowo-Chabdy	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_ZE.13644	zagroda nr 20	1929 r.	zagroda		Brzozowo-Chrzczone	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.143089	dom (chałupa) nr 18	1880 r.	chałupa	drewniane	Brzozowo-Chrzczone	18
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.143138	dom (chałupa)	1948 r.	chałupa	drewniane	Brzozowo-Chrzczone	20
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.143150	obora	1929 r.	obora	drewniane	Brzozowo-Chrzczone	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.143165	stodoła	1929 r.	stodoła	drewniane	Brzozowo-Chrzczone	

STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BL.17285	wiatrak koźlak	1875 - 1884	wiatrak	drewniane	Brzozowo-Chrzczone	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.143245	dom (chałupa) nr 9	2. poł. XIX w.	chałupa	drewniane	Brzozowo-Korabie	10
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.143258	dom (chałupa)	koniec XIX w.	chałupa	drewniane	Brzozowo-Korabie	18
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.143280	stodoła	1900 r.	stodoła	drewniane	Brzozowo-Korabie	18
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.143220	dom (chałupa) nr 4	koniec XIX w.	chałupa	drewniane	Brzozowo-Korabie	4
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.143233	dom (chałupa) nr 5a	pocz. XX w.	chałupa	drewniane	Brzozowo-Korabie	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.142870	dom (chałupa)	1937 r.	chałupa	drewniane	Brzozowo Stare	19
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.142802	dom (chałupa) nr 20	1862 r.	chałupa	drewniane	Brzozowo Stare	20
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.142897	stodoła	1930 r.	stodoła	drewniane	Brzozowo Stare	22
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_BK.142932	dom (chałupa) nr 33	XIX w.	chałupa	drewniane	Brzozowo Stare	33
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_ZZ.20635	ogród folwarczny	1701 - 1850	ogród		Turek	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_CM.63244	mogiła wojenna	1943 r.	cmentarz II wojna światowa		Liza Stara	
PL.1.9.ZIPOZ.NID_E_20_ZZ.20457	ogród folwarczny	1850 - 1869	ogród		Marynki	

Źródło: [Ewidencja zabytków nieruchomości - plik CSV - Otwarte Dane](#),

<https://dane.gov.pl/pl/dataset/2627,ewidencja-zabytkow-nieruchomych/resource/64357/table>

Ponadto na terenie gminy znajdują się zabytki archeologiczne wykazane w Rejestrze C - Wykaz zabytków archeologicznych województwa podlaskiego – tabela poniżej:

Tabela 7. Zestawienie zabytków archeologicznych na terenie gminy Poświętne wpisanych do rejestry C

Miejscowość	Obiekt	Nr rej.
Brzozowo Korabie	kurhan	C-95 dec. nr 670-1/25/78 z dn. 27.12.1978 r.
Brzozowo Korabie	kurhan	C-94 dec. nr 670-1/24/78 z dn. 27.12.1978 r.
<u>Grochy Stare</u>	cmentarzisko kurhanowe z okresu wpływów rzymskich	111/A dec. nr 670-1/5/70 z dn. 10.11.1970 r. 112/A dec. nr 670-1/6/70 z dn. 10.11.1970 r. 113/A dec. nr 670-1/7/70 z dn. 10.11.1970 r. 114/A dec. nr 670-1/8/70 z dn. 10.11.1970 r. 115/A dec. nr 670-1/9/70 z dn. 10.11.1970 r.
<u>Grochy Stare</u>	kurhan	116/A dec. nr 670-1/10/70 z dn. 10.11.1970 r.
<u>Grochy Stare</u>	cmentarzisko kurhanowe (3-4 kurhany)	117/A dec. nr 670-1/11/70 z dn. 10.11.1970 r.

Źródło: [Rejestr C - zabytki archeologiczne](#), <https://wuozbialystok.bip.gov.pl/rejestry-ewidencje-archiwa/rejestr-c-zabytki-archeologiczne.html>

Działalność kulturalna w gminie prowadzona jest przez dwie samorządowe instytucje kultury, tj.:

- Dom Kultury w Poświętnem – którego celem statutowym jest zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa poprzez tworzenie i upowszechnianie różnych

dziedzin kultury i sztuki oraz jej ochrona. Na bazę lokalową domu kultury składa się budynek wraz z wyposażeniem. Dysponuje on salą widowiskową, galerią, salą konferencyjną, salą do zajęć oraz zapleczem sanitarno-kuchennym. Dom kultury prowadzi zajęcia: taneczno-rozwojowe, wokalnno-muzyczne, plastyczne, szachowe, manualno–plastyczne, zabawy rozwijające wyobraźnię, aerobik. Ponadto przy tej instytucji działa Stowarzyszenie Klub Seniora Przyjaciele”

- Gminną Bibliotekę Publiczną w Poświętnem – która służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa oraz upowszechnianiu wiedzy i rozwijaniu kultury. Biblioteka mieści się na piętrze w lokalu o powierzchni 178 m² w obiekcie Domu Kultury w Poświętnem. Dodatkowo korzysta z sali widowiskowej domu kultury oraz galerii. Cały budynek, jak i lokal biblioteki jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych¹¹.

Dodatkowo, na terenie gminy Poświętne, zlokalizowane są kluby i świetlice wiejskie w miejscowościach: Wilkowo, Poświętne, Brzozowo Stare, Zdrody Nowe, Porośl Wojślawy, Grochy i Pietkowo.

W odniesieniu sektora kultury reprezentowanego przez czytelnictwo w latach 2014-2023 obserwujemy względnie stabilną wielkość księgozbioru - wzrost o 0,1%. W tym samym okresie liczba wypożyczeń ulegała wahaniom (największy spadek w latach 2015-2018) z tendencją wzrostową w ostatnich latach. Ogólnie na przestrzeni lat 2014-2023 liczba wypożyczeń spadła z 9 726 w 2014 r do 8 844 w roku 2023, czyli spadek o 9%. Podobnie negatywny trend spadkowy możemy zaobserwować w obszarze liczby czytelników. O ile w roku 2014 było to 483 osoby to w roku 2023 już tylko 393 osoby (spadek o 15%), choć należy zauważyć, że w roku 2021 i 2023 odnotowano wzrost w stosunku do lata poprzednich.

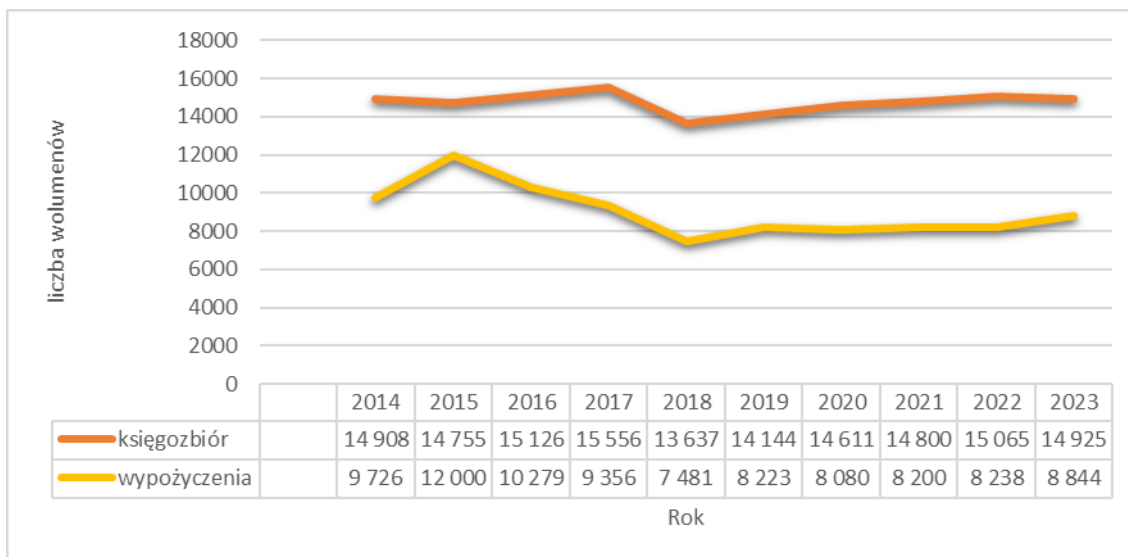
Ogólnie podane wyniki w zakresie czytelnictwa nie są optymistyczne. O ile względną stabilność księgozbiorów należy uznać za pozytywny aspekt, to już spadek liczby wypożyczeń i liczby czytelników jest zjawiskiem negatywnym. Wynika z tego, że należy promować ideę czytelnictwa wśród mieszkańców gminy, co ma pośredni wpływ na kształtowanie się kreatywnego kapitału ludzkiego w gminie. Należy jednak podkreślić, że obecnie pewnym

11 [Raport o Stanie Gminy Poświętne - Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Gminy Poświętne, https://bip-ugposwietne.wrotapodlasia.pl/-raport-o-stanie-gminy.html](https://bip-ugposwietne.wrotapodlasia.pl/-raport-o-stanie-gminy.html)

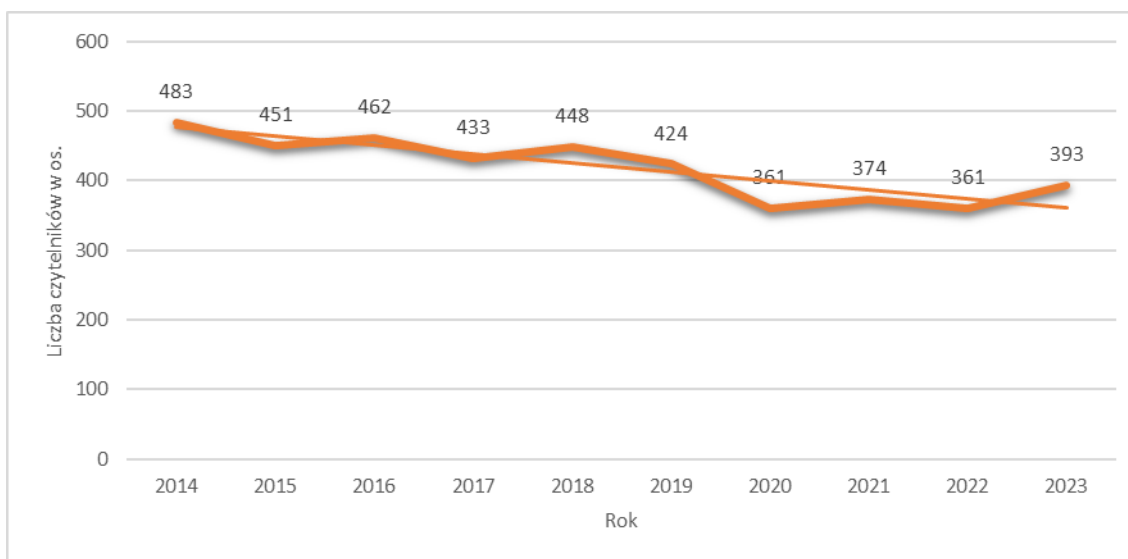
substytutem tradycyjnego czytelnictwa jest korzystanie z nośników cyfrowych i takie zjawisko staje się naturalnym następstwem zmian cywilizacyjnych.

Wykres 25. Biblioteki publiczne – księgozbiór i wypożyczenia (w wol.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 26. Biblioteki publiczne – czytelnicy w ciągu roku

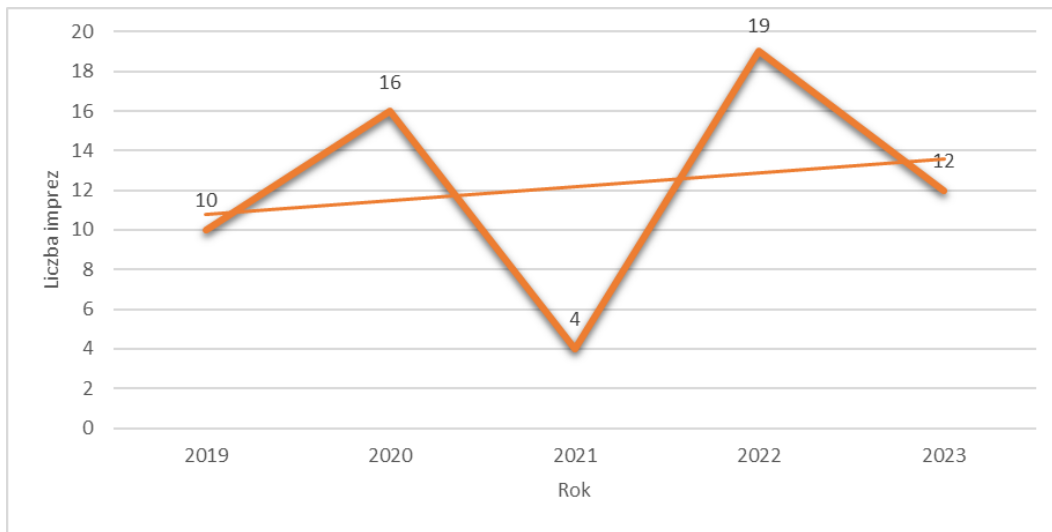

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2019-2023 liczba imprez organizowanych przez dom kultury i świetlice **ogółem wzrosła** o 20%, choć ulegała ona dużym wahaniom (największy spadek w roku 2020 – okres pandemii). Ogólnie jest to **dobry wynik świadczący o umiarkowanym stopniu zaangażowania instytucji kultury i samych mieszkańców w sferze kultury.**

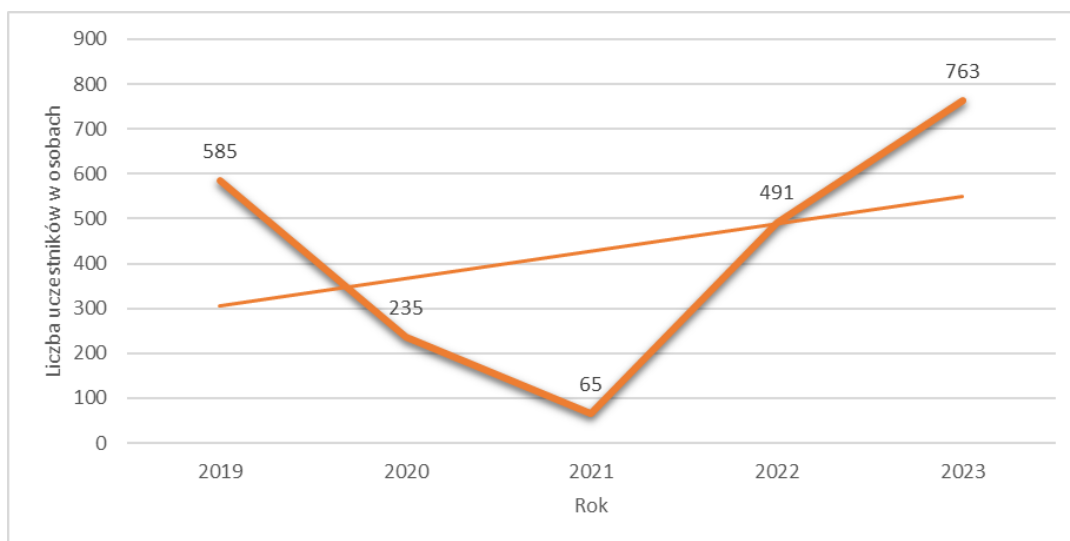
Wykres 27. Liczba imprez organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice ogółem (w szt.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Sytuacja ta ma bezpośrednie przełożenie na liczbę uczestników lokalnych imprez. W latach 2019-2023 ich **liczba wzrosła** o 30%, co jest dobrym wynikiem **świadczącym o rosnącej partycypacji lokalnej społeczności** w sektorze kultury. Pozytywnym może być dodatkowo fakt, że od roku 2020, kiedy liczba ta była drastycznie mała z powodu pandemii (65 osób), w każdym kolejnym odnotowuje się wzrost jej wartości. Należy mieć więc nadzieję, że lokalne imprezy w najbliższych latach nadal będą stanowiły ważny element w procesie kreowania gminnych produktów oraz podnoszenia atrakcyjności gminy.

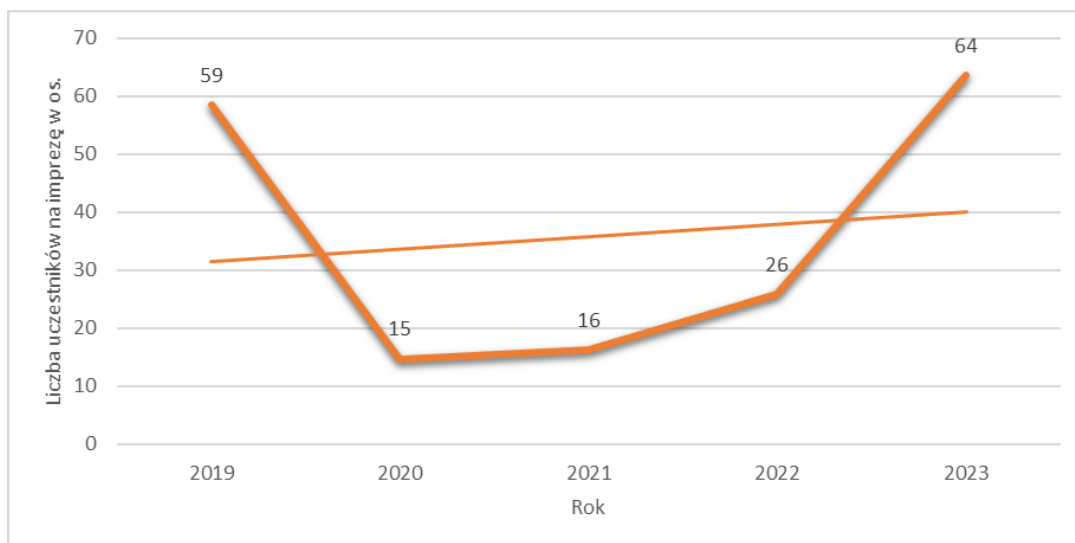
Wykres 28. Uczestnicy lokalnych imprez ogółem (w os.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 29. Liczba uczestników na imprezę (w os.)

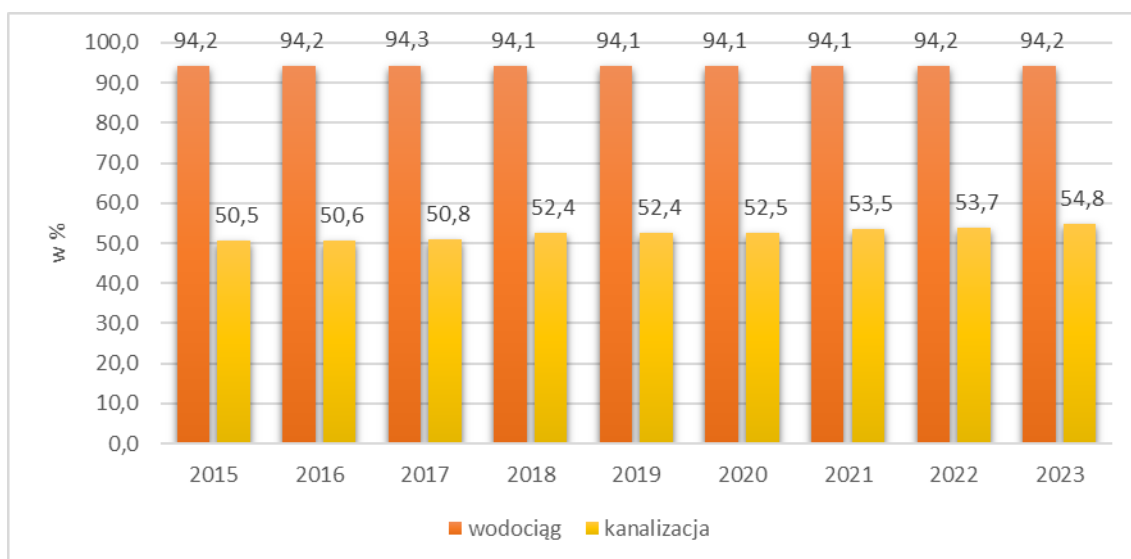

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

1.12. Infrastruktura techniczna i mieszkaniowa

W odniesieniu do gminnej infrastruktury technicznej można zauważyć, że odsetek budynków mieszkalnych podłączonych wodociągów jest względnie stabilny jest to ok. 94,2%, natomiast w przypadku kanalizacji nastąpił wzrost z 50,5% do 54,8%. Ogólnie wskaźniki dotyczące wodociągów na przestrzeni rozpatrywanego okresu wykazują dużą stabilność, ważne jest natomiast, że w zakresie kanalizacji następuję sukcesywna poprawa.

Wykres 30. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej (%)

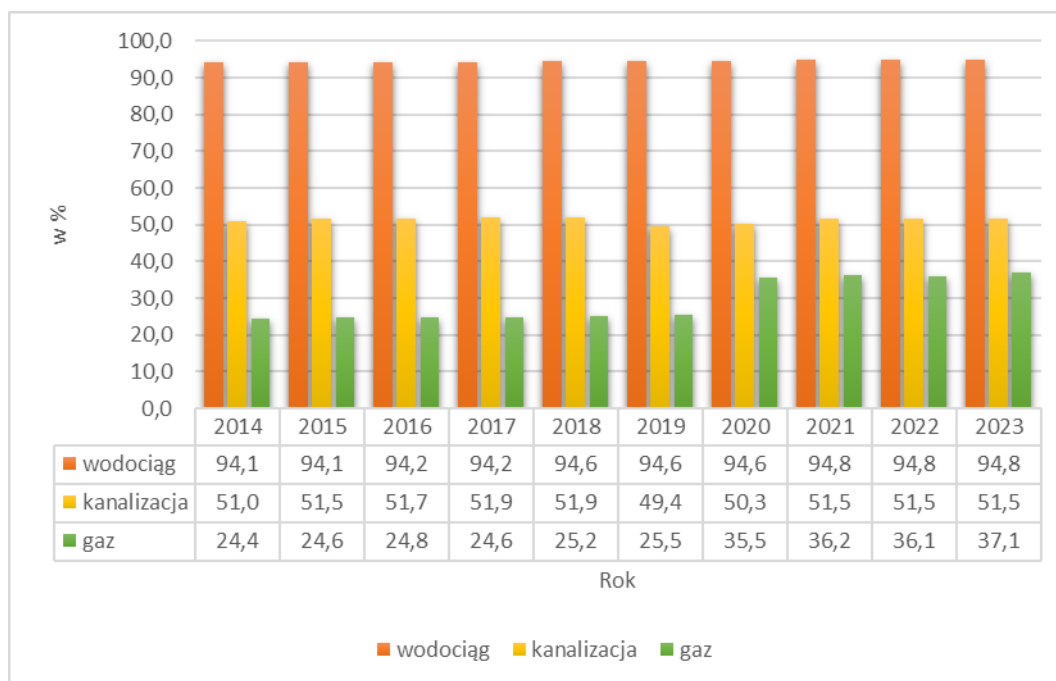

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Odnośnie do odsetka samej ludności korzystającej z instalacji komunalnych, najmniejszy udział występuje w przypadku instalacji gazowych (w 2023 było to 37,1%), jednak należy zauważyć, że w analizowanym okresie notuje on największy przyrost tj. o 12,7% (z 24,4% w 2014 r.). Natomiast w odniesieniu do pozostałych mediów wartości te są względnie stałe i kształtują się średnio w przypadku wodociągów na poziomie 94,5% a w przypadku kanalizacji 51,2%, co należy uznać za przeciętny wynik, szczególnie jeśli chodzi o ten ostatni.

Wykres 31. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

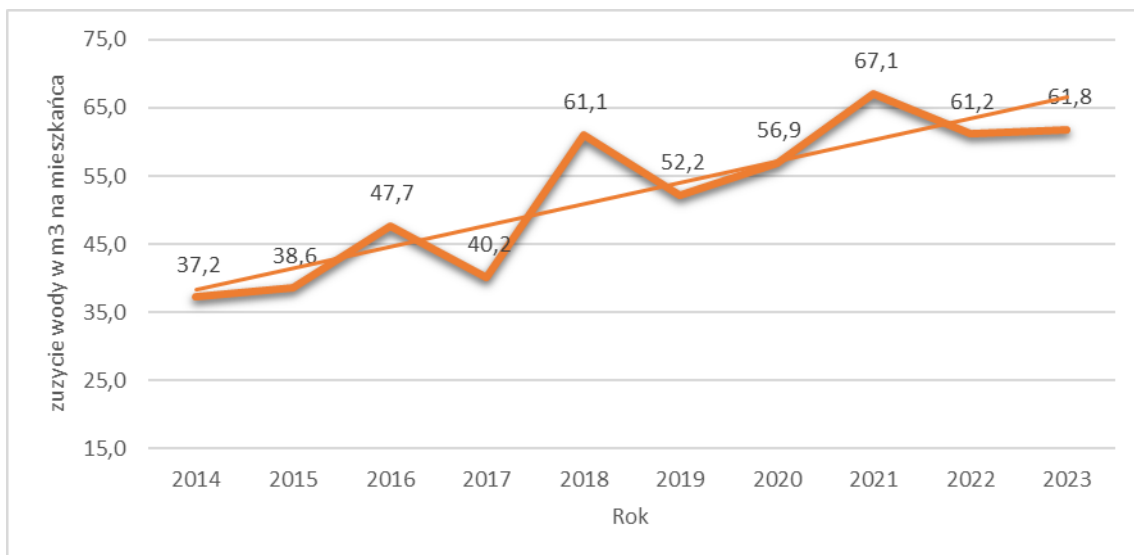
Jeśli chodzi o zużycie wody na mieszkańca to wykazuje ono wyraźny trend wzrostowy z 37,2 m³ w 2014 r. do 61,8 m³ w 2023 r. – wzrost o 66%. W przypadku gazu również widać wzrost, a zużycie na mieszkańca wzrasta z 425 kWh w 2014 r. do 685 kWh w 2023 r. – wzrost o 61%. Wpływ na to ma zapewne zmiana polityki oraz konieczności zmian w zakresie sposobów ogrzewania mieszkań, choć należy zauważyć, że ostatnie dwa lata wykazują niewielką tendencję spadkową względem poprzednich co z kolei może być związane ze wzrastającymi cenami mediów, w tym gazu.

W świetle rosnących cen dotyczących wszystkich mediów zasadne jest racjonalne korzystanie z nich, oszczędzanie oraz działania w kierunku szerszego wykorzystywania

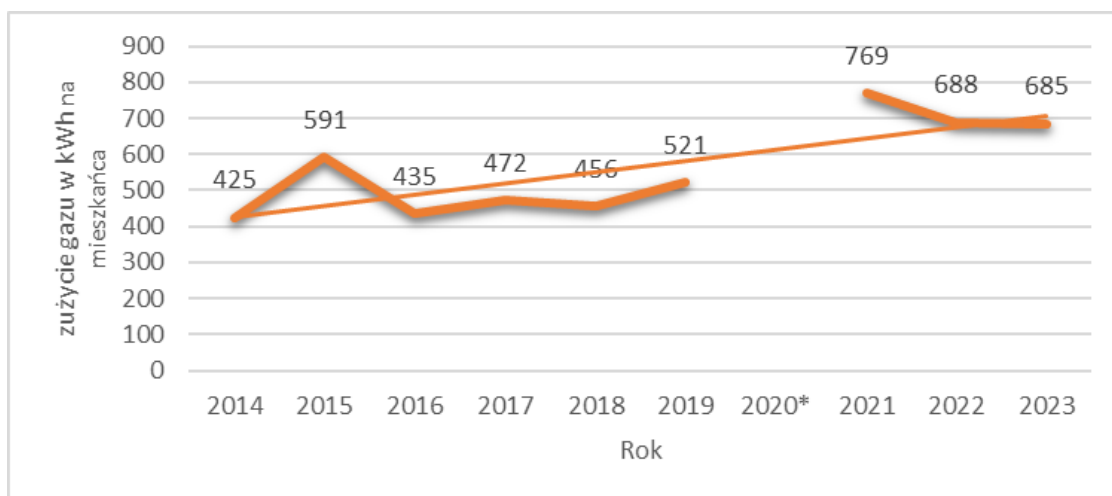
odnawialnych źródeł energii. W tym obszarze istotna role może odgrywać również samorząd gminny m.in. poprzez różnego rodzaju kampanie informacyjne.

Wykres 32. Zużycie wody na mieszkańca (w m3)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 33. Zużycie gazu z sieci w kWh na mieszkańca

* brak danych dla roku 2020.

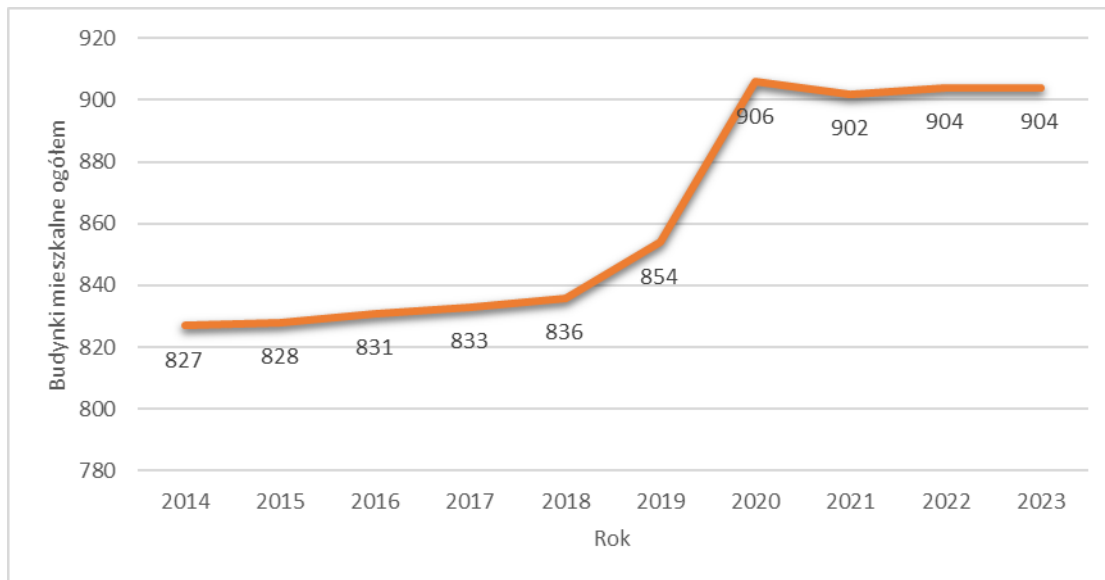
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W miejscu tym należy zaznaczyć, że o ponad 9% zwiększyła liczba budynków mieszkalnych na terenie gminy (z 827 do 904). Szczególny przyrost nastąpił w tym obszarze w latach 2018-2020. Wzrostowi o blisko 5% uległ też gminny zasób mieszkaniowy liczony liczbą mieszkań (z 883 do 925) i przyjmuje on podobny trend jak w przypadku budynków mieszkalnych. Wzrost niewątpliwie wpisuje się w ogólnopolski boom mieszkaniowy datowany

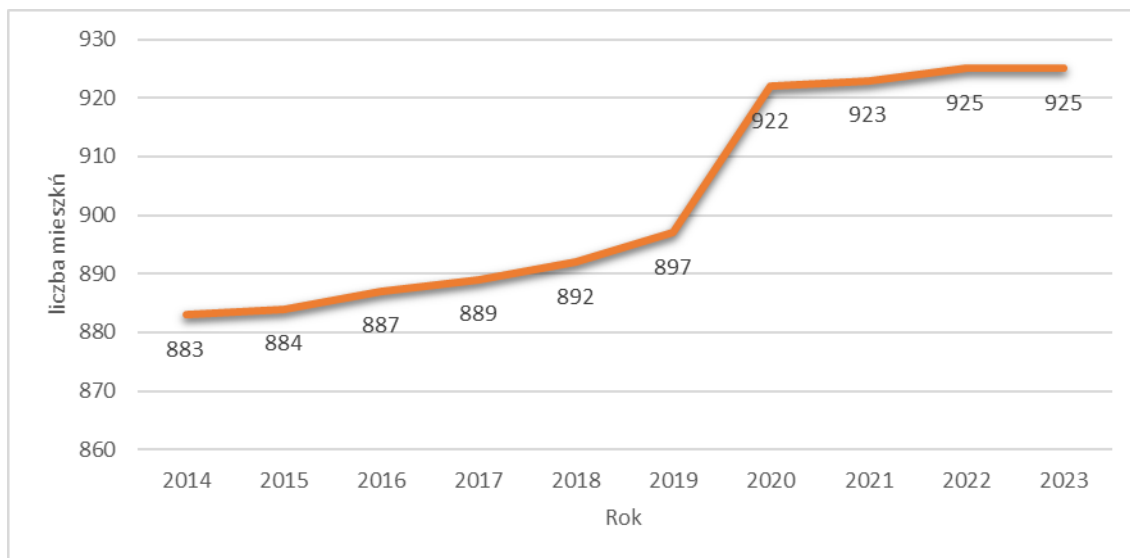
od 2015 r. W tym obszarze można nadal spodziewać się kontynuacji wzrostowego trendu, przy założeniu kształtowania odpowiedniej polityki mieszkaniowej w kraju i samej gminie.

Wykres 34. Zasoby mieszkaniowe – budynki mieszkalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 35. Zasoby mieszkaniowe w Gminie (liczba mieszkań)

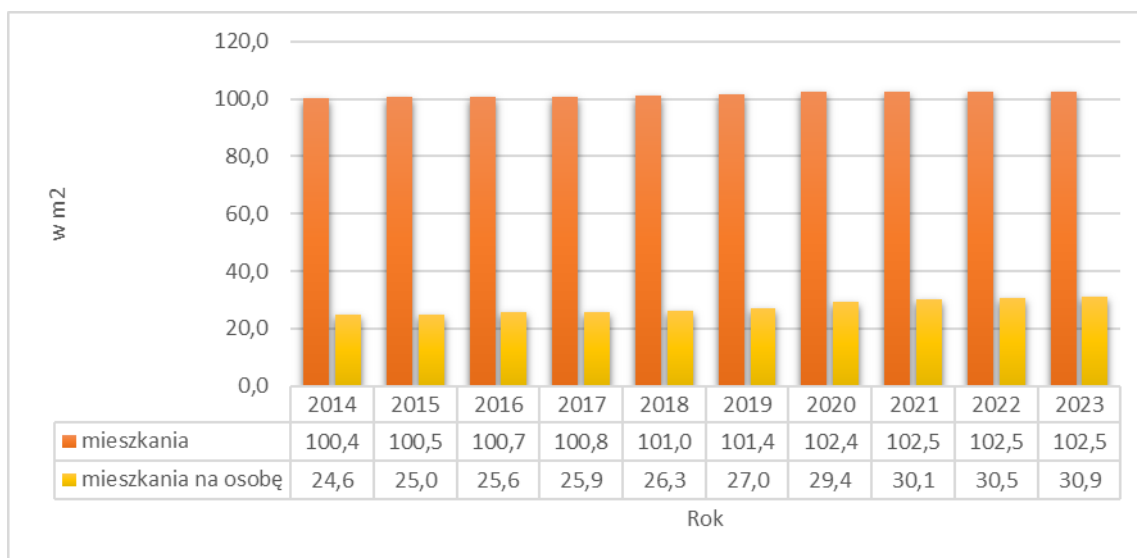

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Pozytywnym zjawiskiem jest niewątpliwie rosnąca przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (wzrost ze 100,4 m² do 102,5 m²), a także w przeliczeniu na osobę (24,6 do 30,9 m²/os). Wyniki te przekładać się mogą na poprawę warunków bytowych, a tym samym wzrost jakości życia mieszkańców w gminie.

Wykres 36. Zasoby mieszkaniowe – przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (w m²) i w przeliczeniu na osobę (w m²/os.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Ogólnie sytuację mieszkaniową w gminie Poświętne należy ocenić jako dobrą pod względem infrastruktury technicznej i mieszkaniowej, z koniecznością stwarzania warunków do wzrostu potencjału inwestycyjnego w tym względzie, w szczególności w zakresie większego skanalizowania gminy.

1.13. Współpraca i partnerstwo

Gmina jest **aktywnym podmiotem w zakresie działalności i współpracy w wielu związkach międzygminnych** oraz współpracuje z szeregiem organizacji i stowarzyszeń, bezpośrednio i poprzez swoje jednostki podległe. Są to m.in.:

- Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie N.A.R.E.W. – Narwiańska Akcja Rozwoju Ekonomicznego Wsi,¹²
- Stowarzyszenie Gmin Górnej Narwi,¹³
- Klub Seniora „Przyjaciele”,
- Uczniowski Klub Sportowy ORKAN,
- Szwadron Kawalerii im. 10 Pułku Ułanów Litewskich,

¹² [Strona główna - Stowarzyszenie N.A.R.E.W. – Narwiańska Akcja Rozwoju Ekonomicznego Wsi, https://stowarzyszenienarew.org.pl/7/strona-glowna.html](https://stowarzyszenienarew.org.pl/7/strona-glowna.html)

¹³ <http://www.gornanarew.pl/index.php>

- Ochotnicza Straż Pożarna w Poświętnem,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Pietkowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Grochach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wilkowie Starym,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Brzozowianki” w Brzozowie Muzyły,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Wilkowianki” w Wilkowie Starym,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Poroślanki” w Porośli Wojśławach,
- Kolo Gospodyń Wiejskich w Gabrysinie,
- Instytut Pamięci Narodowej. Oddział w Białymstoku,
- Podlaski Oddział Straży Granicznej im. gen. dyw. Henryka Minkiewicza w Białymstoku.
- Stowarzyszenie Nasza Mała Ojczyzna Poświętne w Gabrysinie,
- Stowarzyszenie „PRO PATRIA ŁUKAWICA” w Łukawicy,
- Podlaska Regionalna Organizacja Turystyczna w Białymstoku.

2. Podsumowanie przeprowadzonej diagnozy – wnioski i rekomendacje

Na bazie przeprowadzonej diagnozy i analizy danych, głównie z okresu lat 2014-2023, określić można następujące wnioski dotyczące sytuacji gminy i wyznaczenia przyszłych kierunków działań w strategii rozwoju Gminy Poświętne:

1. W obszarze demograficzno-społecznym

- liczba ludności zmniejsza się co jest negatywnym zjawiskiem. Co prawda udaje się utrzymać względny balans pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi, jednak ogólnie społeczność lokalna starzeje się,
- w ostatnich latach notuje się ujemny przyrost naturalny, dodatkowo niekorzystne jest saldo migracji, więcej osób wymeldowuje się niż zameldowuje,
- od lat obserwowany jest sukcesywny spadek bezrobocia, choć uwaga władz lokalnych w większym zakresie powinna skupić się na tworzeniu miejsc pracy w obszarach z zakresu innowacji, nowoczesnych technologii, odnawialnych źródeł energii, w tym również w rolnictwie
- sukcesywnie spada liczba gospodarstw domowych i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej – można więc przyjąć, że poprawia się sytuacja materialna społeczności lokalnej, mniej osób jest zagrożonych wykluczeniem społecznym, należy jednak sukcesywnie analizować ten obszar w gminie, gdyż w ostatnich latach analizy spadek tego wskaźnika wyhamował. Dodatkowo w ostatnich latach znacząco wzrosły, w stosunku do lat wcześniejszych, kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych.
- współczynników skolaryzacji jest względnie wysoki, jednak w ostatnich latach analizy odnotowano jego znaczny spadek – do poziomu ok. 65%, co powinno stanowić, przestrzeń potencjalnej weryfikacji,
- w zakresie intensywność opieki zdrowotnej liczonej liczbą porad lekarskich ogółem zanotowano niewielką zmienność, która oscylowała w granicy 2%., jedynie w roku 2022 zanotowano bardzo wyraźny ich wzrost. Ogólnie na przestrzeni rozpatrywanego okresu liczba porad lekarskich ogółem sukcesywnie wzrasta.

2. W obszarze infrastrukturalno -gospodarczym

- gmina charakteryzuje się przeciętną dostępnością komunikacyjną, ze względu na brak ważnych ciągów komunikacyjnych przebiegających przez teren gminy. Należy jednak odnotować bliskość ważnych szlaków komunikacyjnych w sąsiedztwie,
- patrząc na wskaźniki finansowe Gmina Poświętne rozwija się, występuje trend wzrostowy w zakresie dochodów i wydatków na mieszkańca, sytuację finansową można określić jako stabilną, pozwalającą na realizowanie inwestycji,
- w ostatnich latach znacząco wzrosły wartości umów o dofinansowanie projektów z funduszy europejskich,
- na plus należy odnotować wzrastającą wartość wskaźnika przedsiębiorczości, który jest miarą aktywności społeczności lokalnej w kierunku prowadzenia działalności gospodarczej, choć w przypadku podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1000 ludności odnotowano pewną zmienność na przestrzeni lat,
- działalność gospodarcza prowadzona jest w przede wszystkim przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, gdzie przeważają podmioty mikro,
- podstawową działalnością podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie gminy jest handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
- odnotowano wzrostową tendencję w zakresie liczby budynków mieszkalnych na terenie gminy oraz wskaźnika zasobów mieszkaniowych w gminie liczoną liczbą mieszkań, pozytywnym zjawiskiem jest także stabilna przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań.
- utrzymuje się stabilny, dość wysoki odsetek budynków mieszkalnych podłączonych do wodociągów, następuje także sukcesywna poprawa udziału mieszkańców korzystających z instalacji kanalizacyjnych.
- występuje znaczący trend wzrostowy w zakresie zużycia wody na mieszkańca, warto jednak zaznaczyć, że od roku 2021 odnotowywane są spadki tego wskaźnika.

- jeśli gminie zależy na rozwoju i zwiększaniu liczby mieszkańców, należy zastanowić się nad stworzeniem dogodnych warunków do zwiększania potencjału w obszarze mieszkalnictwa.
- gmina jest aktywnym podmiotem w zakresie działalności w związkach międzygminnych i współpracy z organizacjami i stowarzyszeniami.

3. W obszarze przyrodniczo-kulturowym i turystyczno-rekreacyjnym

- gmina ma relatywnie korzystne położenie geograficzne, obszar gminy jest atrakcyjny pod względem przyrodniczym (szczególnie jej wschodnie rejony), nie przekłada się to jednak rozwój turystyki lub nie w pełni są one wykorzystane,
- obecnie turystyka nie zajmuje znaczącej pozycji w obszarze gospodarczym gminy Poświętne. Brak jest dokładnych danych o ilości miejsc noclegowych i liczbie turystów. Słabo rozwinięta jest także baza noclegowa i gastronomiczna.
- spore zalesieniowe we wschodniej części gminy, rzeka Liza, kompleks stawów i Ośrodek Edukacji Leśnej ze ścieżkami dydaktycznymi, szlaki konne oraz bliskość doliny rzeki Narwi powodują, iż gmina posiada pewien umiarkowany potencjał w zakresie rozwoju funkcji turystycznej w formie turystyki aktywnej i przyrodniczej,
- gmina nie posiada znaczących obiektów dziedzictwa kulturowego, które mogłyby generować silny ruch turystyczny, charakteryzuje się jednak bogatą i ciekawą historią, która mogłaby stanowić element turystyki kulturowej opartej o tradycje.
- występuje niewielka liczba szlaków rowerowych i pieszych.
- dość ograniczona ilość i jakość infrastruktury sportowo-rekreacyjnej przekłada się bez wątpienia na aktywności mieszkańców gminy, choć można zauważyć, że liczba ćwiczących w lokalnych klubach sportowych przyjmuje niewielki trend wzrostowy,
- dużym wahaniom ulega liczba uczestników lokalnych imprez organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice, jak i samych imprez, z pewną tendencją wzrostową po okresie pandemii, co jest dobrym prognostykiem świadczącym o pewnej aktywności instytucji kultury i chęci partycypacji lokalnej społeczności w sektorze kultury,
- względnie stabilna jest wielkość księgozbioru biblioteki gminnej i liczby wypożyczeń, spada natomiast liczba czytelników.

3. Analiza SWOT Gminy Poświętne

Analiza SWOT stanowi jedno z kluczowych narzędzi diagnostycznych służących ocenie potencjału rozwojowego jednostki samorządu terytorialnego. Jej celem jest identyfikacja wewnętrznych zasobów i ograniczeń Gminy Poświętne (mocnych i słabych stron), a także zewnętrznych uwarunkowań, które mogą wspierać bądź hamować rozwój (szans i zagrożeń). Przeprowadzona analiza stanowi istotny element procesu planowania strategicznego, umożliwiając racjonalne formułowanie celów, priorytetów oraz działań rozwojowych.

Ujęcie czterech perspektyw, wewnętrznej (endogenicznej) i zewnętrznej (egzogonicznej), pozwala kompleksowo ocenić aktualne uwarunkowania społeczno-gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe gminy. Analiza oparta została na danych statystycznych, dokumentach planistycznych, wiedzy lokalnej oraz obserwacji trendów rozwojowych w otoczeniu regionalnym i krajowym.

Wyniki analizy SWOT stanowią podstawę do sformułowania wizji rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032 oraz wyznaczenia realistycznych, mierzalnych i spójnych celów strategicznych.

Tabela 8. Analiza SWOT Gminy Poświętne

Czynniki wewnętrzne	
Silne strony	Słabe strony
• Wysoki udział terenów leśnych oraz cenne przyrodniczo obszary Natura 2000. • Stabilna sytuacja finansowa Gminy, brak zadłużenia. • Sprawna i nowoczesna infrastruktura wodociągowa oraz poprawiająca się sieć kanalizacyjna. • Dobra dostępność komunikacyjna (drogi wojewódzkie). • Bezpieczny i spokojny charakter gminy – wysoka jakość życia. • Aktywność społeczności lokalnej i funkcjonowanie lokalnych organizacji (np. OSP, KGW). • Dostępność edukacji na poziomie podstawowym i przedszkolnym. • Dobre warunki przyrodnicze do rozwoju turystyki aktywnej i agroturystyki. • Rozwinięta współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.	• Postępujące wyludnianie i starzenie się społeczeństwa – ubytek potencjału demograficznego. • Niski poziom przedsiębiorczości i słaba struktura lokalnej gospodarki. • Ograniczona liczba miejsc pracy poza rolnictwem i sektorem publicznym. • Dostateczny dostęp do opieki zdrowotnej i usług społecznych (zwłaszcza dla seniorów). • Dostateczna oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży i rodzin z dziećmi. • Brak wyraźnych specjalizacji gospodarczych i innowacyjnych przedsięwzięć lokalnych. • Nierównomierna dostępność komunikacji publicznej – wykluczenie transportowe części sołectw. • Ograniczone zasoby kadrowe i specjalistyczne w administracji lokalnej. • Niska świadomość ekologiczna i ograniczone działania w zakresie zielonej transformacji.

- Efektywna realizacja projektów dofinansowanych ze środków zewnętrznych (UE, krajowych). - Spójna i rozpoznawalna tożsamość lokalna, wzmacniana przez wydarzenia kulturalne i tradycję.	- Mała liczba instytucji kultury i infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. - Słaba promocja gminy w kontekście turystyki, inwestycji i osadnictwa. - Niedostateczne skomunikowanie terenów inwestycyjnych z infrastrukturą techniczną.
Czynniki zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
- Dostęp do funduszy europejskich, w tym w ramach programów FENIKS, KPO. - Wzrost zainteresowania migracją z miast na wieś, szansa na rozwój budownictwa mieszkaniowego. - Rozwój usług online, e-zdrowia i pracy zdalnej – możliwość aktywizacji mieszkańców. - Promowanie turystyki lokalnej opartej na walorach przyrodniczych i kulturowych. - Współpraca międzygminna i członkostwo w stowarzyszeniach regionalnych. - Możliwość rozwijania inicjatyw społecznych i ekonomii społecznej. - Transformacja energetyczna – szansa na inwestycje w OZE i poprawę efektywności energetycznej. - Rozwój sektora opiekuńczego i senioralnego w związku ze starzejącą się populacją. - Digitalizacja usług publicznych i administracji lokalnej. - Możliwość tworzenia klastrów lokalnych (rolnictwo ekologiczne, agroturystyka). - Partnerstwa publiczno-prywatne przy realizacji inwestycji infrastrukturalnych. - Nowe instrumenty wsparcia dla MŚP i rolników w ramach polityki rolnej i regionalnej UE.	- Dalszy odpływ mieszkańców, zwłaszcza osób młodych i wykształconych. - Zmiany klimatyczne – ryzyko susz, podtopień i strat w rolnictwie. - Ograniczenia budżetowe i spadek dostępności środków zewnętrznych po 2027 r. - Wzrost kosztów energii i materiałów – ograniczenia dla inwestycji lokalnych. - Utrzymujące się wykluczenie transportowe i cyfrowe wybranych obszarów gminy. - Rosnące obciążenia dla systemów opieki społecznej w związku ze starzeniem się mieszkańców. - Konkurencja ze strony silniejszych gmin o inwestorów i mieszkańców. - Ryzyko niekontrolowanej suburbanizacji i presji urbanizacyjnej z zewnątrz. - Utrata tożsamości lokalnej przy braku aktywnej polityki kulturowej i edukacyjnej. - Brak ciągłości polityki rozwoju lokalnego i ryzyko zmian kadrowych w administracji. - Niska odporność gospodarki lokalnej na wstrząsy zewnętrzne (np. kryzysy surowcowe, pandemia). - Ograniczenia środowiskowe i formalnoprawne w rozwoju infrastruktury (np. na terenach Natura 2000).

Źródło: opracowanie na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Gminy Poświętne

Analiza SWOT Gminy Poświętne wskazuje na konieczność przyjęcia strategii zrównoważonego rozwoju skoncentrowanego na wzmacnianiu potencjału endogenicznego, zatrzymaniu negatywnych trendów demograficznych oraz wykorzystaniu szans zewnętrznych, takich jak fundusze europejskie, rozwój gospodarki niskoemisyjnej i cyfryzacji.

Zidentyfikowane mocne strony, takie jak bogate zasoby przyrodnicze, stabilna sytuacja finansowa oraz korzystne położenie w pobliżu aglomeracji warszawskiej, tworzą solidne podstawy do dalszego rozwoju, zwłaszcza w obszarach turystyki, mieszkalnictwa i ekologii. Ich wykorzystanie wymaga jednak aktywnej polityki inwestycyjnej oraz skutecznej promocji lokalnych walorów.

Słabe strony gminy, w szczególności depopulacja, ograniczony rynek pracy i słaba dostępność usług społecznych, stanowią istotne bariery rozwoju, które muszą być zniwelowane poprzez podejmowanie ukierunkowanych działań w obszarze poprawy jakości życia, aktywizacji zawodowej mieszkańców oraz rozwoju infrastruktury.

Zewnętrzne szanse, takie jak rozwój pracy zdalnej, migracja ludności z miast na wieś, czy nowe środki unijne, mogą zostać skutecznie wykorzystane jedynie przy odpowiednim przygotowaniu instytucjonalnym i infrastrukturalnym. Gmina powinna dążyć do tworzenia atrakcyjnych warunków zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej, co wymaga inwestycji w infrastrukturę techniczną, społeczną i cyfrową.

Jednocześnie zagrożenia, takie jak zmiany klimatyczne, wzrost kosztów życia czy odpływ młodych mieszkańców, wymagają budowy odporności społecznej i gospodarczej, m.in. poprzez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, rozwój usług społecznych oraz wdrażanie zielonych technologii i rozwiązań opartych na zasadach gospodarki obiegu zamkniętego.

W świetle powyższej analizy, **rekomenduje się** przyjęcie strategii o charakterze:

- proaktywnego rozwoju lokalnego – zorientowanej na wzmacnianie zasobów wewnętrznych (przyroda, społeczność, przestrzeń),
- integrującej działania w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym,
- reaktywnej i adaptacyjnej wobec zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych.

Tym samym strategia Gminy Poświętne **powinna dążyć** do:

- Zatrzymania negatywnych trendów demograficznych poprzez poprawę jakości życia mieszkańców.
- Wzmacniania lokalnej gospodarki i tworzenia warunków do rozwoju mikroprzedsiębiorczości.
- Ochrony zasobów środowiskowych i promowania zrównoważonego użytkowania przestrzeni.
- Rozwoju usług społecznych, infrastruktury i dostępności transportowej.
- Zwiększenia odporności gminy na zagrożenia zewnętrzne (klimatyczne, ekonomiczne, społeczne).

4. Misja i wizja Gminy Poświętne

W procesie planowania strategicznego niezwykle istotnym elementem jest określenie kierunku, w którym dana jednostka samorządu terytorialnego chce się rozwijać w perspektywie średnio- i długoterminowej. Punktem wyjścia dla formułowania celów strategicznych, działań priorytetowych oraz mechanizmów wdrażania jest precyzyjne określenie misji oraz wizji rozwoju.

Misja gminy wyraża jej podstawową rolę i sens istnienia w kontekście obsługi mieszkańców, zarządzania zasobami lokalnymi i zapewniania wysokiej jakości życia. Stanowi deklarację wartości i zobowiązanie do działania zgodnie z oczekiwaniami wspólnoty lokalnej. Misja opisuje, „po co jesteśmy”, „dla kogo działamy” i „co jest naszym fundamentem”.

Wizja natomiast wskazuje pożądany stan rozwoju Gminy Poświętne w roku 2032 – ukazuje obraz przyszłości, do którego gmina konsekwentnie dąży. Powinna być ambitna, inspirująca, a zarazem realna do osiągnięcia w warunkach lokalnych i regionalnych. Wizja odpowiada na pytania: „dokąd zmierzamy?”, „jak chcemy być postrzegani?”, „co chcemy osiągnąć jako wspólnota?”

W procesie tworzenia misji i wizji Gminy Poświętne uwzględniono diagnozę strategiczną, analizę SWOT, uwarunkowania rozwojowe, opinie lokalnych liderów oraz zidentyfikowane potrzeby mieszkańców. Ich spójność z celami polityk publicznych (zarówno krajowych, jak i unijnych) stanowi dodatkowe potwierdzenie ich zasadności i operacyjności.

Misja Gminy Poświętne

Gmina Poświętne to wspólnota odpowiedzialna, gościnna i zrównoważona, działająca na rzecz dobra mieszkańców, ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego. Naszą misją jest zapewnianie wysokiej jakości życia poprzez sprawne zarządzanie, wspieranie inicjatyw lokalnych oraz tworzenie warunków do rozwoju edukacji, przedsiębiorczości i usług publicznych.

Misja ta odzwierciedla zobowiązanie Gminy Poświętne do działania w sposób etyczny, przejrzysty i zaangażowany, odpowiadając na potrzeby społeczności lokalnej oraz wykorzystując posiadane zasoby przestrzenne, środowiskowe i społeczne.

Wizja Gminy Poświętne

Poświętne 2032 – gmina nowoczesna, zielona i przyjazna mieszkańcom. Atrakcyjne miejsce do życia, pracy i wypoczynku, łączące walory przyrodnicze z dostępem do nowoczesnej infrastruktury, usług publicznych oraz lokalnej przedsiębiorczości. Dynamiczna, odporna na wyzwania i zintegrowana wspólnota, która czerpie z tradycji i inwestuje w przyszłość.

Wizja ta zakłada harmonijny rozwój społeczno-gospodarczy gminy z poszanowaniem ładu przestrzennego, dziedzictwa kulturowego oraz środowiska naturalnego. Odnosi się zarówno do poprawy jakości życia mieszkańców, jak i do rozwoju lokalnych funkcji gospodarczych, edukacyjnych i rekreacyjnych.

Znajomość misji i wizji rozwoju Gminy Poświętne stanowi istotny punkt odniesienia dla wszystkich grup interesariuszy zaangażowanych w kształtowanie lokalnej rzeczywistości. Dla mieszkańców jest to jasny sygnał, jakie wartości wyznaje gmina, jakie cele sobie stawia i w jaki sposób zamierza dążyć do poprawy jakości życia. Dobrze zakomunikowana i zrozumiała wizja pozwala budować wspólnotę opartą na zaufaniu, współpracy i odpowiedzialności za miejsce, w którym się żyje. Mieszkańcy, znając kierunki rozwoju, mogą aktywniej uczestniczyć w procesach decyzyjnych, planować swoje życie zawodowe i rodzinne, angażować się w inicjatywy społeczne oraz korzystać z nadarzających się szans rozwojowych.

Z kolei dla lokalnych rolników, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych wizja i misja stanowią kompas strategiczny, wskazujący, w jakich obszarach warto inwestować czas, środki i energię. Rolnicy mogą dostrzec priorytety związane z rolnictwem ekologicznym, gospodarką wodną czy transformacją energetyczną. Przedsiębiorcy zyskują pewność co do kierunków rozwoju infrastruktury i rynku pracy, co ułatwia podejmowanie decyzji inwestycyjnych. Organizacje społeczne i kulturalne, znając długofalowe cele gminy, mogą lepiej projektować swoje działania, pozyskiwać środki zewnętrzne i współtworzyć lokalną politykę społeczną. Dzięki temu misja i wizja nie są jedynie deklaracjami – stają się narzędziem integracji, mobilizacji i wspólnej odpowiedzialności za rozwój Gminy Poświętne.

5. Cele strategiczne, operacyjne, zadania w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Scharakteryzowane powyżej wizja i misja rozwoju Gminy Poświętne, sformułowane w oparciu o kompleksową diagnozę sytuacji oraz analizę SWOT, stanowią punkt wyjścia do określenia systemu celów rozwojowych. System ten uwzględnia pięć kluczowych wymiarów, które w sposób całościowy opisują funkcjonowanie i potrzeby lokalnej wspólnoty: społeczny, gospodarczy, środowiskowy, infrastrukturalny oraz związany z dostępnością usług publicznych.

Każdy z tych wymiarów posiada odrębny cel strategiczny, określający długofalowy kierunek działań gminy do roku 2032. Cele strategiczne zostały rozwinięte w postaci bardziej szczegółowych celów operacyjnych, które następnie przekładają się na konkretne zadania i przedsięwzięcia możliwe do realizacji w ramach polityk lokalnych oraz dostępnych instrumentów finansowych, w tym funduszy krajowych i europejskich.

Tak skonstruowany system celów umożliwia kompleksowe, a jednocześnie elastyczne zarządzanie rozwojem gminy w perspektywie średnio- i długoterminowej. Ułatwia także efektywne planowanie działań, ustalanie priorytetów inwestycyjnych, pozyskiwanie środków zewnętrznych oraz monitorowanie postępów realizacji strategii. Jasne zdefiniowanie priorytetów w każdym z pięciu obszarów ułatwia również komunikację z mieszkańcami, przedsiębiorcami, rolnikami i innymi partnerami lokalnego rozwoju, wzmacniając poczucie wspólnoty i współodpowiedzialności za przyszłość Gminy Poświętne.

Celem horyzontalnym Gminy Poświętne jest rozwój nowoczesnego, partycypacyjnego i opartego na wiedzy modelu zarządzania rozwojem lokalnym, który zwiększa efektywność funkcjonowania samorządu, wzmacnia zaangażowanie mieszkańców, umożliwia lepsze wykorzystanie potencjału lokalnych partnerstw i instytucji, a także sprzyja wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych i technologicznych.

Cel ten ma charakter przekrojowy i wspiera osiągnięcie wszystkich pozostałych celów strategicznych poprzez: rozwój kompetencji urzędników i jednostek organizacyjnych gminy, otwartość na współpracę z partnerami zewnętrznymi (sektory: społeczny, gospodarczy, akademicki), promowanie cyfryzacji i e-administracji, usprawnienie procesów planowania,

wdrażania i monitorowania polityk lokalnych, zapewnienie wysokiej jakości komunikacji i przejrzystości działań samorządu.

Tabela 9. Cele strategii rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032

CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY	
Rozwój nowoczesnego, partycypacyjnego i opartego na wiedzy modelu zarządzania rozwojem lokalnym	
Cel strategiczny 1. Zwiększenie aktywności społecznej i integracji mieszkańców	
Cel operacyjny 1.1.	Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w życie społeczne – aktywizacja
Zadanie 1.1.1	Wsparcie działalności organizacji pozarządowych, OSP i Kół Gospodyń Wiejskich
Zadanie 1.1.2	Organizacja cyklicznych wydarzeń o charakterze kulturalnym, patriotycznym i integracyjnym
Zadanie 1.1.3	Rozwój lokalnych inicjatyw obywatelskich i budżetów partycypacyjnych
Cel operacyjny 1.2.	Poprawa warunków życia rodzin, dzieci i młodzieży
Zadanie 1.2.1	Rozbudowa i doposażenie placówek przedszkolnych i szkolnych
Zadanie 1.2.2	Tworzenie lokalnych punktów opieki dziennej dla najmłodszych dzieci
Zadanie 1.2.3	Organizacja zajęć pozalekcyjnych i programów profilaktyki uzależnień
Cel operacyjny 1.3.	Rozwój polityki senioralnej i wsparcia osób wrażliwych
Zadanie 1.3.1	Wprowadzenie gminnego programu wsparcia seniorów
Zadanie 1.3.2	Organizacja dziennych form opieki dla osób starszych
Zadanie 1.3.3	Współpraca z instytucjami pomocy społecznej w zakresie usług opiekuńczych
Cel strategiczny 2. Wzrost atrakcyjności gospodarczej i wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	
Cel operacyjny 2.1.	Zwiększenie liczby mikroprzedsiębiorstw i rozwój lokalnych usług
Zadanie 2.1.1	Promocja samozatrudnienia i start-upów na terenach wiejskich
Zadanie 2.1.2	Uruchomienie punktu doradztwa dla przedsiębiorców i rolników
Zadanie 2.1.3	Organizacja szkoleń z zakresu innowacyjnego rolnictwa, e-commerce i marketingu lokalnego
Cel operacyjny 2.2.	Zagospodarowanie i promocja terenów inwestycyjnych
Zadanie 2.2.1	Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów aktywności gospodarczej
Zadanie 2.2.2	Wykonanie niezbędnego uzbrojenia terenów inwestycyjnych.
Zadanie 2.2.3	Przygotowanie oferty inwestycyjnej i kampanii promującej walory lokalizacyjne gminy
Cel operacyjny 2.3.	Rozwój rolnictwa i przetwórstwa lokalnego
Zadanie 2.3.1	Wsparcie działań w zakresie rolnictwa ekologicznego i agroturystyki
Zadanie 2.3.2	Rozwijanie krótkich łańcuchów dostaw i sprzedaży bezpośredniej
Zadanie 2.3.3	Organizacja lokalnych targów produktów rolnych i tradycyjnych
Cel strategiczny 3. Ochrona środowiska i wzmacnianie odporności klimatycznej gminy	
Cel operacyjny 3.1.	Poprawa gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej
Zadanie 3.1.1	Dalszy rozwój sieci kanalizacyjnej
Zadanie 3.1.2	Kampanie edukacyjne dotyczące segregacji odpadów i ograniczania zużycia plastiku
Zadanie 3.1.3	Wsparcie dla kompostowania bioodpadów i tworzenia punktów selektywnej zbiórki
Cel operacyjny 3.2.	Wspieranie transformacji energetycznej
Zadanie 3.2.1	Programy dotacyjne dla mieszkańców na inwestycje w OZE
Zadanie 3.2.2	Opracowanie gminnego planu transformacji energetycznej
Cel operacyjny 3.3.	Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazu kulturowego
Zadanie 3.3.1	Zagospodarowanie ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych
Zadanie 3.3.2	Rewitalizacja terenów zielonych i miejsc rekreacyjnych
Zadanie 3.3.3	Współpraca z Lasami Państwowymi i organizacjami ekologicznymi
Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury technicznej, transportowej i cyfrowej	
Cel operacyjny 4.1.	Poprawa dostępności transportowej i komunikacyjnej
Zadanie 4.1.1	Modernizacja dróg gminnych oraz poprawa połączeń z drogami wojewódzkimi

Zadanie 4.1.2	Budowa i modernizacja przystanków autobusowych i zatok postojowych
Zadanie 4.1.3	Wspieranie rozwoju transportu zbiorowego i transportu na żądanie
Cel operacyjny 4.2.	Rozwój infrastruktury technicznej na terenach wiejskich
Zadanie 4.2.1	Uzbrojenie terenów pod zabudowę mieszkaniową i działalność gospodarczą
Zadanie 4.2.2	Budowa nowych sieci wodociągowych i modernizacja istniejących odcinków
Zadanie 4.2.3	Inwestycje w systemy odwodnieniowe i retencję wód opadowych
Cel operacyjny 4.3.	Wzmocnienie infrastruktury cyfrowej i kompetencji cyfrowych mieszkańców
Zadanie 4.3.1	Wspieranie rozbudowy sieci szerokopasmowego Internetu
Zadanie 4.3.2	Prowadzenie szkoleń z zakresu e-usług i bezpieczeństwa cyfrowego
Zadanie 4.3.3	Rozwój platformy e-administracji i aplikacji mobilnych dla mieszkańców
Cel strategiczny 5. Zwiększenie dostępności i jakości usług publicznych	
Cel operacyjny 5.1.	Wzmacnianie dostępności edukacji, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej
Zadanie 5.1.1	Modernizacja infrastruktury szkolnej i przedszkolnej
Zadanie 5.1.2	Wspieranie rozwoju gminnego systemu opieki zdrowotnej we współpracy z powiatem
Zadanie 5.1.3	Tworzenie lokalnych punktów poradnictwa psychologicznego i rodzinnego
Cel operacyjny 5.2.	Podniesienie jakości zarządzania publicznego i partycypacji społecznej
Zadanie 5.2.1	Cyfryzacja urzędu gminy i rozwój usług online
Zadanie 5.2.2	Organizacja spotkań konsultacyjnych i paneli obywatelskich
Zadanie 5.2.3	Stworzenie systemu monitoringu i ewaluacji realizacji strategii
Cel operacyjny 5.3.	Zwiększenie dostępności do kultury, sportu i rekreacji
Zadanie 5.3.1	Modernizacja obiektów sportowych
Zadanie 5.3.2	Organizacja gminnych wydarzeń sportowych i kulturalnych
Zadanie 5.3.3	Wsparcie inicjatyw związanych z animacją kultury lokalnej

Źródło: opracowanie na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Gminy Poświętne

Powyższa tabela prezentuje kompleksowe drzewo celów Strategii Rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032, obejmujące sześć wzajemnie powiązanych bloków: jeden horyzontalny cel strategiczny oraz pięć celów sektorowych odpowiadających kluczowym wymiarom rozwoju lokalnego. Struktura ta odzwierciedla zintegrowane podejście do planowania strategicznego, zakładające jednocześnie wzmacnianie potencjału społecznego, gospodarczego, środowiskowego, infrastrukturalnego oraz jakości usług publicznych.

Wiodącym elementem systemu jest cel horyzontalny, ukierunkowany na budowę nowoczesnego, otwartego i opartego na wiedzy modelu zarządzania rozwojem, który stanowi fundament dla efektywnej realizacji wszystkich pozostałych celów. Każdy z pięciu celów sektorowych został rozwinięty w ramach trzech celów operacyjnych, z których każdy zawiera po trzy zadania wdrożeniowe, co łącznie daje aż 45 konkretnych działań do realizacji. Proponowany układ umożliwia przełożenie strategicznych kierunków działania na realne przedsięwzięcia możliwe do wdrożenia w perspektywie do 2032 roku, przy wykorzystaniu środków krajowych, unijnych oraz potencjału lokalnych interesariuszy.

Zestaw celów i zadań odpowiada na zidentyfikowane w diagnozie potrzeby mieszkańców i wyzwania rozwojowe, a jednocześnie zapewnia spójność z dokumentami nadrzędnymi, w tym politykami krajowymi i regionalnymi. Przyjęta struktura stanowi tym samym solidną podstawę do opracowania planu wdrażania oraz systemu monitorowania i oceny realizacji strategii.

Dla Gminy Poświętne szczególnie istotne w kontekście długofalowego rozwoju jest zachowanie równowagi pomiędzy modernizacją a ochroną lokalnych zasobów: przyrodniczych, kulturowych i społecznych. Kluczowym wyzwaniem będzie skuteczne łączenie tradycyjnego, rolniczego charakteru gminy z rosnącymi potrzebami infrastrukturalnymi, demograficznymi i gospodarczymi, wynikającymi z jej położenia na styku obszarów peryferyjnych i metropolitalnych. Rozwój Gminy Poświętne powinien opierać się na budowaniu silnych wspólnot lokalnych, wspieraniu nowoczesnego rolnictwa i przedsiębiorczości, ochronie środowiska oraz zapewnieniu powszechnego dostępu do usług publicznych – szczególnie edukacyjnych, zdrowotnych i społecznych. Tylko zrównoważone podejście, oparte na współpracy mieszkańców, lokalnych liderów i instytucji, umożliwi trwałe podniesienie jakości życia i stworzenie stabilnych fundamentów rozwoju w perspektywie do 2032 roku i dalej.

6. Zbieżność merytoryczna strategii z innymi, kluczowymi dokumentami strategicznymi

W procesie analizy zbieżności merytorycznej dokumentów wzięto pod uwagę następujące opracowania strategiczne poziomu krajowego, regionalnego oraz subregionalnego:

- Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności),
- Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.

Tabela 10. Zbieżność celów strategii z kluczowymi dokumentami strategicznymi

Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 1. Zwiększenie aktywności społecznej i integracji mieszkańców	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Europa bliższa obywatelom” (CP5) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Spójność społeczna: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne • Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów

STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych
Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030	• Cel operacyjny 1.5. E-podlaskie • Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy • Cel operacyjny 2.1. Kompetentni mieszkańcy • Cel operacyjny 2.2. Aktywni mieszkańcy • Cel operacyjny 3.2. Kapitał społeczny • Cel operacyjny 3.4. Gościnny region
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 2. Wzrost atrakcyjności gospodarczej i wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej” (CP1) • „Lepiej połączona Europa” (CP3)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyjny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność • Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Reindustrializacja: Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji • Obszar: Rozwój innowacyjnych firm: Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych • Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa: Przemiany strukturalne sektora; Nowe formy działania i współpracy; Nowoczesne instrumenty wsparcia • Obszar: Spójność społeczna: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy • Obszar: Kapitał dla rozwoju: Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym • 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach
Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030	• Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka • Cel operacyjny 1.1. Przemysły przyszłości • Cel operacyjny 1.2. Podlaski system otwartych innowacji • Cel operacyjny 1.3. Lokalna przedsiębiorczość • Cel operacyjny 1.4. Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego • Cel operacyjny 1.5. E-podlaskie

STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

	• Cel strategiczny 3. Partnerski region • Cel operacyjny 3.4. Gościnny region
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 3. Ochrona środowiska i wzmacnianie odporności klimatycznej gminy	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” (CP2) • „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi • Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom • Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych
Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030	• Cel operacyjny 1.4. Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego • Cel operacyjny 1.5. E-podlaskie • Cel operacyjny 2.3. Przestrzeń wysokiej jakości
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury technicznej, transportowej i cyfrowej	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” (CP2) • „Lepiej połączona Europa” (CP3) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność • Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze

STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

	• 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych • 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów • 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym
Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030	• Cel operacyjny 1.5. E-podlaskie • Cel operacyjny 2.3. Przestrzeń wysokiej jakości
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 5. Zwiększenie dostępności i jakości usług publicznych	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Europa bliższa obywatelom” (CP5) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu • Cel 17: Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców; Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: E-państwo: Cyfrowe państwo usługowe • Obszar: Finanse publiczne: Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne • Obszar: Efektywność wykorzystania środków UE: Wykorzystanie środków z budżetu UE w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym • 3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem • 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych • 3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej
Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030	• Cel operacyjny 1.3. Lokalna przedsiębiorczość • Cel operacyjny 1.5. E-podlaskie • Cel operacyjny 2.2. Aktywni mieszkańcy • Cel strategiczny 3. Partnerski region • Cel operacyjny 3.1. Dobre zarządzanie • Cel operacyjny 3.2. Kapitał społeczny

	• Cel operacyjny 3.3. Partnerstwa międzynarodowe i ponadregionalne • Cel operacyjny 3.4. Gościnny region
--	--

Źródło: opracowanie własne

Zaprezentowane zestawienie wskazuje na wysoki stopień zgodności celów Strategii Rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032 z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, regionalnym i międzynarodowym. Każdy z pięciu celów strategicznych przyjętych w dokumencie gminnym znajduje swoje odpowiedniki i powiązania z nadrzędnymi priorytetami polityki spójności UE (CP), celami Agendy 2030, zapisami Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.

Dzięki temu zestawieniu można potwierdzić, że strategia gminna nie jest dokumentem oderwanym od szerszego kontekstu, lecz stanowi część spójnego systemu planowania rozwoju, realizując globalne, europejskie i krajowe kierunki polityki rozwojowej. Zbieżność ta nie tylko wzmacnia zasadność i trafność przyjętych celów, ale także zwiększa szanse Gminy Poświętne na **skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych** oraz **efektywną współpracę** z partnerami na różnych poziomach administracyjnych.

Dzięki zbieżności możliwe jest zapewnienie komplementarności działań realizowanych przez różne szczeble administracji: od lokalnego, przez regionalny, aż po krajowy. Oznacza to, że działania podejmowane przez Gminę Poświętne mogą być uzupełniane i wzmacniane przez działania powiatów, województwa czy instytucji centralnych, co zwiększa efektywność wykorzystania zasobów i przyspiesza osiągnięcie rezultatów.

Zbieżność ze strategicznymi dokumentami odnosi się również do zgodności z aktualnymi wyzwaniami, takimi jak transformacja energetyczna, zmiany demograficzne, cyfryzacja usług publicznych czy adaptacja do zmian klimatu. Oznacza to, że Gmina Poświętne nie działa w oderwaniu od kontekstu globalnego i krajowego, lecz wpisuje się w szersze nurty rozwoju zrównoważonego, odpornego i nowoczesnego.

Dokument wykazujący zbieżność celów z politykami UE i państwa polskiego podnosi wiarygodność Gminy Poświętne jako partnera instytucjonalnego, zarówno dla instytucji publicznych, jak i dla inwestorów, organizacji pozarządowych czy instytucji naukowych.

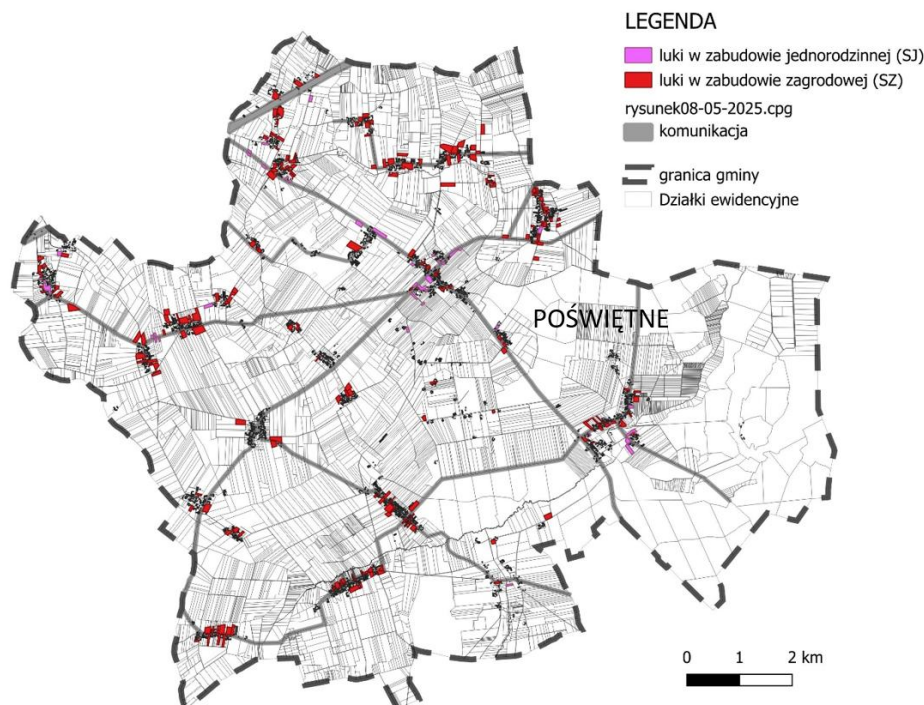

7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Poświętne stanowi docelowy obraz organizacji przestrzeni gminnej, zapewniając podstawę do racjonalnego kształtowania polityki przestrzennej, zgodnej z założeniami rozwoju zrównoważonego. Poniżej scharakteryzowano cztery kluczowe składowe modelu.

Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych. Na terenie Gminy Poświętne funkcjonują 34 sołectw, z których centralną funkcję administracyjną i usługową pełni wieś Poświętne, siedziba gminy. W strukturze osadniczej wyróżnia się sołectwa o potencjale wzrostu funkcji mieszkaniowej i gospodarczej (np. Pietkowo, Liza Stara), jak również jednostki o funkcjach rolniczych i środowiskowych. Hierarchizacja osiedli opiera się na ich dostępności komunikacyjnej, zasobach infrastruktury oraz potencjale rozwoju funkcji publicznych i gospodarczych.

Mapa 13. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – zidentyfikowane luki w istniejącej zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej

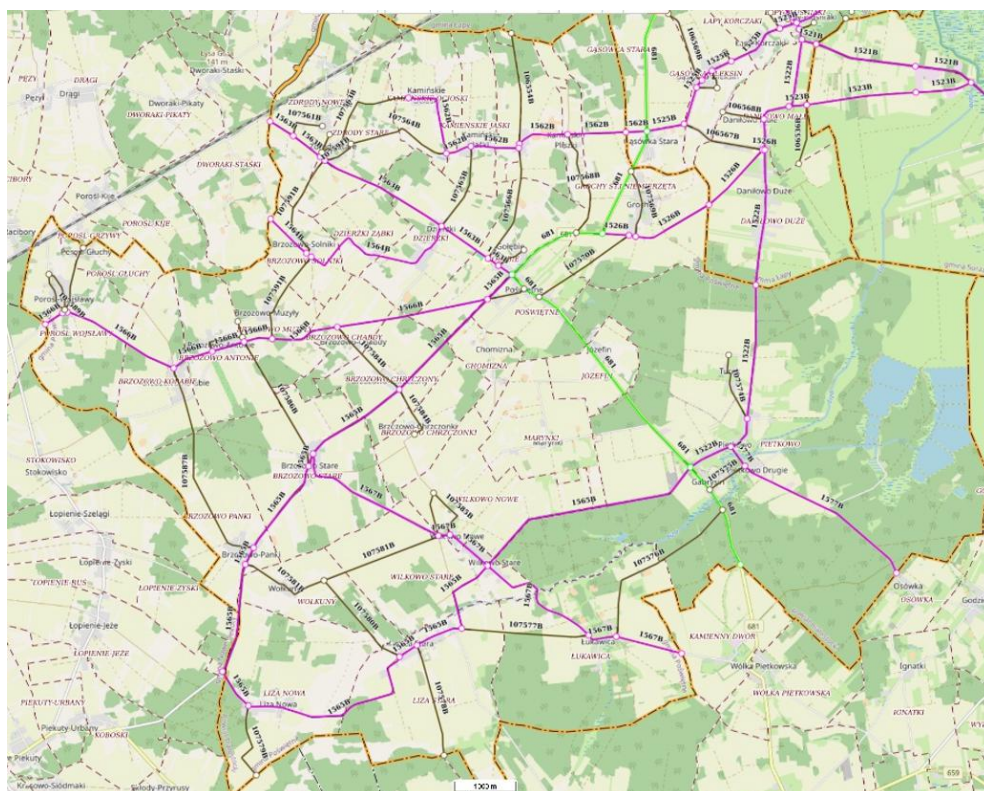
Źródło: Urząd Gminy Poświętne

System powiązań przyrodniczych. Gmina Poświętne leży w zlewni rzeki Narew, a przez jej teren przepływają rzeki Liza i Szeroka Struga, będące lewobrzeżnymi dopływami Narwi. Rzeki te mają kluczowe znaczenie dla lokalnych układów hydrologicznych, a ich doliny pełnią funkcje korytarzy ekologicznych. Północno-zachodnia część gminy graniczy bezpośrednio z Narwiańskim Parkiem Narodowym. Całość obszaru gminy wchodzi w skład Zielonych Płuc Polski, a znaczna część jej powierzchni objęta jest formami ochrony przyrody (m.in. OSO Natura 2000 Dolina Górnej Narwi, SOO Ostoja w Dolinie Górnej Narwi). System przyrodniczy wzmacnia istnienie obszarów lasów, użytków zielonych oraz torfowisk.

Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych. Główną oś układu transportowego gminy stanowi droga wojewódzka nr 681 łącząca Brańsk z Łapami, przecinająca gminę na linii północ-południe. Uzupełnienie stanowi sieć dróg powiatowych (m.in. nr 1563B, 1565B, 1566B) oraz rozbudowana sieć dróg gminnych. Z uwagi na walory krajobrazowe i przyrodnicze obszaru, znaczenie zyskują szlaki rowerowe i piesze, zwłaszcza w rejonie doliny Narwi. Planowane jest rozwijanie infrastruktury rowerowej w połączeniu z siecią Green Velo i trasami lokalnymi.

Mapa 14. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – przebieg dróg powiatowych na terenie gminy

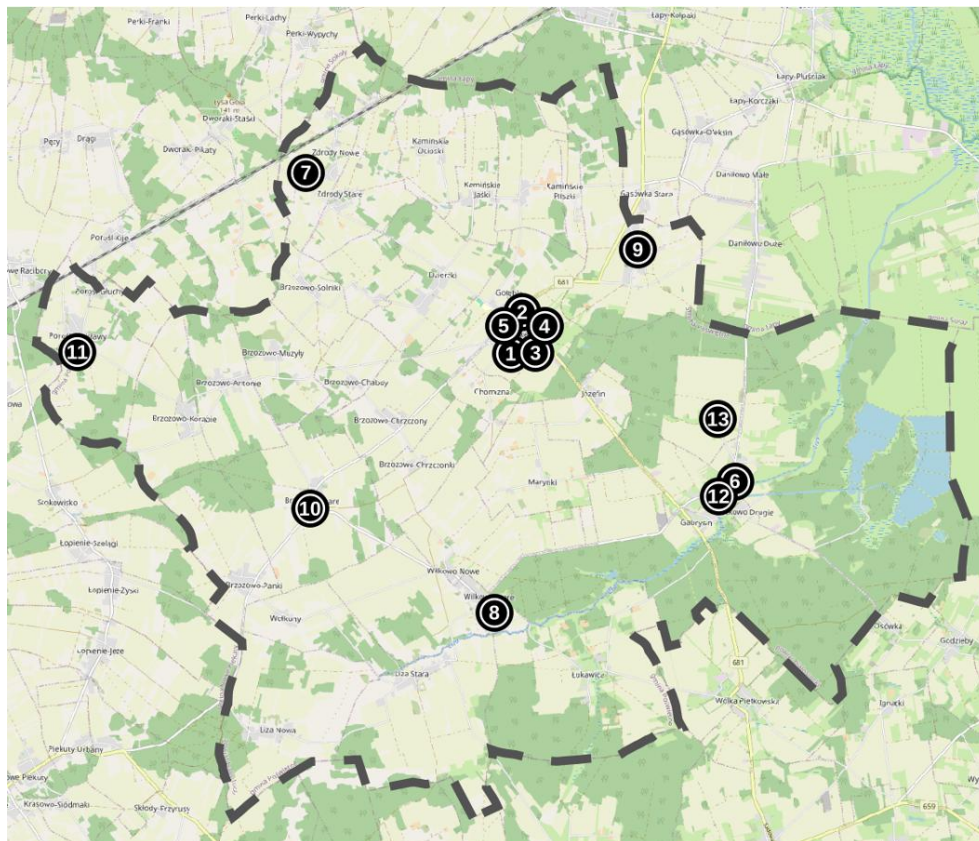

Źródło: Urząd Gminy Poświętne

Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej. Główne elementy infrastruktury technicznej koncentrują się wokół sieci wodociągowej, kanalizacyjnej (w części gminy), elektroenergetycznej oraz telekomunikacyjnej. Sieć wodociągowa obejmuje większość sołectw, natomiast sieć kanalizacyjna funkcjonuje m.in. w Poświętnem i planowana jest jej dalsza rozbudowa. W zakresie infrastruktury społecznej kluczową rolę odgrywają placówki edukacyjne (szkoła podstawowa w Poświętnem), obiekty kultury, sportu (boiska, świetlice) oraz opieki zdrowotnej. Rozwój infrastruktury planowany jest w oparciu o potrzeby demograficzne i przestrzenne, z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju i efektywności.

Mapa 15. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – rozmieszczenie obiektów infrastruktury społecznej na terenie gminy

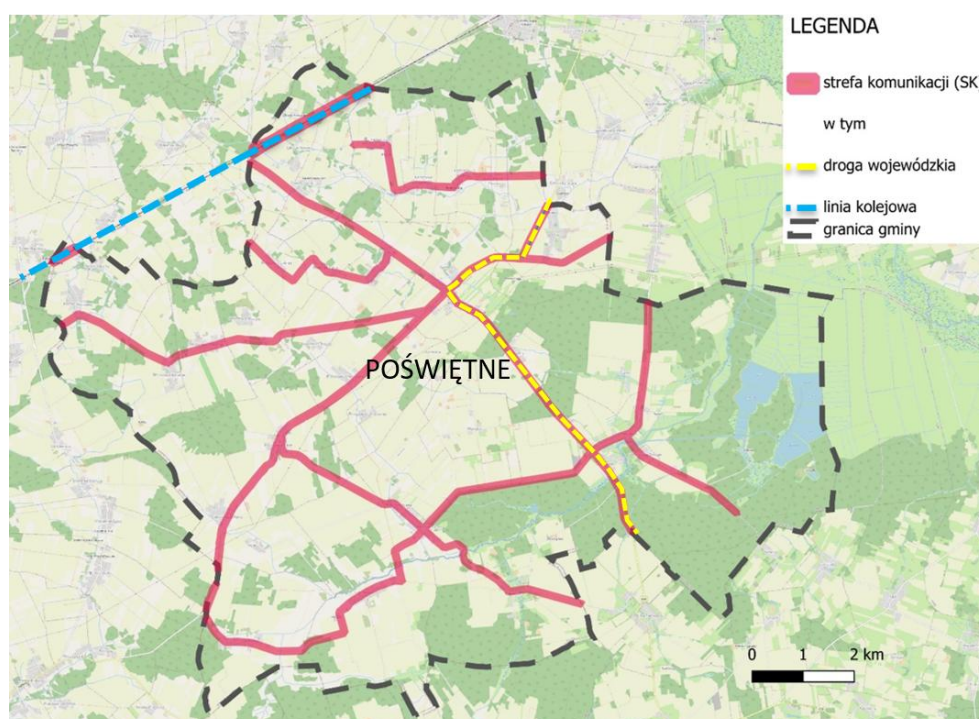
Źródło: Urząd Gminy Poświętne

Kształtowanie i prowadzenie **polityki przestrzennej** stanowi kluczowy element zrównoważonego rozwoju Gminy Poświętne. W obliczu wyzwań demograficznych, rosnących oczekiwań mieszkańców wobec jakości przestrzeni publicznej oraz konieczności racjonalnego

gospodarowania zasobami przestrzennymi, niezbędne jest wypracowanie spójnych i długofalowych działań w tym zakresie. Poniżej przedstawiono najważniejsze ustalenia wynikające z diagnozy przestrzennej gminy oraz sformułowano kierunkowe **rekommendacje służące efektywnemu zarządzaniu przestrzenią, z uwzględnieniem aspektów środowiskowych, funkcjonalnych, gospodarczych i społecznych**. Należy zauważyć, że ważna jest integracja planowania przestrzennego z celami rozwoju lokalnego, ochrona dziedzictwa kulturowego oraz wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i osadniczej gminy.

Mapa 16. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – sieć komunikacyjna

Źródło: Urząd Gminy Poświętne

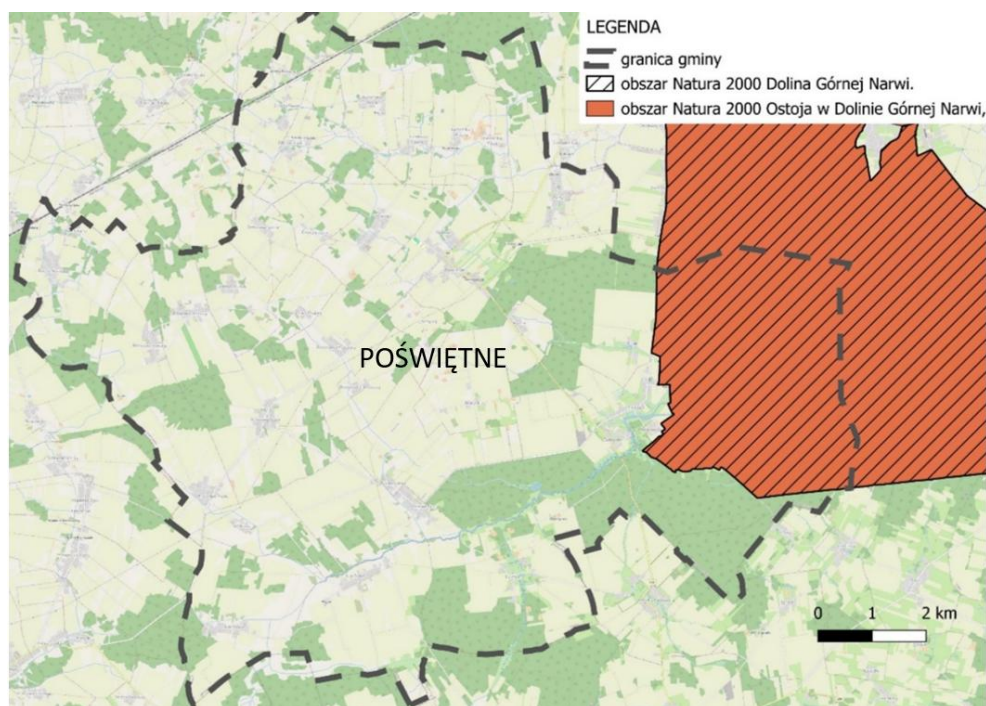
Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu. W celu zapewnienia równowagi ekologicznej oraz zrównoważonego gospodarowania zasobami przyrodniczymi Gminy Poświętne, przyjmuje się szereg **zasad ochrony środowiska**, mających na celu zachowanie oraz odnawianie kluczowych komponentów lokalnych ekosystemów. Podstawę tych działań stanowi utrzymanie naturalnych procesów przyrodniczych oraz stabilności środowiska, którego istotnym elementem są lasy, łąki, doliny rzeczne i siedliska chronione. Szczęólnego znaczenia nabiera ochrona ciągłości korytarzy ekologicznych, zwłaszcza w dolinie Górnej Narwi oraz w rejonach

zasilanych przez cieki Liza i Szeroka Struga, gdzie występują cenne ekosystemy łąkowo-pastwiskowe. Należy przeciwdziałać ich fragmentacji oraz utrzymać dotychczasowe użytkowanie rolnicze, chroniąc zarówno bioróżnorodność, jak i wartościowy krajobraz kulturowo-przyrodniczy. Integralnym elementem tych działań jest sprawne funkcjonowanie systemów melioracyjnych, szczególnie na obszarach użytkowanych rolniczo i podmokłych.

Na terenie gminy występują liczne siedliska cenne przyrodniczo, w tym obszary leśne stanowiące ostoje ptaków chronionych, takich jak orlik krzykliwy, bocian czarny czy bielik. Zachowanie ich trwałości i przeciwdziałanie degradacji wymaga nie tylko ochrony prawnej, ale także świadomej pielęgnacji zieleni oraz troski o zieleń urządzoną, zwłaszcza w miejscowościach o funkcji reprezentacyjnej i rekreacyjnej, takich jak Poświętne, Pietkowo czy Zdrody.

Mapa 17. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – Obszary Natura 2000 na terenie Gminy Poświętne

Źródło: Urząd Gminy Poświętne

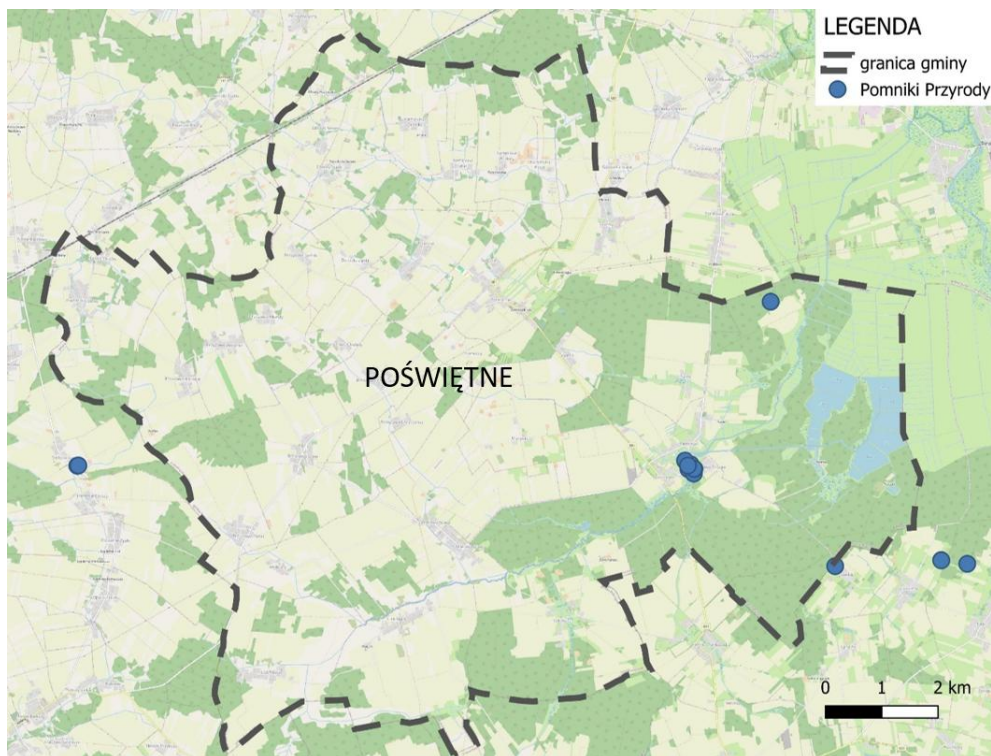
Istotnym kierunkiem polityki środowiskowej gminy jest poprawa jakości powietrza oraz adaptacja do zmian klimatycznych. W tym zakresie należy promować odnawialne źródła energii, termomodernizację budynków oraz ograniczanie niskiej emisji. Jednocześnie konieczne jest przestrzeganie zasad wynikających z przepisów dotyczących ochrony przyrody,

szczególnie w odniesieniu do obszarów objętych formami ochrony, jak m.in. „Ostoja w dolinie Górnej Narwi”.

Ważnym elementem działań powinno być również zachowanie walorów krajobrazowych gminy – zarówno w aspekcie przyrodniczym, jak i kulturowym, oraz racjonalne gospodarowanie zasobami środowiskowymi, w tym gleby, wody i dziedzictwa geologicznego. Kluczowe znaczenie ma także edukacja ekologiczna i promocja postaw prośrodowiskowych wśród mieszkańców – rozwój lokalnej świadomości ekologicznej stanowi bowiem fundament długofalowego i odpowiedzialnego zarządzania środowiskiem Gminy Poświętne.

Mapa 18. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – lokalizacja pomników przyrody

Źródło: Urząd Gminy Poświętne

W Gminie Poświętne działania na rzecz **ochrony powietrza** koncentrują się na stopniowym wdrażaniu gospodarki niskoemisyjnej, uwzględniającej lokalne uwarunkowania przestrzenne, demograficzne i infrastrukturalne. W szczególności zakłada się promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym mikroinstalacji OZE na potrzeby gospodarstw domowych, instytucji publicznych i małych przedsiębiorstw. Istotnym obszarem interwencji będzie także termomodernizacja budynków, w tym obiektów

użyteczności publicznej oraz zastępowanie przestarzałych systemów grzewczych nowoczesnymi, niskoemisyjnymi źródłami ciepła, opartymi na paliwach wysokiej jakości. Dążąc do ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza, planuje się przeciwdziałać zjawisku rozpraszania zabudowy, co ma na celu zmniejszenie presji transportowej i optymalizację układu osadniczego. Równolegle przewiduje się poprawę płynności ruchu drogowego poprzez modernizację nawierzchni dróg lokalnych oraz przebudowę wybranych skrzyżowań, szczególnie w miejscowościach o największym natężeniu ruchu. Istotnym kierunkiem działań będzie także rozwój infrastruktury dla transportu niskoemisyjnego – w tym budowa i oznakowanie tras rowerowych oraz ciągów pieszo-rowerowych, zwłaszcza wzdłuż dróg gminnych i w sąsiedztwie terenów rekreacyjnych. Gmina będzie dążyła do wspierania wdrażania technologii ograniczających emisje oraz monitorowania jakości powietrza w kontekście zdrowia mieszkańców i ochrony środowiska. Nowe inwestycje, które mogą generować uciążliwości aerosanitarne, będą lokalizowane wyłącznie z zachowaniem bezpiecznych odległości od zabudowy mieszkaniowej i usługowej oraz zgodnie z obowiązującymi normami emisji. Szczególną uwagę poświęca się eliminowaniu źródeł niskiej emisji w zabudowie rozproszonej, co ma kluczowe znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkańców oraz realizacji celów klimatyczno-energetycznych Gminy Poświętne.

Na terenie Gminy Poświętne występują ustanowione formy **ochrony przyrody**, dla których obowiązują akty prawne regulujące sposób użytkowania i zagospodarowania przestrzeni. Znacząca część obszaru gminy objęta jest ochroną w ramach obszaru Natura 2000 „Ostoja w Dolinie Górnej Narwi”, a także ochroną lasów wodochronnych i ostoi zwierząt administrowanych przez Nadleśnictwo Rudka. Obecność tych powierzchniowych i obiektowych form ochrony przyrody ogranicza możliwości rozwoju przestrzennego, ponieważ użytkowanie tych terenów musi być podporządkowane celom przyrodniczym, takim jak zachowanie siedlisk, ochrona różnorodności biologicznej i utrzymanie równowagi ekologicznej. Zakres ograniczeń uzależniony jest od rodzaju formy ochrony – w przypadku niektórych obszarów może obowiązywać zakaz zabudowy, podczas gdy w innych dopuszcza się określone formy zagospodarowania, o ile są one zgodne z celami ochrony i nie powodują negatywnego wpływu na przyrodę. W przypadku pomników przyrody, których na terenie gminy znajduje się kilka (m.in. w Pietkowie i jego okolicach), stosuje się indywidualne zasady

ochrony wynikające z przepisów prawa, obejmujące m.in. zabezpieczenie strefy wokół drzewa, jego korony i systemu korzeniowego. W zakresie ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów obowiązują przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz wydane na jej podstawie rozporządzenia wykonawcze, które określają listy gatunków objętych ochroną, a także szczegółowe zakazy i ograniczenia dotyczące ich siedlisk, rozmnażania, zbioru czy niszczenia. Obowiązujące formy ochrony przyrody na terenie Gminy Poświętne stanowią jednocześnie istotny element tożsamości lokalnej i potencjał rozwoju zrównoważonej turystyki przyrodniczej, jednak wymagają świadomego podejścia do planowania przestrzennego i odpowiedzialnej polityki inwestycyjnej.

W Gminie Poświętne szczególną uwagę przywiązuje się do konieczności zachowania i wzmocnienia **różnorodności krajobrazowej**, zwłaszcza w kontekście naturalnych układów leśnych, łąkowych i pastwiskowych, które stanowią istotny element lokalnej tożsamości przestrzennej. Ważnym kierunkiem działań jest ochrona gruntów rolnych i leśnych przed nieuzasadnionym przekształcaniem na cele nierolnicze i nieleśne, co ma kluczowe znaczenie zarówno dla zachowania tradycyjnego charakteru użytkowania terenu, jak i dla przeciwdziałania degradacji przestrzeni. Wspierane powinno być również rolnictwo ekologiczne jako forma działalności sprzyjająca zachowaniu równowagi przyrodniczej i krajobrazowej, szczególnie na terenach dolin rzecznych i obrzeżach kompleksów leśnych. Niezwykle ważna jest również ochrona dziedzictwa kulturowego – na terenie gminy znajdują się m.in. zabytkowy zespół dworsko-parkowy w Pietkowie, liczne krzyże i kapliczki przydrożne oraz tradycyjna drewniana zabudowa wiejska – wymagające wyeksponowania, konserwacji i wkomponowania w politykę ochrony krajobrazu kulturowego.

Wskazane jest utrzymanie i rewitalizacja istniejących układów zieleni, w tym zieleni zorganizowanej przy obiektach publicznych i cmentarzach, jak również promowanie zwartej zabudowy miejscowości wiejskich, co ogranicza rozpraszanie funkcji i chaos przestrzenny. Należy dążyć do poprawy estetyki zabudowy poprzez remonty i modernizacje istniejących budynków, likwidację obiektów zdegradowanych oraz dostosowanie nowych realizacji architektonicznych do charakteru zabudowy regionalnej, z poszanowaniem ładu przestrzennego i zastosowaniem rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska. Szczególną uwagę należy zwrócić na planowanie i realizację zabudowy rekreacyjnej, tak aby nie naruszała

ona harmonii krajobrazowej – należy unikać obiektów o nieadekwatnej skali i wysokości, które mogłyby zaburzać sylwetkę wsi i historyczne układy przestrzenne. W tym kontekście szczególnie ważne jest świadome kształtowanie krajobrazu jako zasobu, który wpływa na jakość życia mieszkańców oraz potencjał turystyczny Gminy Poświętne.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków. W Gminie Poświętne ochrona dziedzictwa kulturowego stanowi istotny element polityki przestrzennej i lokalnej tożsamości. Działania w tym zakresie koncentrują się na zachowaniu i wyeksponowaniu wartości historycznych, architektonicznych i krajobrazowych, w tym szczególnie takich obiektów jak zabytkowy zespół dworsko-parkowy w Pietkowie, kapliczki przydrożne, krzyże, cmentarze oraz przykłady tradycyjnej drewnianej zabudowy wiejskiej. Istotne znaczenie mają także pozostałości historycznych układów osadniczych oraz elementy krajobrazu kulturowego wpisane w przestrzeń rolniczą. Ochrona zabytków obejmuje ich identyfikację, dokumentację, utrzymanie w dobrym stanie technicznym oraz przeciwdziałanie ich degradacji. Zadania te realizowane są poprzez prace konserwatorskie, restauratorskie i modernizacyjne, wspierane środkami gminnymi oraz zewnętrznymi – w tym funduszami unijnymi i krajowymi. Władze gminy zapewniają odpowiednie warunki organizacyjne i formalne dla prowadzenia polityki ochrony dziedzictwa, w tym poprzez uwzględnianie obiektów zabytkowych w dokumentach planistycznych oraz wyznaczanie zasad ich zagospodarowania zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Równolegle Gmina wspiera działania popularyzujące lokalne dziedzictwo, promując jego wykorzystanie w funkcjach edukacyjnych, kulturalnych i turystycznych.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej. W Gminie Poświętne kierunki zmian w strukturze zagospodarowania przestrzennego będą ukierunkowane na efektywne i zrównoważone wykorzystanie dostępnych terenów, z zachowaniem walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych. Ze względu na wiejski charakter gminy oraz rozproszoną strukturę osadniczą, szczególnie istotne będzie porządkowanie istniejącej zabudowy poprzez uzupełnianie luk w obrębie już zurbanizowanych obszarów oraz przeciwdziałanie rozpraszaniu nowej zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej. Planowane jest intensyfikowanie wykorzystania terenów wyposażonych w podstawową infrastrukturę

techniczną, co pozwoli na ograniczenie kosztów budowy i utrzymania sieci oraz zmniejszy presję na tereny rolne i przyrodniczo cenne. Szczególne znaczenie przypisuje się również rewitalizacji i adaptacji istniejącej zabudowy – zwłaszcza w centrum Poświętnego i wybranych większych wsiach – w celu wprowadzenia nowych funkcji mieszkaniowych, usługowych i społecznych odpowiadających zmieniającym się potrzebom mieszkańców.

W obszarze planowania zabudowy mieszkaniowej kluczowe będzie dostosowanie struktury osadniczej do trendów demograficznych, w tym rosnącego udziału osób starszych oraz potrzeby przyciągania młodych rodzin. Preferowane będą zwarte formy zabudowy zlokalizowane w pobliżu ośrodków usług publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem dostępności do szkoły, ośrodka zdrowia, komunikacji zbiorowej i infrastruktury społecznej. Wskazane jest również wspieranie nowoczesnych form budownictwa, takich jak energooszczędne domy jednorodzinne lub małe wspólnoty mieszkaniowe, oparte na lokalnych materiałach i wpisujące się w tradycyjny krajobraz wiejski.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego. W Gminie Poświętne, ze względu na jej wiejski charakter, niewielką liczbę mieszkańców oraz brak lokalnych ośrodków miejskich, nie przewiduje się rozwoju klasycznych obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu centrów handlowych czy dużych galerii. Ewentualna lokalizacja większych obiektów handlowych powinna być prowadzona w sposób wyważony i zgodny z lokalną strukturą funkcjonalno-przestrzenną, przede wszystkim w centralnej części gminy – w Poświętnem lub ewentualnie w większych miejscowościach o dogodnym dostępie komunikacyjnym i wyposażeniu w infrastrukturę techniczną. Obiekty handlowe o większej skali powinny być lokalizowane wyłącznie w pobliżu istniejących skupisk usług publicznych i zabudowy o funkcji usługowo-mieszkaniowej, przy drogach wojewódzkich lub głównych ciągach gminnych, z zapewnieniem odpowiednich miejsc parkingowych oraz dostępu dla pieszych i rowerzystów. Należy unikać lokalizacji tego typu obiektów na terenach rolniczo wartościowych, przyrodniczo chronionych (np. w sąsiedztwie doliny Narwi czy kompleksów leśnych) oraz w pobliżu zwartej zabudowy mieszkaniowej, gdzie mogą powodować uciążliwości przestrzenne i środowiskowe.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego. Lokalizacja wspomnianych inwestycji powinna sprzyjać zrównoważonemu rozwojowi przestrzennemu oraz odpowiadać

na rzeczywiste potrzeby społeczności lokalnej. Inwestycje takie – obejmujące m.in. obiekty oświatowe, opieki zdrowotnej, bezpieczeństwa publicznego, infrastruktury technicznej, społecznej i kulturalnej – powinny być lokowane przede wszystkim w miejscowościach o największym potencjale funkcjonalnym, jak Poświętne, Pietkowo czy Zdrody, gdzie istnieje dostęp do sieci komunikacyjnych oraz podstawowego uzbrojenia terenu. Ważnym kryterium lokalizacji pozostaje dostępność przestrzenna i społeczna – obiekty powinny być projektowane z myślą o łatwym i bezpiecznym dostępie dla wszystkich grup mieszkańców, w tym dzieci, seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami. Kluczowe znaczenie ma także zgodność inwestycji z lokalną strukturą osadniczą oraz ich potencjał do wzmacniania roli lokalnych centrów, przeciwdziałania peryferyzacji i poprawy jakości życia w całej gminie. Warto zaznaczyć, że na terenie gminy ustalono tereny zamknięte zastrzeżone ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, przez które przebiegają linie kolejowe.

Mapa 19. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – tereny zamknięte

Źródło: Urząd Gminy Poświętne

Rozwój systemów komunikacji oraz infrastruktury technicznej i społecznej powinien wspierać zrównoważony rozwój oraz poprawę jakości życia mieszkańców, przy jednoczesnym wzmacnianiu atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej gminy. W obszarze transportu

priorytetem pozostaje modernizacja dróg gminnych, poprawa ich stanu technicznego oraz zapewnienie bezpiecznych połączeń między miejscowościami, szczególnie z Poświętnem jako ośrodkiem administracyjnym. Niezbędna jest poprawa dostępności transportu publicznego, zwłaszcza dla mieszkańców mniejszych sołectw, osób starszych i młodzieży, a także rozwój infrastruktury rowerowej i pieszej. W zakresie infrastruktury technicznej kluczowe będzie dalsze rozbudowywanie i modernizacja sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, energetycznej oraz wdrażanie odnawialnych źródeł energii i systemów proekologicznych (np. retencja wód, monitoring mediów). Celem jest zapewnienie równomiernego dostępu do infrastruktury w całej gminie i ograniczenie dysproporcji między sołectwami. W obszarze infrastruktury społecznej niezbędne są inwestycje w modernizację szkoły podstawowej, rozwój oferty kulturalnej, wsparcie systemu opieki zdrowotnej oraz tworzenie dostępnych i estetycznych przestrzeni publicznych sprzyjających integracji mieszkańców. Szczególną uwagę należy zwrócić na potrzeby dzieci, młodzieży i seniorów, a także aktywizację lokalnych inicjatyw społecznych. Wszystkie działania powinny być zgodne z dokumentami planistycznymi i zintegrowane z polityką przestrzenną gminy.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW. Rozwój instalacji OZE o mocy przekraczającej 500 kW, takich jak farmy fotowoltaiczne czy biogazownie, może stanowić szansę na zwiększenie lokalnej niezależności energetycznej i przyczynić się do modernizacji infrastruktury w duchu proekologicznym. Lokalizacja takich urządzeń będzie dopuszczalna wyłącznie zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz z poszanowaniem zasad ładu przestrzennego, ochrony środowiska i krajobrazu. Inwestycje te powinny być sytuowane poza terenami zwartej zabudowy mieszkaniowej, z uwzględnieniem istniejących korytarzy ekologicznych, obszarów rolniczo i przyrodniczo cennych oraz z zapewnieniem odpowiedniego dostępu do infrastruktury technicznej.

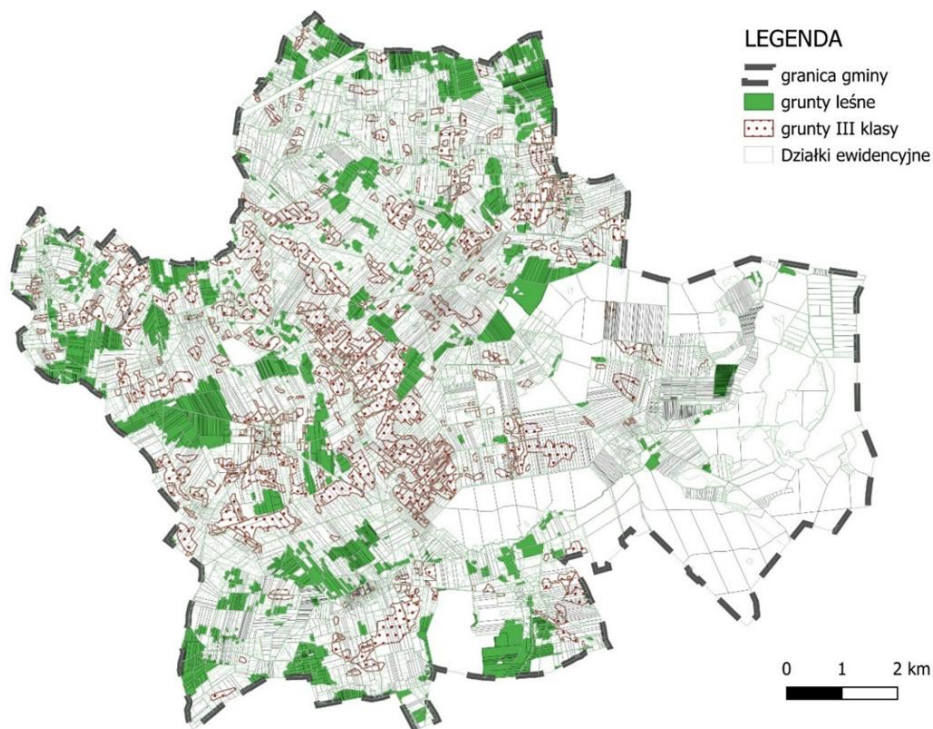
Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko jest możliwa wyłącznie przy zachowaniu obowiązujących przepisów prawa oraz uwzględnieniu istniejących form ochrony przyrody i krajobrazu. Inwestycje tego typu powinny być realizowane

z zachowaniem wysokich standardów technicznych i środowiskowych, z wykluczeniem negatywnego wpływu na zabudowę mieszkaniową, tereny rekreacyjne, placówki oświatowe i obiekty ochrony zdrowia. Należy również zapobiegać ryzyku pogorszenia jakości produkcji rolnej, zwłaszcza w obszarach upraw przeznaczonych do konsumpcji. Każda taka inwestycja wymaga szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko i może być dopuszczona do realizacji wyłącznie w przypadku pozytywnej weryfikacji jej wpływu na otoczenie oraz zgodności z zasadą zrównoważonego rozwoju. Obecnie nie są znane żadne szczegóły odnośnie takich przedsięwzięć, więc są to założenia czysto teoretyczne.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej. Rolnictwo stanowi ważny element lokalnej gospodarki i krajobrazu, dlatego zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej koncentrują się na ochronie użytków rolnych o wysokiej klasie bonitacyjnej (I–III) oraz racjonalnym ich użytkowaniu. Zakłada się ograniczenie przekształcania najlepszych gruntów rolnych na cele nierolnicze, z wyjątkiem obszarów przeznaczonych pod rozwój funkcji osadniczych lub inwestycje publiczne.

Mapa 20. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – grunty rolne stanowiących użytki rolne klasy I–III oraz grunty leśne

Źródło: Urząd Gminy Poświętne

Wskazane jest wspieranie praktyk przyjaznych środowisku, takich jak ograniczanie chemizacji, utrzymanie łąk i pastwisk oraz przeciwdziałanie erozji poprzez zakładanie zadrzewień śródpolnych i dbałość o infrastrukturę melioracyjną. W zakresie przestrzeni leśnej, Gmina dąży do zachowania i wzmacniania funkcji ekologicznych lasów poprzez zrównoważoną gospodarkę leśną, ograniczenie wylesień oraz promowanie zalesień na gruntach marginalnych i nieużytkach. Lasy pełniące funkcje przyrodnicze i wchodzące w skład korytarzy ekologicznych są szczególnie chronione. Ewentualna zmiana przeznaczenia gruntów leśnych na inne cele będzie możliwa jedynie w wyjątkowych przypadkach i zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji. W Gminie Poświętne kształtowanie zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i wymagających rewitalizacji opiera się na potrzebie poprawy warunków życia mieszkańców oraz przywracaniu tym terenom funkcji społecznych, gospodarczych i środowiskowych. Działania rewitalizacyjne powinny obejmować modernizację zdegradowanej zabudowy, uporządkowanie przestrzeni publicznych oraz nadanie nowej funkcji nieużytkowanym obiektom, przy zachowaniu lokalnego dziedzictwa i charakteru przestrzeni wiejskiej. Na terenach wymagających przekształceń lub rekultywacji – np. dawnych nieużytkach, zdegradowanych użytkach rolnych lub obszarach o obniżonej wartości środowiskowej – planuje się działania przywracające im użyteczność rolniczą, rekreacyjną lub społeczną. Działania te powinny łączyć aspekty środowiskowe (np. poprawa jakości gleb), społeczne (aktywizacja mieszkańców) i gospodarcze (np. rozwój lokalnych usług). Wskazane jest stosowanie podejścia zintegrowanego oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym z funduszy UE, dla skutecznej realizacji założeń rewitalizacyjnych zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju.

W ramach podsumowania można stwierdzić, że model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Poświętne stanowi syntetyczne ujęcie kierunków rozwoju przestrzennego gminy oraz relacji jej terytorium z elementami ponadlokalnymi, w tym powiązaniami regionalnymi i funkcjami wynikającymi z dokumentów planistycznych wyższego rzędu. Przyjęte rozwiązania są **zgodne z ustaleniami Planu Zagospodarowania**

Przestrzennego Województwa Podlaskiego, przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 11 lipca 2017 r. poz. 2777) oraz z projektem planu ogólnego gminy.

Na terenie Gminy Poświętne zidentyfikowano istotne elementy struktury ponadlokalnej, takie jak:

- korytarze ekologiczne o znaczeniu regionalnym i krajowym (m.in. powiązane z doliną Narwi i obszarem Natura 2000),
- obszary funkcjonalne związane z ochroną środowiska i dziedzictwa przyrodniczego, w tym sąsiedztwo Narwiańskiego Parku Narodowego,
- sieć dróg wojewódzkich (m.in. droga wojewódzka nr 681), zapewniająca połączenia z ośrodkami subregionalnymi i wpływająca na strukturę osadniczą,
- strefy o potencjale rozwoju turystyki przyrodniczej, kulturowej i religijnej, wynikające m.in. z wysokich walorów krajobrazowych,
- lokalne centra usług publicznych i aktywności społecznej, które pełnią funkcje integrujące sieć osadniczą (np. Poświętne, Pietkowo, Liza Stara).

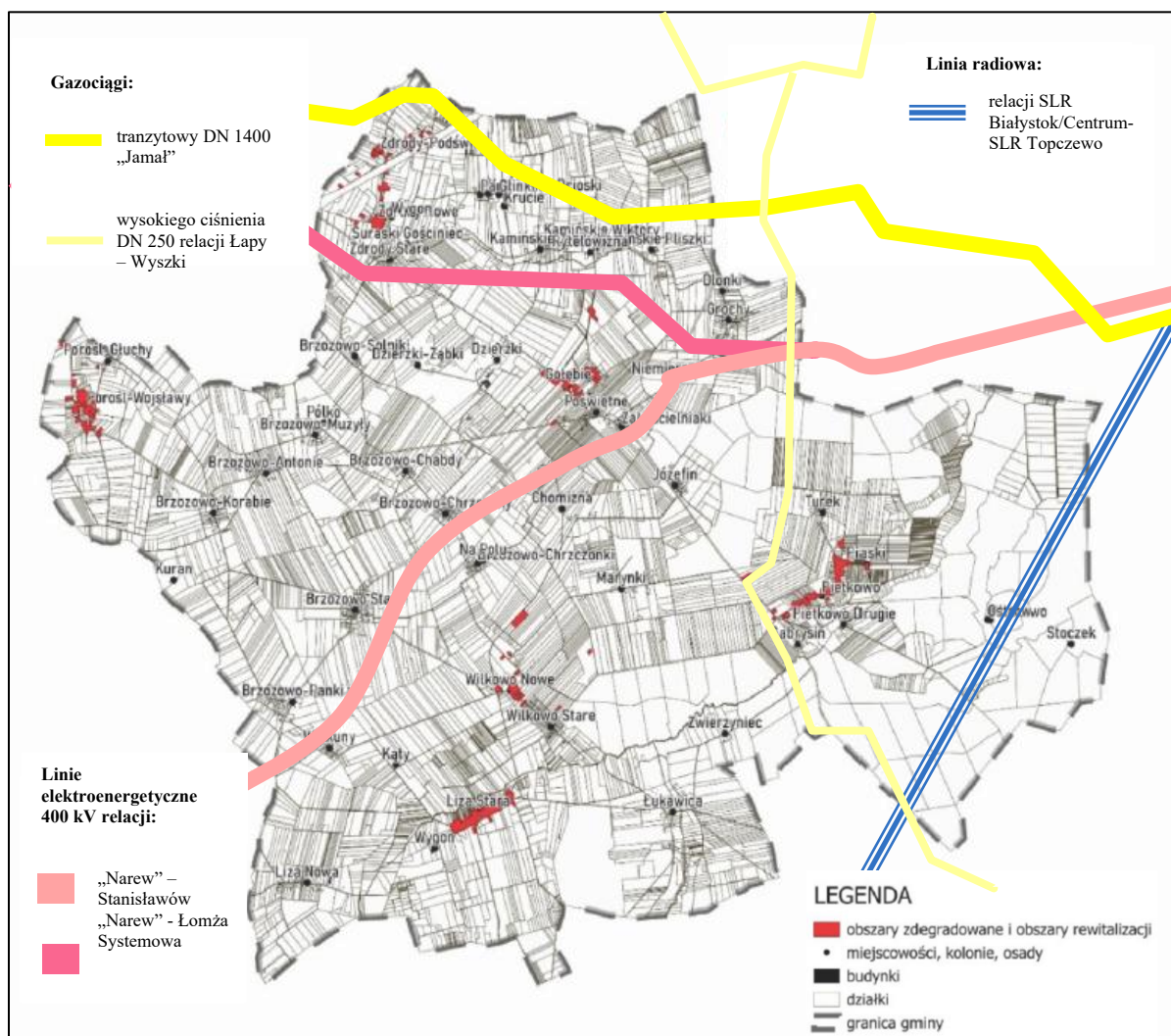
Model funkcjonalno-przestrzenny zakłada zachowanie równowagi pomiędzy ochroną środowiska przyrodniczego a zrównoważonym rozwojem osadnictwa i infrastruktury technicznej. Zakłada się koncentrację funkcji rozwojowych w obrębie miejscowości gminnych o największym potencjale demograficznym i infrastrukturalnym, a także wspieranie wielofunkcyjności obszarów wiejskich przy jednoczesnym zachowaniu ich rolniczego i przyrodniczego charakteru.

W celu zapewnienia zgodności „Strategii Rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032” z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej określonym w **Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego** (Uchwała Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z 22.05.2017 r., Dz. Urz. Woj. Podl. z 11.07.2017 r., poz. 2777), dokument zawiera wskazane w części graficznej (patrz: Mapa 21) **kluczowe elementy infrastruktury energetycznej i telekomunikacyjnej**: linie elektroenergetyczne 400 kV relacji 400/110 kV SE „Narew” – 400/110 kV SE Stanisławów oraz 400/110 kV SE „Narew” – 400/110 kV SE Łomża Systemowa (rozdz. 3.10.3), gazociąg tranzytowy DN 1400 „Jamał” (rozdz. 3.10.4), gazociąg wysokiego ciśnienia DN 250 relacji Łapy–Wyszki (rozdz. 3.10.4) oraz linię radiową

relacji SLR Białystok/Centrum – SLR Topczewo (rozdz. 6.3.3). Uwzględnienie tych elementów wyznacza ramy dla ładu przestrzennego, bezpieczeństwa energetycznego i cyfrowego oraz koordynacji inwestycji lokalnych z układem ponadlokalnym.

Mapa 21. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – przebieg infrastruktury energetycznej i telekomunikacyjnej na obszarze Gminy Poświętne

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentu Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego uchwalony Uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. (ze zm.).

Zasięg korytarza
Przełomowa Dolina Narwi
- Dolina Górnej Narwi na obszarze gminy Poświętne

Kierunek przebiegu
korytarza Przełomowa
Dolina Narwi - Dolina
Górnej Narwi poza
obszarem gminy
Poświętne

Zasięg korytarza
Dolina
Górnej Narwi - Dolina
Rzeki Nurzec na obszarze
gminy Poświętne

Kierunek przebiegu
korytarza Dolina Górnej
Narwi - Dolina Rzeki
Nurzec poza obszarem
gminy Poświętne

Zasięg korytarza
Dolina
Górnej Narwi na obszarze
gminy Poświętne

Kierunek przebiegu
korytarza Dolina Górnej
Narwi poza obszarem
gminy Poświętne

LEGENDA

- obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji
- miejscowości, kolonie, osady
- budynki
- działki
- granica gminy

W odniesieniu do środowiska przyrodniczego strategia wskazuje również (patrz: Mapa 22) **korytarze ekologiczne** wyznaczone w **Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego**, tj.: główny korytarz ekologiczny Przełomowa Dolina Narwi – Dolina Górnej Narwi (GKPN-23), główny korytarz ekologiczny Dolina Górnej Narwi (GKPN-24) oraz uzupełniający korytarz ekologiczny Dolina Górnej Narwi – Dolina Rzeki Nurzec (KPN-23C). Ich przebieg, zgodny z rys. 10 Planu, został odwzorowany na mapie jest uwzględniony w polityce przestrzennej gminy (m.in. w zasadach kształtowania ładu przestrzennego, ochrony ciągłości przyrodniczej i koordynacji inwestycji).

8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa podlaskiego wraz z zakresem planowanych działań

Obszar strategicznej interwencji (OSI) to fragment terytorium wskazany w strategii rozwoju jako szczególnie istotny ze względu na istniejące lub potencjalne powiązania funkcjonalne, a także specyficzne uwarunkowania społeczne, gospodarcze lub przestrzenne, które wpływają na jego rozwój. Może to być obszar dotknięty istotnymi barierami rozwojowymi bądź przeciwnie, posiadający wyraźne atuty i możliwości rozwoju, które warto aktywować. W takich miejscach planowane są skoordynowane działania publiczne, inwestycyjne, infrastrukturalne, społeczne lub regulacyjne, finansowane z różnych źródeł. Innymi słowy, OSI to obszary wymagające szczególnego wsparcia lub wykorzystania wyjątkowych szans rozwojowych.

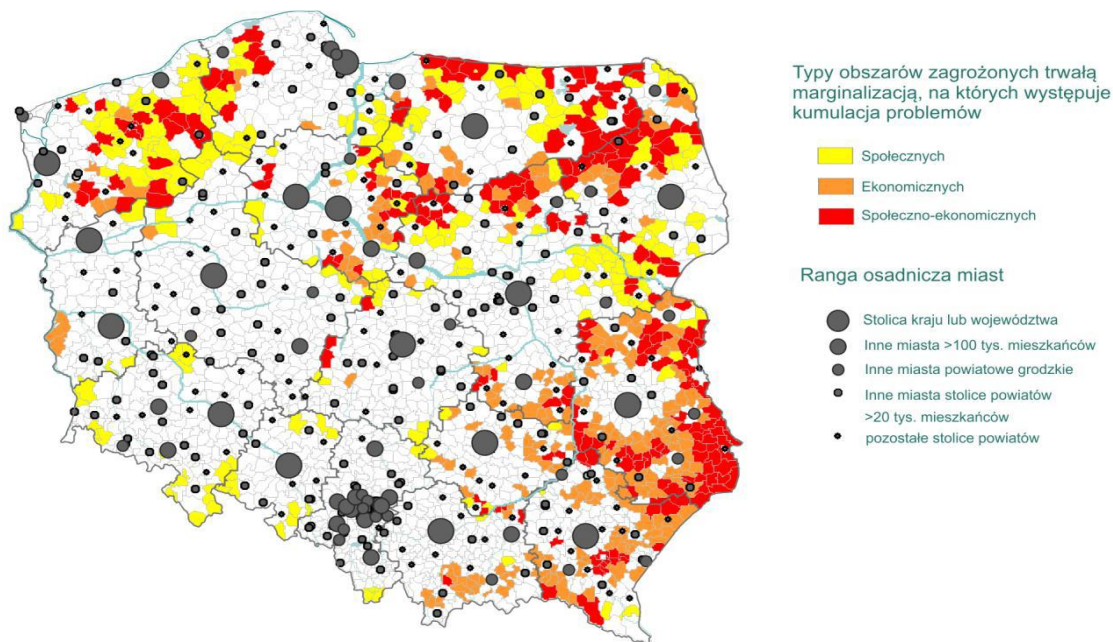
Ogólnie **delimitacja obszarów strategicznej interwencji (OSI)** na poziomie województwa wynika przeważnie z połączenia dwóch ujęć, tj. krajowego, wynikającego z polityki regionalnej szczebla centralnego, wyrażonego w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), oraz regionalnego, wynikającego z dokumentów oraz konsultacji dotyczących województwa.

W odniesieniu do zapisów KSRR 2030, zagrożone **trwałą marginalizacją** w regionie podlaskim są następujące gminy: Augustów, Bargłów Kościelny, Białowieża, Bielsk Podlaski, Boćki, Brańsk, Czeremcha, Czyże, Dąbrowa Białostocka, Drohiczyn, Dubicze Cerkiewne, Dziadkowice, Filipów, Giby, Goniądz, Grabowo, Grajewo, Grodzisk, Hajnówka, Janów, Jasionówka, Jaświły, Jedwabne, Klukowo, Kobylin-Borzymy, Kolno, Knyszyn, Korycin, Kleszczele, Krasnopol, Krypno, Krynki, Kuźnica, Lipsk, Mały Płock, Michałowo, Mielnik, Milejczyce, Miastkowo, Narew, Nowy Dwór, Nurzec-Stacja, Orla, Perlejewo, **Poświętne**, Przerośl, Przytuły, Puńsk, Radziłów, Rajgród, Rudka, Rutka-Tartak, Rutki, Sejny, Sidra, Siemiatycze, Suchowola, Sztabin, Szczuczyn, Szudziałowo, Stawiski, Szypliszki, Trzcianne, Turośl, Wiżajny, Wizna, Wąsosz, Wyszki, Zbójna.

Łącznie 69 jednostek samorządu terytorialnego, wśród nich **Gmina Poświętne**.

Mapa 23. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

W ujęciu regionalnym podkreślono, że powiązania komunikacyjne determinują w znaczącym stopniu rozwój powiązań funkcjonalnych. Rozwój funkcji społeczno-gospodarczych różnych części województwa podlaskiego będzie z jednej strony pochodną siły wewnętrznej tych obszarów oraz stosowania instrumentów różnych polityk, z drugiej zaś powiązań między tymi obszarami. Tym samym od współpracy społecznej i gospodarczej między poszczególnymi terytoriami zależeć będzie możliwość wzmacniania ich zasobów wewnętrznych.

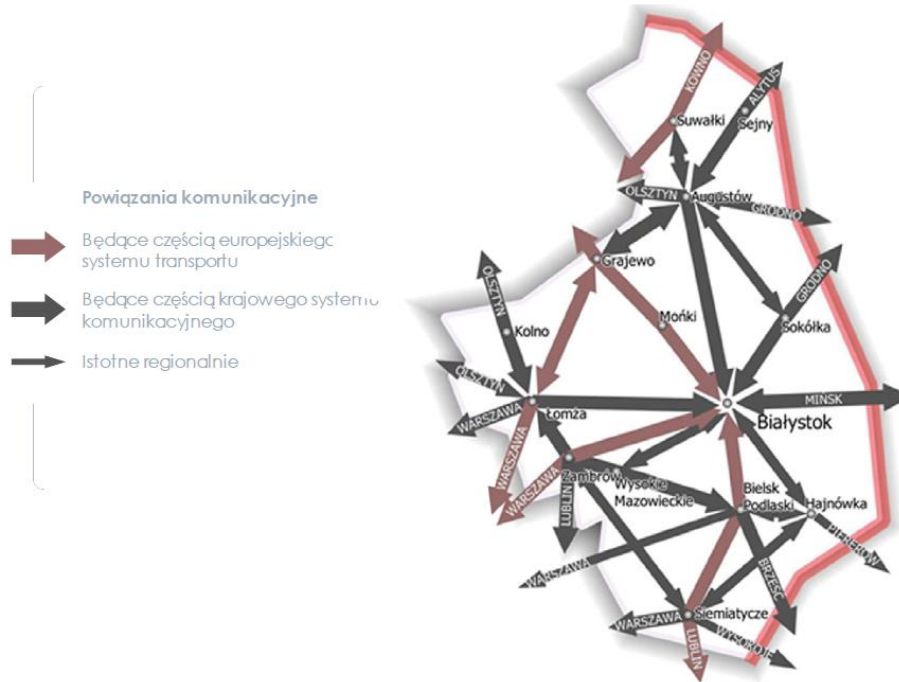
Należy zauważyć, że w województwie podlaskim jest 7 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze: Hajnówka, Zambrów, Augustów, Łomża, Grajewo, Sokółka i Bielsk Podlaski.

Z punktu widzenia Gminy Poświętne ważniejsze są **obszary zagrożone trwałą marginalizacją**, czyli obszary charakteryzujące się zróżnicowanym poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego oraz pełnionymi funkcjami gospodarczymi, obejmujące głównie skupiska gmin wiejskich i niewielkich miast powiązanych z nimi funkcjonalnie. W regionach tych doszło do nasilenia niekorzystnych zjawisk społecznych i ekonomicznych. Podobnie jak w przypadku średnich miast, które stopniowo tracą swoje funkcje społeczno-gospodarcze,

obszary te zostały wyodrębnione przy zastosowaniu metodyki opartej na analizie wielu wskaźników, przygotowanej na potrzeby Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Mapa 24. Schemat powiązań funkcjonalnych województwa podlaskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

W województwie podlaskim **obszary marginalizacji można sklasyfikować według gmin**, w których wystąpiły określone niekorzystne zjawiska:

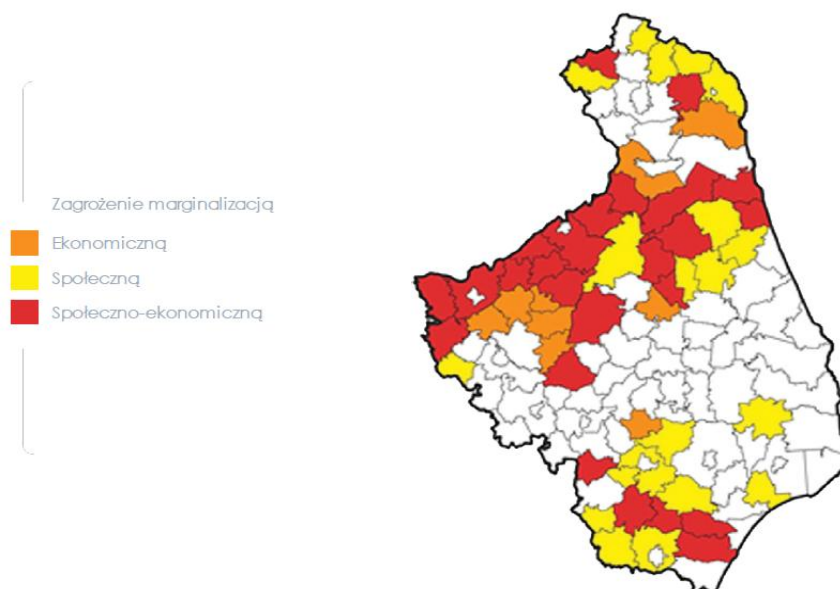
- Kumulacja problemów społeczno-ekonomicznych: Jasionówka, Jaświły, Nowy Dwór, Suchowola, Przerośl, Krasnopol, Bargłów Kościelny, Lipsk, Sztabin, Grajewo, Radziłów, Rajgród, Szczuczyn, Wąsosz, Grabowo, Kolno, Turośl, Zbójna, Trzcianne, Rutki, Dziadkowice, Grodzisk, Milejczyce, Nurzec-Stacja, Klukowo.
- **Kumulacja problemów ekonomicznych:** Knyszyn, Giby, Augustów, Mały Płock, Stawiski, Jedwabne, Przytuły, Wizna, **Poświętne**.
- Kumulacja problemów społecznych: Dąbrowa Białostocka, Janów, Korycin, Sidra, Filipów, Puńsk, Sejny, Rutka-Tartak, Szypliszki, Goniądz, Miastkowo, Boćki, Brańsk, Rudka, Wyszki, Drohiczyń, Perlejewo, Siemiatycze, Dubicze Cerkiewne, Narew.

Zgodnie z założeniami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, planowana interwencja na obszarach zmarginalizowanych powinna przyczyniać się do osiągnięcia konkretnych

efektów, takich jak rozwój lokalnych przedsiębiorstw, zwiększenie liczby miejsc pracy, wzrost dochodów mieszkańców oraz poprawa sytuacji finansowej samorządów. W szczególności, na terenach zagrożonych trwałą marginalizacją, kluczowe znaczenie ma realizacja celu operacyjnego 1.3, ukierunkowanego na rozwój lokalnej przedsiębiorczości, w tym zwłaszcza ekologicznych form produkcji rolniczej oraz związanego z nią przetwórstwa żywności wysokiej jakości. Przedsiębiorczość na tych obszarach może również opierać się na rozwoju lokalnych produktów turystycznych, jak również wdrażaniu odnawialnych źródeł energii i rozwiązań z zakresu energetyki rozproszonej (cel operacyjny 1.4 – Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego).

Mapa 25. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją wg gmin

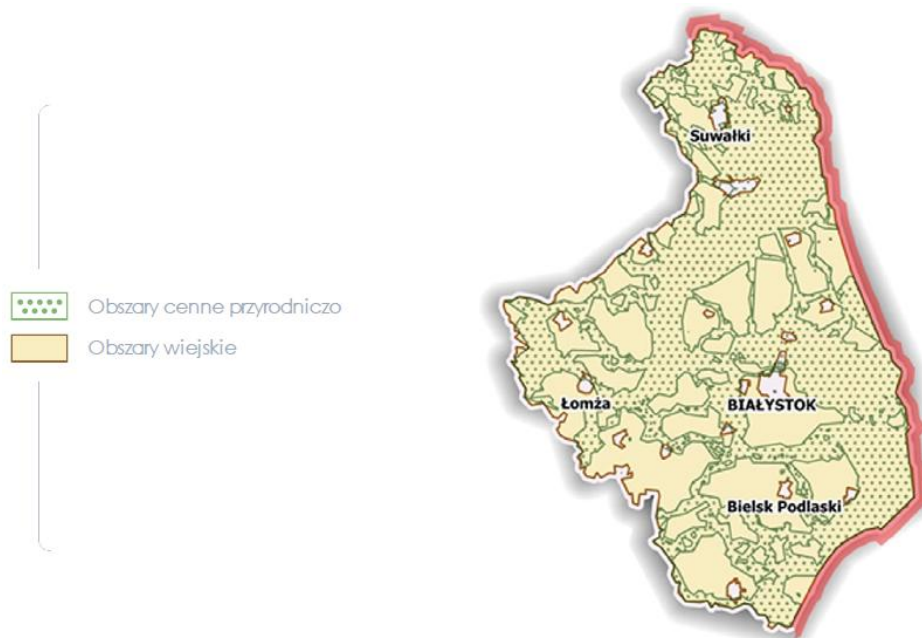
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

Równocześnie niezbędne jest wzmacnianie powiązań funkcjonalnych między gminami wiejskimi a miastami, jak również inwestycje w infrastrukturę umożliwiające poprawę dostępności do podstawowych usług publicznych (cel operacyjny 2.3). Wymaga to także podnoszenia jakości zarządzania publicznego i zdolności instytucjonalnych, w tym nawiązywania skutecznej współpracy terytorialnej, co wpisuje się w realizację celu operacyjnego 3.1 – Dobre zarządzanie. W przypadku gmin przygranicznych, działania powinny koncentrować się na zmniejszaniu ich peryferyjności, co oznacza zarówno poprawę

dostępności komunikacyjnej do lokalnych i regionalnych ośrodków rozwoju, jak i podejmowanie współpracy transgranicznej (cel operacyjny 3.4 – Gościnny region).

Mapa 26. Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

Dla **Gminy Poświętne** ważne są jeszcze **obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne**. Na obszarach gmin objętych ochroną przyrodniczą, takich jak Natura 2000, rozwój może być utrudniony przez różnorodne ograniczenia i wyższe koszty inwestycyjne. Dlatego istotne jest równoczesne prowadzenie działań chroniących środowisko oraz wspierających rozwój lokalnej przedsiębiorczości, szczególnie w obszarach takich jak ekoturystyka, rolnictwo ekologiczne i przetwórstwo żywności wysokiej jakości. W kontekście rozwoju wsi rekomenduje się realizację działań służących tworzeniu przestrzeni wysokiej jakości (cel 2.3), rozwojowi przedsiębiorczości (cel 1.3) oraz aktywizacji mieszkańców i wzmacnianiu ich kompetencji przez całe życie (cel 2.2). Wskazywane powyżej cele odnoszą się bezpośrednio do Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.

9. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań

Podział **obszarów strategicznej interwencji (OSI)** w ujęciu problemowym na trzy kluczowe kierunki działań, społeczeństwo, ekonomię i środowisko, umożliwia lepsze określenie lokalnych priorytetów oraz racjonalne i skuteczne wykorzystanie dostępnych zasobów. Dzięki takiemu podejściu Gmina Poświętne zyskuje realną szansę na wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju, który uwzględnia zarówno specyfikę i potrzeby społeczności lokalnej, jak i wyzwania wynikające z procesów globalnych.

Tabela 11. OSI Gminy Poświętne w ujęciu problemowym

OSI Gminy Poświętne w ujęciu problemowym		
Spółeczeństwo	Ekonomia	Środowisko
• Wzmocnienie oferty kulturalnej i rekreacyjnej poprzez organizację cyklicznych wydarzeń lokalnych. • Wsparcie dla organizacji pozarządowych i grup nieformalnych (OSP, KGW) jako motorów aktywności społecznej. • Rozwój wolontariatu lokalnego, zwłaszcza wśród młodzieży. • Programy przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu dla seniorów i osób zagrożonych marginalizacją. • Modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich jako centrów aktywności społecznej. • Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i sportowych dla dzieci i młodzieży. • Wprowadzenie lokalnych inicjatyw integracyjnych, np. festynów sołeckich i międzypokoleniowych. • Wsparcie dla lokalnych liderów i animatorów społecznych. • Realizacja programów profilaktyki uzależnień. • Rozbudowa dostępnych form opieki dziennej nad dziećmi i osobami zależnymi. • Budowanie tożsamości lokalnej poprzez promocję historii i dziedzictwa kulturowego gminy.	• Wsparcie przedsiębiorczości lokalnej poprzez doradztwo i promocję start-upów. • Rozwój krótkich łańcuchów dostaw i wsparcie sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych. • Promocja gminy jako miejsca przyjaznego inwestycjom (przygotowanie oferty inwestycyjnej). • Uzbrojenie terenów pod działalność gospodarczą i mieszkaniową. • Rozwój turystyki lokalnej – agroturystyka, eko-produkty, trasy piesze i rowerowe. • Organizacja lokalnych targów, jarmarków i wydarzeń promujących produkty lokalne. • Cyfryzacja usług dla przedsiębiorców, e-formularze. • Rozwój rolnictwa ekologicznego i wspieranie certyfikacji jakości produktów. • Wspieranie klastrów wiejskich – współpraca gospodarstw rolnych i usługowych. • Współpraca z uczelniami i instytutami B+R w celu wdrażania innowacji na terenach wiejskich.	• Edukacja ekologiczna mieszkańców, szczególnie dzieci i młodzieży. • Rozwój systemów selektywnej zbiórki odpadów i promocja kompostowania. • Instalacja OZE na budynkach użyteczności publicznej. • Rewitalizacja terenów zielonych, parków i miejsc rekreacji. • Tworzenie ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych promujących walory krajobrazowe gminy. • Działania na rzecz ochrony obszarów Natura 2000 i cennych siedlisk przyrodniczych. • Retencja wód opadowych – systemy małej retencji i zagospodarowania deszczówki. • Walka z niską emisją poprzez wymianę źródeł ciepła i edukację energetyczną. • Wspieranie przyjaznych środowisku praktyk w rolnictwie. • Promocja odnawialnych źródeł energii. • Inwentaryzacja lokalnych zasobów przyrodniczych i opracowanie map zagrożeń.

Źródło: opracowanie na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Gminy Poświętne

10. Uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu

Zgodnie z art. 326 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t. j. Dz.U. z 2021 r., poz. 624 ze zm.), Strategia Rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032 uwzględnia m.in. ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt 1-3 ww. ustawy tj.:

- plany zarządzania ryzykiem powodziowym,
- plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
- plan przeciwdziałania skutkom suszy.

W nawiązaniu do zapisów dokumentu „Program ochrony środowiska gminy Poświętne na lata 2004 - 2007”¹⁴ należy podkreślić, że rzeki przepływające przez teren gminy stanowią układ hydrologiczny rzeki Narew. Do głównych cieków wodnych w gminie należą:

- rzeka Liza - lewy dopływ Narwi, ciek stały o długości 17 km, pow. zlewni 134,3 km², przepływa przez południową i wschodnią część gminy, uchodzi do Narwi poza granicą gminy. Rozpoczyna swój bieg rowem melioracyjnym (okresowo wypełnionym) w rejonie wsi Liza Nowa i dalej płynie przez miejscowość Liza Stara, Wilkowo i Pietkowo. Po drodze przyjmuje trzy lewe dopływy (okresowo wysychające) oraz ciek stały z prawej strony nazywany Lizianką. W miejscowości Pietkowo w dolinie Lizy wybudowany jest zbiornik zaporowy, z którego część wód kierowana jest do stawów rybnych.
- rzeka Szeroka Struga - lewy dopływ Narwi, ciek sporadycznie lub okresowo wysychający, pow. zlewni 76,2 km², przepływa przez północną część gminy,

Oba cieki wpadają do Narwi w obrębie Narwiańskiego Parku Narodowego. Ich przepływy wód są niskie i nie przekraczają wartości 0,06 m³/s.

Poza wspomnianymi wodami płynącymi na terenie gminy zlokalizowane są niewielkie zbiorniki wodne, tj.:

- stawy rybne w Pietkowie, których powierzchnia wynosi ok. 187 ha,
- obiekty małej retencji:
 - zalew na rzece Liza w Pietkowie, pow. 3,00 ha, objętość retencyjna - 15,0 tys. m³,

¹⁴ Program ochrony środowiska gminy Poświętne na lata 2004 – 2007, <https://bip-ugposwietne.wrotapodlasia.pl/ochsro/poswg.html>

- zbiornik w miejscowości Wilkowo Nowe, pow. 1,60 ha, objętość retencyjna – 11,5 tys. m³,
- zbiornik w miejscowości Turek, pow. 0,30 ha, objętość retencyjna – 1,5 tys. m³,

Mapa 27. Ogólny układ sieci hydrologicznej na terenie Gminy Poświętne

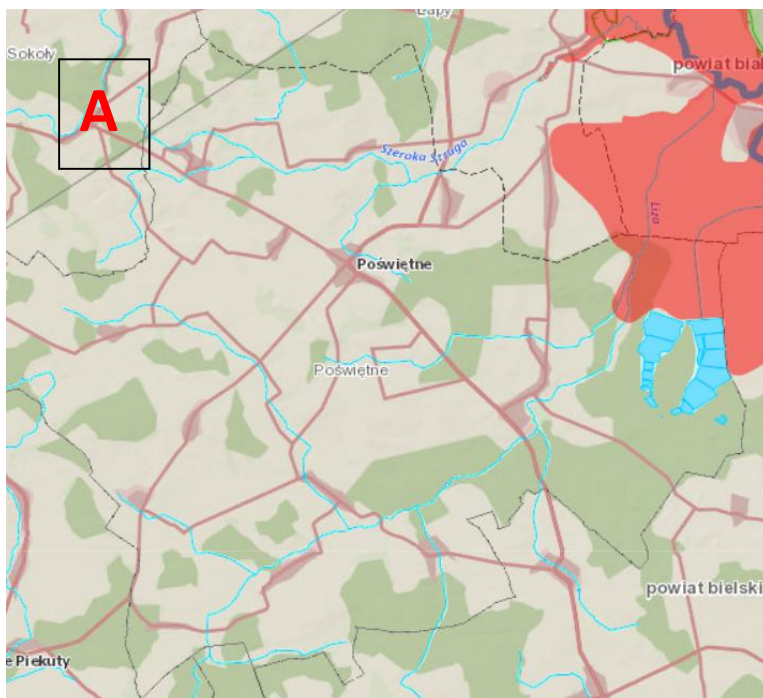
Źródło: Hydroportal - ISOK, https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPDF

W przypadku wód podziemnych, to występują one na różnej głębokość – od ok. 1 m w dolinach rzecznych, do występowania wód o charakterze artezyjskim (lokalnie). Głównym poziomem użytkowym, który zaopatruje gminę w wodę jest piętro czwartorzędowe. Warstwę wodonośną tworzą piaski i żwiry występujące na głębokości od dwudziestu kilku do ok. 50 m, zalegające pod kompleksem glin - studnie wiercone w Poświętnem, Brzozowie Starym, i Pietkowie.

Jak wynika z zapisów „Programu ochrony środowiska gminy Poświętne na lata 2004 - 2007”¹⁵, na terenie gminy Poświętne nie występują obszary, które byłyby potencjalnie zagrożone powodzią. Z kolei, jak wynika z danych Hydroportal¹⁶ z map prezentujących wstępną ocenę ryzyka powodziowego i map zagrożenia powodziowego, jedynie północno-wschodnie krańce gminy, w okolicach stawów, są narażone na zalanie w wyniku powodzi ze strony rzeki Narwi. Są to jednak tereny niezamieszkałe, dlatego istniejąca lokalizacja zabudowy nie wymaga podejmowania działań mających na celu likwidację zagrożeń.

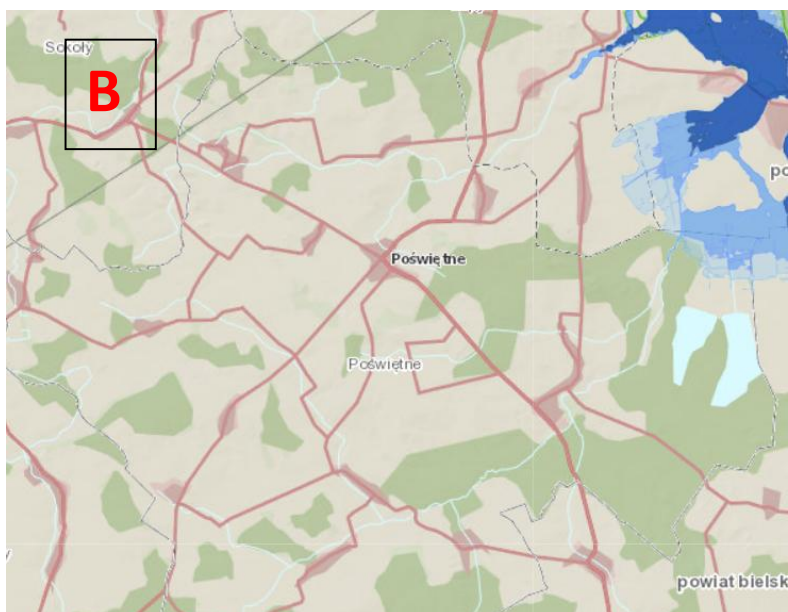
Jedynie w czasie wzmożonych opadów i wiosennych roztopów może następować okresowe podtapianie użytków rolnych położonych w dolinach (podtopienia - powódzie wód gruntowych) – dane HydroGeoPortal¹⁷.

15 Program ochrony środowiska gminy Poświętne na lata 2004 – 2007, <https://bip-ugposwietne.wrotapodlasia.pl/ochsro/poswg.html>

16 Hydroportal - ISOK, https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpPDF

17 epsh.pgi.gov.pl/epsh/ <https://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>

Mapa 28. Mapy prezentujące wstępną ocenę ryzyka powodziowego (A) i zagrożenie powodziowe (B) na terenie gminy Poświętne

Źródło: [Hydroportal - ISOK, https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpPDF](https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpPDF)

Mapa 29. Mapy prezentujące obszary zagrożone podtopieniami (powodzią wód gruntowych)

Źródło: epsh.pgi.gov.pl/epsh/, <https://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>

STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

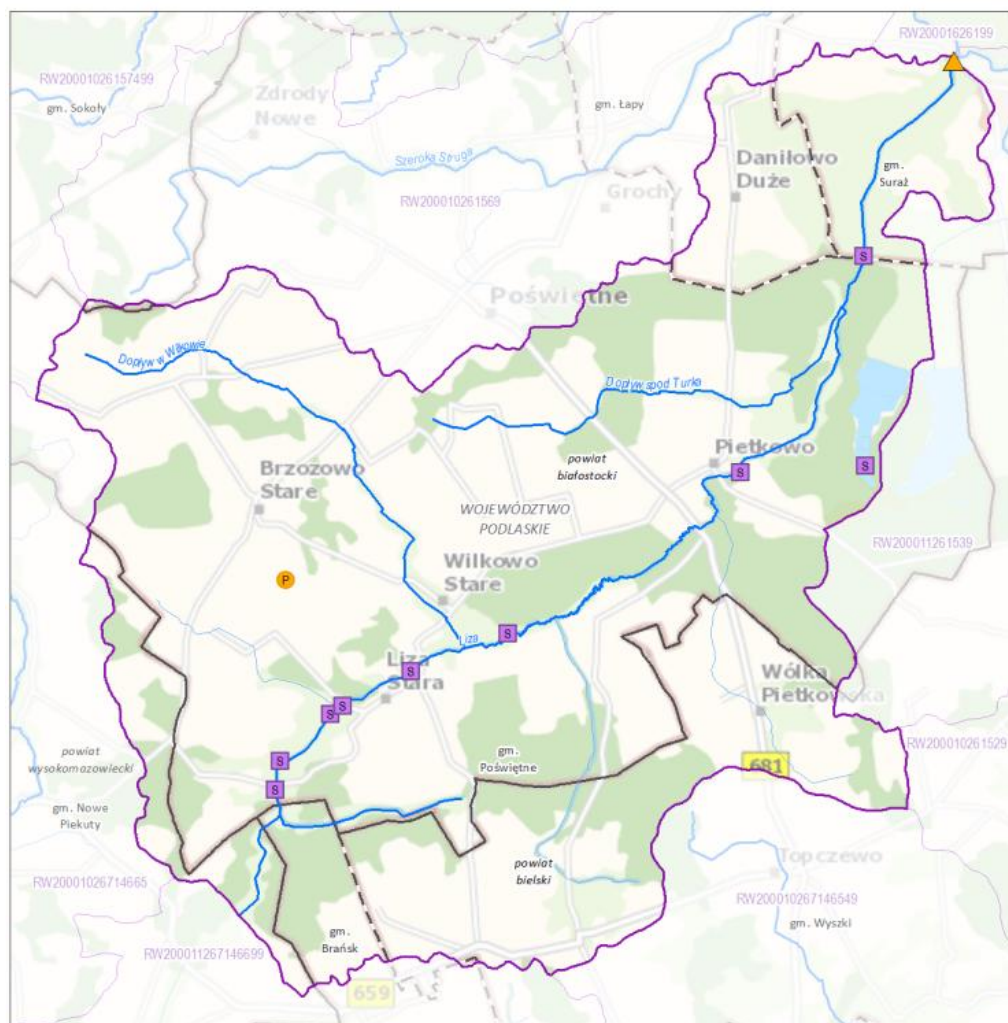
Jak wynika z danych zawartych na Hydroportalu¹⁸ na terenie gminy występują dwie zlewnie JCWP rzeczne:

- Zlewnia JCWP – Rieczna Liza (Krajowy kod JCWPRW200010261549)
- Zlewnia JCWP – Rieczna Szeroka Struga (Krajowy kod JCWPRW200010261569)

Na poniższych mapach zaprezentowano wspomniane JCWP z lokalizacją presji poboru i zrzutu.

RW200010261549

Liza

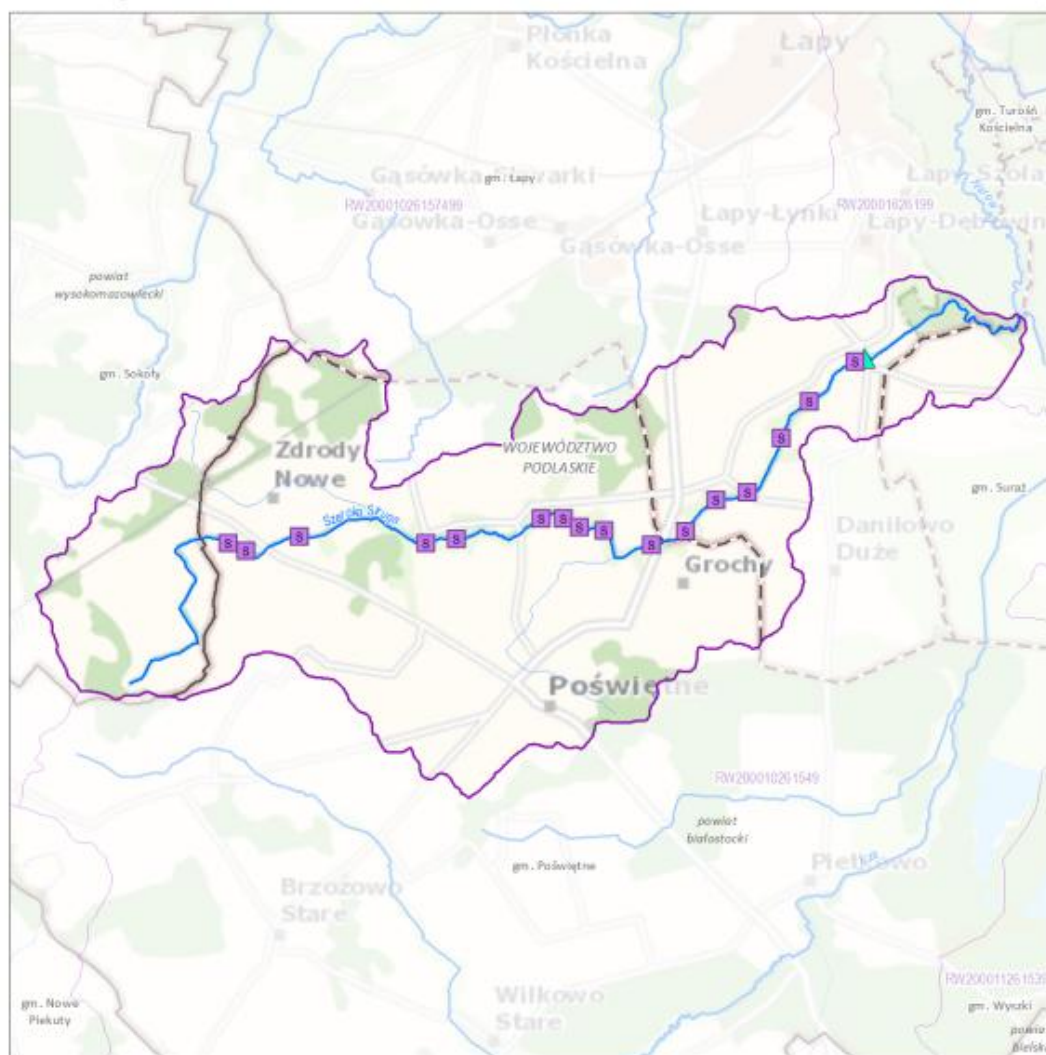
¹⁸ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpPDF

STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

RW200010261569

Szeroka Struga

Zlewnia jednolitej części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych z lokalizacją presji poboru i zrztu

Sieć monitoringu JCWP 2022-2027, punkty pomiarowo-kontrolne (ppk):

- ▲ ppk - monitoring badawczy [0]
- ▲ ppk - monitoring operacyjny [1]
- ▲ ppk - monitoring diagnostyczny [0]
- ▲ ppk - monitoring operacyjny, badawczy [0]
- ▲ ppk - monitoring diagnostyczny, operacyjny [0]
- ▲ ppk - monitoring diagnostyczny, operacyjny, badawczy [0]

Granice administracyjne:

- Polski
- województwa
- powiatu
- gminy

Lokalizacja punktów poboru i zrztu (aktualność danych: 2016 r.):

- Punkt zrztu ścieków bytowych [0]
- Punkt zrztu ścieków komunalnych [0]
- Punkt zrztu ścieków przemysłowych [0]
- Punkt poboru wód powierzchniowych [16]
- Miejsce odwodnień zakładów górniczych [0]

→ Kierunek przepływu wody

— JCWP rzecznych (RW)

— Pozostałe ciekł

— Jeziora i zbiorniki wodne

— Obszar zlewni wybranej JCWP RW

— Zlewnie JCWP RW

0 2 4 km

Lokalizacja zlewni JCWP na tle podziału na RZGW

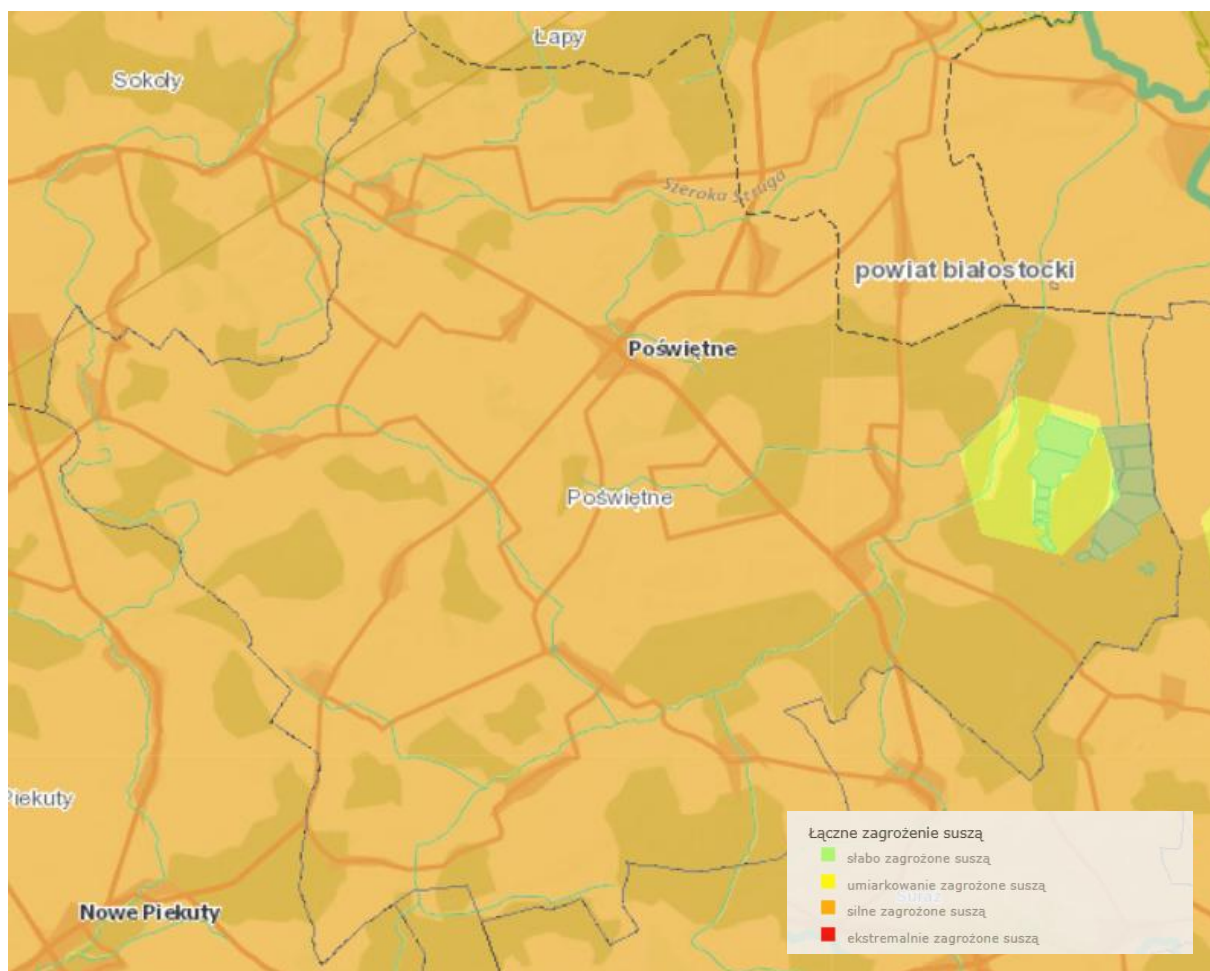
[3] - liczba obiektów w zlewni wybranej JCWP RW (obiekty mogą nakładać się na siebie)
Mapa podkładowa BDOO i BDOT30k.
Źródło: http://mapy.geoportal.gov.pl/wss/service/WMTS/guest/wmts/G2_MOBILE_500

Mapa 30. Mapa prezentująca zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW) z lokalizacją presji poboru i zrztu dla Lizy i Szerokiej Strugi

Źródło: [Hydroportal - ISOK, https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPDF,](https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPDF)

Ponadto z danych zawartych na Hydroportalu¹⁹ można odczytać, że cały obszar gminy znajdują się w strefie silnego zagrożenia suszą, jedynie obszar w okolicach zachodniej części stawów i między nimi a rzeką Lizą wykazuje umiarkowane zagrożenie.

Mapa 31. Mapa prezentująca zagrożenie suszą na terenie gminy Poświętne

Źródło: [Hydroportal - ISOK, https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPDF](https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPDF)

Wśród przeciwdziałania skutkom suszy i działań dotyczących promowania/wsparcia przez gminę wśród mieszkańców rozwiązań w zakresie zwiększania retencji, w tym zagospodarowania wód opadowych i roztopowych na terenie prywatnych posesji przy budynkach mieszkalnych i na terenach prywatnych przedsiębiorstw, wymienić można:

¹⁹ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPDF

- stosowanie powierzchni przepuszczalnych ze żwiru/pospółki, powierzchni ażurowych zamiast szczelnych powierzchni betonowych; zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych w sposób minimalizujący utratę naturalnej retencji lub spowolniający odpływ odprowadzanych wód (np. poprzez zbiorniki retencyjno-infiltracyjne; zastosowanie drenaży lub skrzynek rozsączających itp.); sadzenie kwiatnych łąk zamiast trawników; zakładanie terenów zielonych w miastach;
- zakładanie zielonych dachów i zielonych ścian na budynkach; zakładanie ogrodów deszczowych zasilanych deszczówką w miastach i przy domach; zakładanie oczek wodnych w przestrzeniach miejskich w przydomowych ogrodach.

Ponieważ strategia rozwoju gminy zakłada pozyskiwanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych, co wiąże się z rozwojem zabudowy produkcyjno-usługowej, w kontekście kształtowania stanu zasobów wodnych, przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych oraz adaptacji do zmian klimatu, należy uwzględnić następujące rodzaje działań:

- wprowadzenie egzekwowania standardów ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym, obejmujących m.in. ograniczenie likwidacji terenów zieleni i wycinki drzew przy realizacji nowych inwestycji; unikanie „betonowania” przestrzeni stosowanie powierzchni przepuszczalnych, powierzchni ażurowych zamiast szczelnych powierzchni betonowych;
- uwzględnienie ww. aspektów w planowaniu przestrzennym oraz przy wydawaniu decyzji administracyjnych, w celu ochrony terenów zieleni przed presją zabudowy i „betonowaniem” nieruchomości.

W ramach podsumowania można stwierdzić, że gospodarowanie zasobami wodnymi oraz przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu stanowią istotne wyzwania dla Gminy Poświętne, mające bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców, rozwój rolnictwa, zachowanie bioróżnorodności oraz efektywność gospodarki komunalnej. Szczególne znaczenie ma tutaj właściwa ocena stanu wód powierzchniowych i podziemnych, która jest niezbędna do planowania działań w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz ochrony środowiska wodnego.

W kontekście gospodarowania wodami, szczególnie poza aglomeracjami, Gmina Poświętne powinna realizować zalecenia zawarte w II aktualizacji Planu Gospodarowania

Wodami w Dorzeczu Wisły, w szczególności: uporządkowanie i modernizację infrastruktury ściekowej, przeprowadzenie analiz techniczno-ekonomicznych systemu gospodarowania ściekami, aktualizację programu ochrony środowiska pod kątem ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do JCWP.

Jednocześnie, mając na uwadze skutki zmian klimatu, w tym coraz częstsze susze, gwałtowne opady i okresowe niedobory wody, Gmina Poświętne musi wdrażać rozwiązania adaptacyjne, takie jak: retencja lokalna, zielono-niebieska infrastruktura, edukacja ekologiczna mieszkańców oraz ochrona obszarów podmokłych i terenów zalewowych. Szczególnie istotne będzie wykorzystanie naturalnych zdolności retencyjnych obszarów doliny Narwi oraz wdrażanie dobrych praktyk w gospodarce rolnej i leśnej.

Uwarunkowania hydrologiczne Gminy Poświętne, w tym obecny stan rzek i zlewni, powinny zostać uwzględnione przy formułowaniu lokalnych polityk inwestycyjnych i przestrzennych. Z uwagi na zidentyfikowane problemy środowiskowe oraz strategiczne znaczenie zasobów wodnych, działania w tym obszarze należy traktować priorytetowo. Efektywna polityka wodna, zintegrowana z działaniami adaptacyjnymi wobec zmian klimatu, ma kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa ekologicznego, zdrowia mieszkańców oraz zrównoważonego rozwoju Gminy Poświętne.

11. System realizacji strategii, źródła finansowania

System realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032” stanowi kluczowy element zapewniający skuteczne wdrożenie wyznaczonych celów i kierunków działań. Określa on zasady koordynacji, monitorowania oraz odpowiedzialności za realizację przedsięwzięć strategicznych, a także identyfikuje możliwe źródła ich finansowania. Wdrażanie strategii będzie opierać się na współpracy władz gminy, jednostek organizacyjnych, lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych oraz mieszkańców, przy wsparciu zewnętrznych instytucji finansujących. Realizacja zadań ujętych w strategii będzie możliwa zarówno ze środków własnych gminy, jak i dzięki wykorzystaniu funduszy unijnych (w tym KPO, FENIKS, Fundusze Europejskie dla Podlaskiego), krajowych programów operacyjnych oraz środków z partnerstw publiczno-prywatnych. Przyjęty system wdrażania zakłada przejrzystość, odpowiedzialność oraz cykliczną ewaluację, umożliwiającą bieżące dostosowywanie działań do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych i środowiskowych.

W Gminie Poświętne **monitorowanie i ocena realizacji strategii** rozwoju stanowią kluczowe narzędzia wspierające procesy zarządzania rozwojem lokalnym. Umożliwiają one systematyczną analizę postępów w realizacji celów strategicznych, identyfikację ewentualnych opóźnień oraz wprowadzanie działań korygujących. W ramach przyjętego modelu wdrażania, w oparciu o cele i zadania wskazane w strategii, planuje się regularne pomiary wskaźników co dwa lata, począwszy od 2027 roku, z uwzględnieniem sprawozdawczości powiązanej z corocznym raportem o stanie gminy, który Wójt przedkłada Radzie Gminy do 31 maja, zgodnie z przepisami ustawy o samorządzie gminnym.

Za ogólną koordynację realizacji strategii odpowiada Wójt Gminy Poświętne, natomiast poszczególne zadania wdrażane są przez właściwe referaty Urzędu Gminy i jednostki organizacyjne. Proces monitorowania nie tylko umożliwia ocenę efektywności działań, lecz również pozwala dostosowywać je do zmieniających się potrzeb mieszkańców i uwarunkowań społeczno-gospodarczych. Udział społeczności lokalnej oraz innych interesariuszy w procesie ewaluacji sprzyja zwiększeniu przejrzystości i zaangażowania społecznego, a tym samym – budowaniu zrównoważonego i wspólnie kształtowanego **rozwoju Gminy Poświętne**.

Tabela 12. Podstawowe zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych

Przykładowe wskaźniki	Pomocnicza wartość wskaźnika (2023 r.)	Oczekiwany kierunek zmian do 2032 roku, źródło danych	Cel strategiczny 1. Zwiększenie aktywności społecznej i integracji mieszkańców	Cel strategiczny 2. Wzrost atrakcyjności gospodarczej i wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	Cel strategiczny 3. Ochrona środowiska i wzmocnienie odporności klimatycznej gminy	Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury technicznej, transportowej i cyfrowej	Cel strategiczny 5. Zwiększenie dostępności i jakości usług publicznych
Liczba osób objętych wsparciem pomocy społecznej (os.)	356	Spadek, GUS					
Projekty przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (szt.)	-	Wzrost, JST					
Ćwiczący w klubach sportowych (os.) (2022 r.)	115	Wzrost, GUS					
Liczba projektów zrealizowanych przy udziale NGO (szt.)	-	Wzrost					
Liczba organizacji pozarządowych (NGO) na 1000 ludności	-	Wzrost, JST					
Biblioteki (liczba czytelników) (os.)	393	Wzrost, GUS					
Liczba osób uczestniczących w lokalnych imprezach (os.)	-	Wzrost, JST					
Liczba przestępstw ogółem	-	Spadek, JST					
Wskaźnik salda migracji	-27	Wzrost, GUS					
Przyrost naturalny	-12	Wzrost, GUS					
Poziom tożsamości lokalnej (badania ankietowe %)	-	Wzrost, JST					
Liczba mieszkańców gminy (os.)	3067	Wzrost, GUS					
Liczba obiektów objętych termomodernizacją w zasobach komunalnych (ob.)	-	Wzrost, JST					
Liczba instalacji OZE należących do gminy (szt.)	-	Wzrost, JST					
Powierzchnia terenów zielonych (ha)	-	Wzrost, JST					
Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej (szt.)	-	Wzrost, JST					

STRATEGIA ROZWOJU GMINY POŚWIĘTNE DO ROKU 2032

Liczba bezrobotnych (os.) (2024 r.)	87	Spadek, GUS					
Wskaźnik przedsiębiorczości (podmioty wpisane do REGON na 1000 ludności)	68	Wzrost, GUS					
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	5,82	Wzrost, GUS					
Liczba miejsc noclegowych	-	Wzrost, JST					
Liczba projektów promujących gminę (szt.)	-	Wzrost, JST					
Liczba wejść na stronę internetową gminy	-	Wzrost, JST					
Jakość administracji lokalnej (badania ankietowe %)	-	Wzrost, JST					
Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków europejskich (mln PLN)	7,1	Wzrost, GUS					
Liczba projektów z zakresu e-administracji publicznej (szt.)	-	Wzrost, JST					
Korzystający z instalacji wodociągowej (%)	94,8	Wzrost, GUS					
Korzystający z instalacji kanalizacyjnej (%)	51,5	Wzrost, GUS					
Korzystający z instalacji gazowej (%)	37,1	Wzrost, GUS					
Liczba wydanych pozwoleń na budowę (szt.)	-	Wzrost, JST					
Zasoby mieszkaniowe (mieszkania)	925	Wzrost, GUS					
Powierzchnia zrewitalizowanych terenów (ha)	-	Wzrost, JST					
Powierzchnia gruntów leśnych (ha)	-	Wzrost, GUS					
Liczba zrewitalizowanych obiektów (ob.)	-	Wzrost, JST					
Długość nowych dróg (km)	-	Wzrost, JST					
Długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (km)	-	Wzrost, JST					
Liczba projektów dla uczniów niepełnosprawnych i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (szt.)	-	Wzrost, JST					
Liczba szkoleń kompetencyjnych dla kadry nauczycielskiej (szt.)	-	Wzrost, JST					

Źródło: opracowanie własne; GUS – Główny Urząd Statystyczny; JST – Gmina Poświętne. W przypadku braku wartości bazowej dla wskaźnika (np. za 2023 r.) należy zbadać kierunek zmian w roku opracowywania raportu ewaluacyjnego (np. badanie kierunku zmian w latach 2024-2026)

Tabela 13. Plan operacyjny realizacji Strategii Rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032

CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY			
Nr zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji	Podmiot monitorujący
1.1.1-1.3.3	Urząd Gminy Poświętne	Urząd Gminy Poświętne	Urząd Gminy Poświętne
2.1.1-2.3.3	Urząd Gminy Poświętne	Urząd Gminy Poświętne	Urząd Gminy Poświętne
3.1.1-3.3.3	Urząd Gminy Poświętne	Urząd Gminy Poświętne	Urząd Gminy Poświętne
4.1.1-4.3.3	Urząd Gminy Poświętne	Urząd Gminy Poświętne	Urząd Gminy Poświętne
5.1.1-5.3.3	Urząd Gminy Poświętne	Urząd Gminy Poświętne	Urząd Gminy Poświętne

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Gminy Poświętne

Tabela 14. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych, obowiązujących lub planowanych

Przykładowy obszar tematyczny	Dokument gminny (wykonawczy), obowiązujący lub planowany	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
Planowanie przestrzenne	- Plan ogólny Gminy Poświętne, - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Poświętne, - Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego, - Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Poświętne,	- zgodność zapisów studium z modelem funkcjonalno-przestrzennym gminy przyjętym w strategii, - aktualizacja studium w miarę potrzeb oraz w wyniku zmian w prowadzonej polityce przestrzennej, - aktualizacja, opracowanie gminnego programu rewitalizacji,
Energetyka	- założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, - plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,	kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Gospodarka komunalna	- wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, - Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Poświętne, - wieloletni plan inwestycyjny,	- kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, - realizacja założeń wieloletniego planu inwestycyjnego,
Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Poświętne,	aktualizacja dokumentu i kontynuacja realizacji projektów, zadań uwzględnionych w gminnym programie opieki nad zabytkami,
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Poświętne,	aktualizacja dokumentu i kontynuacja realizacji projektów,

	• Program Ochrony Środowiska dla Gminy Poświętne, • Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Poświętne, • program małej retencji,	• zadań uwzględnionych w planie gospodarki niskoemisyjnej, • kompleksowa realizacja zadań uwzględnionych w programach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Transport	• plany rozwoju sieci drogowej wraz z planami finansowania w zakresie dróg gminnych, • plan zrównoważonej mobilności, • plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego,	• kompleksowa realizacja zadań zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Polityka społeczna	• Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Poświętne, • gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, • Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Poświętne, • Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomani w Gminie Poświętne,	• implementacja zadań strategii, monitoring i ewaluacja, • kompleksowa realizacja zadań uwzględnionych w programach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, • realizacja przewidzianych w programie rewitalizacji projektów społecznych,
Rozwój lokalny	• Program współpracy Gminy Poświętne z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, • strategia rozwoju kultury, • sołeckie strategie rozwoju wsi,	• realizacja przewidzianych w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi projektów, szersze wykorzystywanie endogenicznych potencjałów rozwojowych, szersze angażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań publicznych, • implementacja oraz bieżąca ewaluacja planów urzędniowo-rolnego oraz odnowy miejscowości, • implementacja zadań strategii, monitoring i ewaluacja,
Zarządzanie kryzysowe	• gminny plan zarządzania kryzysowego,	• implementacja oraz bieżąca kontrola gminnych planów zarządzania kryzysowego,
Finanse publiczne	• Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Poświętne, • uchwały budżetowe.	• zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Poświętne zgodne z przyjętymi w strategii priorytetowymi celami oraz zadaniami do realizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wytycznych Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej

W Gminie Poświętne **dokumenty wykonawcze** obejmują obowiązujące strategie, programy i plany operacyjne, których realizacja wynika z przepisów prawa lub przyjętych zobowiązań samorządu, a także dokumenty opcjonalne, które mogą być opracowane w odpowiedzi na zmieniające się potrzeby lokalnej społeczności i uwarunkowania rozwojowe. Dla celów niniejszej strategii opracowano zestawienie takich dokumentów, które uwzględnia zarówno akty już obowiązujące, jak i rekomendowane do wdrożenia w przyszłości. Ich rola jest kluczowa dla skutecznej realizacji celów strategii rozwoju Gminy Poświętne – poprzez zapewnienie spójności działań, monitorowanie efektów oraz skoordynowane wdrażanie inicjatyw na poziomie lokalnym. Dokumenty wykonawcze wspierają podejmowanie decyzji strategicznych i operacyjnych, tworząc ramy dla efektywnego zarządzania rozwojem gminy oraz wyznaczając kierunki jej długofalowego rozwoju.

Realizacja celów i przedsięwzięć zawartych w „Strategii Rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032” wymaga zapewnienia **stabilnych i zróżnicowanych źródeł finansowania**. W związku z tym poniżej zaprezentowano przegląd potencjalnych mechanizmów i instrumentów finansowych, które mogą wspierać wdrażanie działań strategicznych.

W szczególności uwzględnić należy środki z budżetu gminy, fundusze krajowe i wojewódzkie, programy Unii Europejskiej, w tym Krajowy Plan Odbudowy (KPO), program **Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021–2027**, a także inne źródła zewnętrzne, takie jak fundusze norweskie, środki rządowe oraz mechanizmy partnerstwa publiczno-prywatnego. Różnorodność potencjalnych źródeł finansowania umożliwi Gminie Poświętne elastyczne i efektywne wdrażanie strategii, dostosowane do skali i charakteru planowanych inwestycji oraz potrzeb lokalnej społeczności. Wskazanie tych źródeł pozwoli także na przygotowanie odpowiednich wniosków aplikacyjnych, zwiększając szansę na pozyskanie środków zewnętrznych i ograniczając obciążenie budżetu własnego samorządu.

Cele rozwojowe Polski, które w założeniach Umowy Partnerstwa wskazano do finansowania z funduszy unijnych 2021-2027 to:

- zwiększenie konkurencyjności gospodarki,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń,
- dobry stan środowiska naturalnego, zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju,

- przejście na gospodarkę niskoemisyjną,
- zrównoważenie systemu energetycznego,
- poprawa stabilności dostaw paliw i energii,
- dobry stan środowiska naturalnego, zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- zwiększanie efektywności funkcjonowania instytucji państwa,
- wzmocnienie połączeń komunikacyjnych, w tym transeuropejskich,
- poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów,
- zwiększenie dostępności transportowej kraju,
- poprawa jakości kapitału ludzkiego oraz zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju,
- ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego,
- zwiększanie efektywności funkcjonowania instytucji państwa,
- poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Przykładowe źródła finansowania projektów, kierunków działań zapisanych w strategii wskazywane dla samorządów przez **Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej**:

- środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w tym regionalne, powiatowe oraz środki własne gminy,
- środki pochodzące z budżetu państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy),
- środki funduszy celowych, np. pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym),
- inne fundusze ze źródeł europejskich jak np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,

- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych.

Przy konstruowaniu konkretnych ram finansowych dla projektów pod uwagę brane będą następujące uwarunkowania: analiza dochodów i wydatków gminy w ostatnich latach; analiza możliwości inwestycyjnych i płynności finansowej gminy; analiza zadłużenia gminy; analiza skuteczności w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań w ostatnich latach; zapisy wieloletniej prognozy finansowej gminy; informacje na temat potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania, bieżący harmonogram konkursów, warunków udziału i realizacji projektów, w tym wkładu własnego i udziału dofinansowania; baza wiedzy i doświadczeń powstałych w wyniku realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach w gminie; baza wiedzy i doświadczeń powstałe w wyniku tworzenia ram finansowych dla dokumentów strategicznych funkcjonujących na poziomie gminy; informacje zapisane w opracowanych dotychczas projektach, wnioskach aplikacyjnych, studiach wykonalności.

12. Literatura pomocnicza

- Fiedor B. (red.): Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych; C.H. Beck., Warszawa, Poland; 2002, ISBN 83-7110-868-0.
- Gelder S.: City Brand Partnership. In: City Branding. Theory and Cases, ed. K. Dinnie, Palgrave Macmillan, New York, p. 37-38. 2011.
- Govers R., Go F.: Place Branding. Global, Virtual and Psychical Identities, Constructed, Imagined and Experienced. Palgrave Macmillan, New York, p. 16-17. 2009.
- Kotler P., Haider D., Rein I.: Marketing Places. Attracting Investment, Industry, and Tourism to Cities, States, and Nations. The Free Press, New York, p. 18. 1993.
- Pawłowski A.: How many dimensions does sustainable development have? Sustainable Development, 2008, 16(2), pp. 81-90.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: On the Road to Sustainability: Implementation of the 2030 Agenda Sustainable Development Goals (SDG) in Poland. Sustainability 2019, 11 (2), 366.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Sustainable Development in the Central and Eastern European Countries (CEECs): Challenges and Opportunities. Sustainability 2019, 11, 1180.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Towards Sustainable Regional Development: Economy, Society, Environment, Good Governance Based on the Example of Polish Regions. Transformations in Business & Economics 2018, Vol. 17, No 2 (44), pp. 225-245.
- Raszkowski A., Elementy procesu tworzenia strategii rozwoju organizacji pozarządowych, Nauki o Zarządzaniu, Management Sciences, Nr 3(24), 2015, s. 123-136, ISSN: 2449-9803.
- Stimson R., Stough R., Roberts B.: Regional Economic Development. Analysis and Planning Strategy. Springer, Heidelberg, p. 88. 2006.

13. Spis wykresów

Wykres 1. Stan ludności - ogółem	13
Wykres 2. Stan ludności – podział wg płci.....	13
Wykres 3. Struktura ludności według wieku	14
Wykres 4. Saldo migracji	15
Wykres 5. Przyrost naturalny	15
Wykres 6. Bezrobocie rejestrowane (os.).....	16
Wykres 7. Bezrobocie rejestrowane wg płci w stosunku do ogółu w %	17
Wykres 8. Dochody i wydatki Gminy ogółem (PLN)	18
Wykres 9. Dochody i wydatki Gminy na mieszkańca (PLN)	18
Wykres 10. Wydatki inwestycyjne Gminy w wydatkach ogółem (%)	19
Wykres 11. Fundusze unijne – wartość umów, decyzji o dofinansowanie ogółem (w mln PLN)	19
Wykres 12. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności.....	20
Wykres 13. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	21
Wykres 14. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w latach 2014-2023	21
Wykres 15. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Poświętne w roku 2023 wg wielkości (liczba zatrudnionych)	22
Wykres 16. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	24
Wykres 17. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	24
Wykres 18. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych (PLN).....	25
Wykres 19. Współczynniki skolaryzacji (w %)	27
Wykres 20. Liczba pożarów w gminie w latach 2018-2023	29
Wykres 21. Liczba miejscowych zagrożeń innych niż pożar w gminie w latach 2018-2023	29
Wykres 22. Rodzaje miejscowych zagrożeń innych niż pożar w gminie w latach 2018-2023.....	30
Wykres 23. Porady lekarskie ogółem	31
Wykres 24. Ćwiczący w klubach sportowych ogółem.....	36
Wykres 25. Biblioteki publiczne – księgozbiór i wypożyczenia (w wol.)	45
Wykres 26. Biblioteki publiczne – czytelnicy w ciągu roku	45
Wykres 27. Liczba imprez organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice ogółem (w szt.)	46
Wykres 28. Uczestnicy lokalnych imprez ogółem (w os.)	46
Wykres 29. Liczba uczestników na imprezę (w os.)	47
Wykres 30. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej (%)	47
Wykres 31. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	48
Wykres 32. Zużycie wody na mieszkańca (w m3)	49
Wykres 33. Zużycie gazu z sieci w kWh na mieszkańca	49
Wykres 34. Zasoby mieszkaniowe – budynki mieszkalne.....	50
Wykres 35. Zasoby mieszkaniowe w Gminie (liczba mieszkań)	50
Wykres 36. Zasoby mieszkaniowe – przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (w m2) i w przeliczeniu na osobę (w m2/os.)	51

14. Spis tabel

Tabela 1. Zastawnie podmiotów gospodarczych w Gminie Poświętne w 2023 r. wg sekcji PKD – liczba i udział procentowy.	23
Tabela 2. Formy ochrony przyrody w Gminie Poświętne.....	32
Tabela 3. Pomniki przyrody w Gminie Poświętne	32
Tabela 4. Zestawienie zabytków nieruchomych na terenie gminy Poświętne wpisanych do rejestru zabytków	40
Tabela 5. Zestawienie zabytków nieruchomych na terenie gminy Poświętne wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków (poza zabytkami rejestrowymi)	41
Tabela 6. Zestawienie zabytków nieruchomych ujętych w gminnej ewidencji zabytków.....	42
Tabela 7. Zestawienie zabytków archeologicznych na terenie gminy Poświętne wpisanych do rejestru C	43
Tabela 8. Analiza SWOT Gminy Poświętne	56
Tabela 9. Cele strategii rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032	62
Tabela 10. Zbieżność celów strategii z kluczowymi dokumentami strategicznymi	65
Tabela 11. OSI Gminy Poświętne w ujęciu problemowym	92
Tabela 12. Podstawowe zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych.....	103
Tabela 13. Plan operacyjny realizacji Strategii Rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032.....	105
Tabela 14. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych, obowiązujących lub planowanych	105

15. Spis map

Mapa 1. Gmina Poświętne na tle Polski – lokalizacja ogólna	7
Mapa 2. Gmina Poświętne na tle powiatu białostockiego	8
Mapa 3. Gmina Poświętne – zarys ogólny	9
Mapa 4. Gmina Poświętne z zaznaczonymi miejscowościami sołeckimi	10
Mapa 5. Ideowy układ linii kolejowych przebiegających przez w Gminę Poświętne z zaznaczeniem stacji Racibory	12
Mapa 6. Lokalizacja pomników przyrody w Gminie Poświętne	33
Mapa 7. Obszary chronione na terenie Gminy Poświętne – zasięg przestrzenny	34
Mapa 8. Obszary chronione w sąsiedztwie Gminy Poświętne	34
Mapa 9. Mapa z zaznaczonymi szlakami rowerowymi i konnymi w Gminie Poświętne	38
Mapa 10. Mapa z zaznaczonymi szlakami pieszymi w Gminie Poświętne	38
Mapa 11. Mapa z zaznaczonymi ścieżkami dydaktycznymi Ośrodka Edukacji Leśnej "Cyraneczka"	39
Mapa 12. Zabytki nieruchome na terenie gminy Poświętne wpisane do rejestru zabytków – mapa ideowa ..	40
Mapa 13. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – zidentyfikowane luki w istniejącej zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej	70
Mapa 14. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – przebieg dróg powiatowych na terenie gminy	71
Mapa 15. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – rozmieszczenie obiektów infrastruktury społecznej na terenie gminy	72
Mapa 16. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – sieć komunikacyjna	73
Mapa 17. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – Obszary Natura 2000 na terenie Gminy Poświętne ..	74
Mapa 18. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – lokalizacja pomników przyrody	75
Mapa 19. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – tereny zamknięte	80
Mapa 20. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – grunty rolne stanowiących użytki rolne klasy I-III oraz grunty leśne	82
Mapa 21. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – przebieg infrastruktury energetycznej i telekomunikacyjnej na obszarze Gminy Poświętne	85
Mapa 22. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – przebieg korytarzy ekologicznych na obszarze Gminy Poświętne	86
Mapa 23. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	88
Mapa 24. Schemat powiązań funkcjonalnych województwa podlaskiego	89
Mapa 25. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją wg gmin	90
Mapa 26. Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne	91
Mapa 27. Ogólny układ sieci hydrologicznej na terenie Gminy Poświętne	94
Mapa 28. Mapy prezentujące wstępną ocenę ryzyka powodziowego (A) i zagrożenie powodziowe (B) na terenie gminy Poświętne	96
Mapa 29. Mapy prezentujące obszary zagrożone podtopieniami (powodzień wód gruntowych)	96
Mapa 30. Mapa prezentująca zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP RW) z lokalizacją presji poboru i zrzuć dla Lizy i Szerokiej Strugi	98
Mapa 31. Mapa prezentująca zagrożenie suszą na terenie gminy Poświętne	99

UZASADNIENIE

Strategia Rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032 to ważny dokument planistyczny i kierunkowy określający długofalową wizję rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy. Jego opracowanie wynika z potrzeby prowadzenia świadomej i zrównoważonej polityki lokalnej, opartej na diagnozie potencjału endogenicznego, a także odpowiedzi na współczesne wyzwania cywilizacyjne – takie jak zmiany demograficzne, transformacja energetyczna, cyfryzacja czy rosnące oczekiwania mieszkańców wobec jakości usług publicznych i infrastruktury.

Głównym celem Strategii jest stworzenie ram dla harmonijnego rozwoju Gminy, uwzględniającego potrzeby mieszkańców, ochronę zasobów środowiskowych i rozwój gospodarczy w oparciu o lokalne atuty. Dokument ten ma także stanowić skuteczne narzędzie zarządzania rozwojem, wspierające podejmowanie decyzji inwestycyjnych oraz umożliwiające ubieganie się o środki zewnętrzne.

Strategia pozostaje w pełnej zgodności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu, takimi jak Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 oraz cele polityki spójności Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Jej zapisy umożliwiają aplikowanie o wsparcie z funduszy europejskich, w tym programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021–2027 oraz instrumentów finansowych dostępnych w ramach Krajowego Planu Odbudowy, czy programów krajowych i regionalnych. Dokument pełni także funkcję podstawy programowej dla innych aktów planistycznych.

Na podstawie art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz. U. z 2025 r. poz. 198) przeprowadzono konsultacje projektu Strategii Rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032. Zgodnie z wyżej wymienionym przepisem projekt strategii rozwoju ponadlokalnego oraz strategii rozwoju gminy podlega konsultacjom w szczególności z: sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gmin – w przypadku strategii rozwoju ponadlokalnego albo gminy – w przypadku strategii rozwoju gminy oraz z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Konsultacje odbyły się w terminie od 29.07.2025 roku do 10.12.2025 roku w następujących formach:

- a) poprzez przesłanie wniosków wraz z projektem dokumentu o wydanie opinii do samorządów i instytucji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz. U. z 2025 r. poz. 198);
- b) zbieranie uwag i opinii do projektu Strategii w formie pisemnej oraz elektronicznej za pomocą wypełnionego i podpisanego formularza, w następujący sposób:
 - w siedzibie Urzędu Gminy Poświętne poprzez złożenie formularza,
 - pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy Poświętne, 18-112 Poświętne 21,
 - za pomocą poczty elektronicznej na adres: sekretariat@gminaposwietne.eu,
 - poprzez system ePUAP lub skrzynkę do e-doręczeń: AE:PL-63006-41244-RJUDI-26
- c) zbieranie uwag i opinii podczas otwartych spotkań konsultacyjnych, które odbyły się w Domu Kultury w Poświętnem w następujących terminach:
 - 27 sierpnia 2025 roku w godz. 11-13
 - 01 września 2025 roku w godz. 17-19
 - 04 września 2025 roku w godz. 17-19.

Informację o prowadzonych konsultacjach upubliczniono poprzez ogłoszenie Wójta Gminy Poświętne z dnia 12 lipca 2025 roku. Ogłoszenie powyższe zostało zamieszczone:

- na stronie internetowej gminy Poświętne – <https://ugposwietne.wrotapodlasia.pl/>;

- w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Poświętne (zakładka Strategia Rozwoju Gminy) <https://bip-ugposwietne.wrotapodlasia.pl/strategiarg/>;
- wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Poświętne.

Ponadto w celu zwiększenia możliwości udziału w konsultacjach większej grupy mieszkańców gminy Wójt Gminy ogłoszeniem z dnia 22 sierpnia 2025 roku przedłużył okres trwania konsultacji, a także wprowadził dwa dodatkowe terminy spotkań konsultacyjnych w Domu Kultury w Poświętnem, w godzinach popołudniowych tj. 01.12.2025 r. i 04.12.2025 r. w godz. 17-19.

Na stronie internetowej gminy Poświętne - <https://ugposwietne.wrotapodlasia.pl/> oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Poświętne (zakładka Strategia Rozwoju Gminy) <https://bip-ugposwietne.wrotapodlasia.pl/strategiarg/> zamieszczono również projekt Strategii Rozwoju Gminy Poświętne do roku 2032 i formularz uwag.

W wyniku konsultacji wpłynął jeden formularz z Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku ul. Pułkowa 11, 15-143 Białystok. Zgłoszone uwagi i propozycje zmian uwzględniono w projekcie dokumentu. W trakcie otwartych spotkań konsultacyjnych frekwencja była zerowa, nie przyjęto również żadnych wniosków i uwag składanych ustnie do protokołu.

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Poświętne do 2032 roku uzyskał pozytywną opinię Zarządu Województwa Podlaskiego.